

Hämeenpuisto

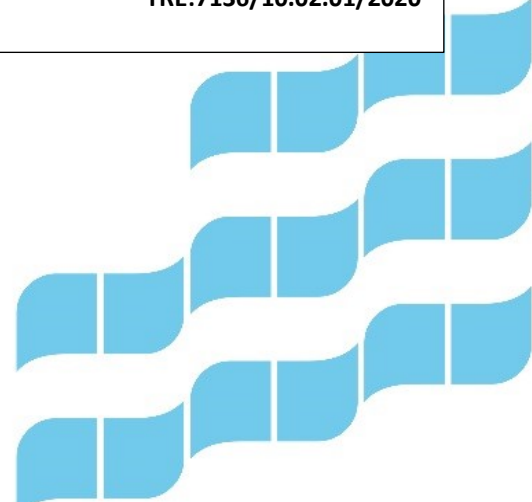
Asemakaavan selostus

25.09.2023, tark. 19.5.2025 ja 22.9.2025

Asemakaava nro **8848**

TRE:7136/10.02.01/2020

I (Finlayson), II (Tammerkoski), III (Nalkala), Hämeenpuisto**ASEMAKAAVA NRO 8848**

Asemakaavan muutoksen selostus, joka koskee 25.09.2023 päivättyä ja 19.5.2025 ja 22.9.2025 tarkastettua asemakaavakarttaa nro 8848. Asian hyväksyminen kuuluu Kaupunginvaltuuston toimivaltaan.

PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

Asemakaava koskee:

Tampereen kaupungin I kaupunginosan (Finlayson), II kaupunginosan (Tammerkoski) sekä III kaupunginosan (Nalkala) puisto- ja katualueita.

Asemakaavalla muodostuu:

Tampereen kaupungin I kaupunginosan (Finlayson), II kaupunginosan (Tammerkoski) sekä III kaupunginosan (Nalkala) puisto- ja katualueita.

Kaavan laatija:

Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön suunnittelu, asemakaavoitus, projektiarkkitehdit Iina Laakkonen ja Katarina Surakka.

Diaarinumero:

TRE: 7136/10.02.01/2020, 27.11.2020

Vireille tulo:

13.1.2022

Kaavan nimi ja tarkoitus

I (Finlayson), II (Tammerkoski), III (Nalkala), Hämeenpuisto. Asemakaava numero 8848.

Kannen kuva, Näkymä Hämeenpuistossa kohti etelää Satamakadun liittymän paikkeilta, havainnekuva puiston yleissuunnitelmasta, Sitowise 2025

TIIVISTELMÄ

Asemakaavamuutoksen tavoitteet

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on turvata Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa. Tavoitteena on myös kehittää Hämeenpuiston katuja osana keskustan kehää ja parantaa joukkoliikenteen saavutettavuutta, kaikkien liikennemuotojen liikenneturvallisuutta ja käyttäjämukavuutta. Tavoitteena on lisäksi tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen.

Historiallinen arvo

Hämeenpuisto on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Se on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset rakennukset ja asuinkeihärostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan. Yli kilometrin mittainen Hämeenpuisto johtaa esplanadi-tyyppisenä katuna Tampereen kaupungin kannaksen halki Näsijärveltä Pyhäjärvelle. Puistolla on ollut keskeinen rooli kaupungin rakennetun ympäristön identiteetin muodostajana.

Osa Tampereen keskustan kehää.

Hämeenpuisto on Tampereen keskustan pääkokoojakatu ja osa Tampereen ydinkeskustaa ympäröivää keskustakehää yhdessä Satakunnankadun ja Tampereen valtatieen kanssa. Keskustan autokehän tarkoituksena on välittää keskustaan tuleva autoliikenne sujuvasti pysäköintilaitoksiin. Lisäksi pääkokoojakatuna Hämeenpuistolla on erityinen rooli keskustan sisäisessä liikenteessä. Pääkokoojakaduilla on keskeistä turvata riittävä autoliikenteen sujuvuus, jotta läpiajavaa liikennettä ei ohjaudu alempiluokkaiselle katuverkolle. Hämeenpuisto on osoitettu liikennejärjestelmäsuunnitelmassa myös Tampereen seudun joukkoliikenteen sekä kaukoliikenteen linja-autojen reitiksi. Tampereen valtatieen ja Satakunnankadun välillä Hämeenpuisto on erikoiskuljetusreitti, jonka mitoittavan kuljetusyksikön koko on 6 x 6 metriä. Hämeenpuiston liikennemäärät ovat suurimmat puiston eteläosassa Satamakadun eteläpuolella, jossa liikennemäärät molempiin ajosuuntiin ovat noin 11 500 ajoneuvoa vuorokaudessa. Satamakadun ja Satakunnankadun välillä liikennemäärä vaihtelee jonkin verran kortteleittain, mutta keskimäärin liikennettä on noin 5 500–6 500 ajoneuvoa vuorokaudessa molempiin ajosuuntiin. Satakunnankadun pohjoispuolisen osan

merkitys liikenneverkossa on pienentynyt Rantaväylän tunnelin rakentamisen sekä Näsijärvenkadun ja Paasikivenkadun katumuutosten vuoksi. Satakunnankadun pohjoispuolen liikennemäärät ovat noin 4000 ajoneuvoa vuorokaudessa kumpaankin ajosuuntaan.

Kävelyn ja pyöräilyn pääreitti

Hämeenpuiston keskikäytävä kuuluu kävelyn pääreitteihin ja esteettömyyden erikoistason reitteihin. Pyöräliikenteen tavoiteverkossa Hämeenpuisto on määritelty alueelliseksi pääreitiksi, jolla on tavoitteena erotella pyöräily kävelystä ja autoliikenteestä.

Nykytilanteessa Hämeenpuiston keskikäytävä on yhdistetty kävelyn ja pyöräilyn väylä. Keskikäytävällä on tilaa molemmille liikennemuodoille, mutta erityisesti liittymäalueilla erottelun puute johtaa konfliktitilanteisiin. Hämeenpuistossa on myös liikennevalo-ohjaamattomia liittymiä ja suojateitä, joihin liittyy liikenneturvallisuuspuutteita. Nämä heikentävät erityisesti kävelijöiden kokeman turvallisuuden tunnetta sekä reitin viihtyisyyttä. Lisäksi puiston lisääntynyt tapahtumakäyttö johtaa toistuvasti tarpeeseen ohjata pyöräily keskikäytävältä kiertoreitille.

Hämeenpuisto virkistys- ja tapahtumapaikkana.

Hämeenpuisto on tärkeä viherkäytävä Tampereen läntisessä keskustassa Näsin- ja Eteläpuiston välillä ja sillä on suuri virkistysellinen merkitys. Virkistystä ja oleskelua häiritsee kuitenkin puiston kapeus ja vilkas liikenne sen molemmiin puolin. Hämeenpuisto koetaan paikoin monotoniseksi ja epäviihtyisäksi.

Hämeenpuistossa järjestetään markkinatyyllisiä tapahtumia, sillä keskikäytävä on käytännöllinen tila tapahtumille, mutta samalla se on kapasiteetiltaan rajallinen ja väentungoksessa ahdas. Tapahtumat heikentävät erityisesti pyöräliikenteen asemaa puistossa, vaikka keskikäytävällä on normaali-tilanteessa hyvin tilaa kävelijöille ja pyöräilijöille. Tapahtumajärjestäjät liikkuvat ja pysäköivät raskaita ajoneuvoja nurmikoille ja puiden juuristoalueille, jolloin puiden rungot ja istutukset kärsivät. Lisäksi pyöräilyn järjestäminen turvallisesti ja sujuvasti Hämeenpuistossa tapahtumien aikaan on käytännössä mahdotonta ja pyöräliikenteelle on otettu käyttöön tapahtuma-aikainen kiertotieopastus.

Valmisteluvaiheen kaksi vaihtoehtoa

Valmisteluvaiheessa asemakaavamuutoksesta laadittiin kaksi vaihtoehtoa kaavaratkaisua A ja B. Molemmissa vaihtoehtoissa Hämeenpuiston pohjoiseteläsuuntaiset ajoradat oli osoitettu katualueeksi ja niiden välinen

keskiosa puistoksi. Vaihtoehto A on puiston asemaa ja arvoja korostava. Tämä näkyy erityisesti kaavaratkaisuna, jossa poikkikadut jatkuvat yhtenäisen puistoalueen läpi ajoyhteytenä. Vaihtoehdossa B korostuu liikenteellinen toimivuus ja tässä vaihtoehdossa katualueet jatkuvat puiston läpi. Molemmat vaihtoehdot mahdollistivat yleissuunnitelman mukaiset ajoneuvo-liikenteen kehittämistoimenpiteet ja jalankulun turvallisuuteen tähtäävät toimenpiteet. Myös puiston historialliset arvot on huomioitu pääosin samalla tavalla. Vaihtoehtojen merkittävin eroavaisuus puiston osalta oli vaihtoehdossa B esitetty erillinen pyörätie puiston itäreunan puurivien välissä sekä vaihtoehdossa A esitetyt jalankulun vinoyhteydet poikkikatujen kohdalla.

Kaavaehdotus

Luonnosvaiheen palautteen perusteella asemakaavaehdotukseen edettiin vaihtoehdon B pohjalta, jossa pyöräliikenteen pääreitti sijoitetaan puistoon itäisten puurivien väliin. Koska Hämeenpuisto on merkittävä osa keskustan autoliikenteen kehää, liikennemäärät ovat suuret jatkossakin ja kaavan palautteessa kritisoitiin kovasti ajoratu- ja ajoradatuksia, päätettiin ehdotusvaiheessa Hämeenpuiston pääsuuntien ajoradat jättää nykyiselleen ilman muutoksia. Samalla pysäköintipaikat ja linja-autopysäkit säilyvät ennallaan. Kaavaehdotuksen viitesuunnitelmassa puisto kunnostetaan ja restauroidaan kokonaisuudessaan koko puiston matkalta. Kunnostukseen kuuluu myös puiston poikkikatujen kunnostaminen liikennesuunnitelman mukaisesti. Pääsuuntien ajoradat pidetään ennallaan pieniä detaljimuutoksia lukuun ottamatta. Poikkikatujen osalta autoliikenteen järjestelyt hieman muuttuvat nykytilasta ja kaikki Hämeenpuiston liittymät varustetaan liikennevalo-ohjauksella Näsijärvenkatua ja Puuvillatehtaankatua lukuun ottamatta. Eteläpuisto -katu katkaistaan Hämeenpuiston ajoratojen välillä ja muutetaan viheralueeksi. Samalla Hämeenpuiston itäisen ajoradan Eteläpuisto -kadun kohdalla ylittävä suojatie poistetaan ja katujen suuntaisuutta muutetaan. Järjestely vastaa katujen yksisuuntaisuutta Hämeenpuiston itä- ja länsipuolella. Liikenneverkon muutokset lisäävät jonkin verran autoliikennettä Hämeenpuistossa, Kaakinmaalla sekä Amurin alueella, mutta kokonaisuutena järjestely selkeyttää ja sujuvoittaa autoliikennettä Hämeenpuistossa. Muutokset lisäävät erityisesti jalankulun turvallisuutta poikkikatujen ylityskohdissa, selkiyttävät autoliikenteen järjestelyjä ja ylläpitävät Hämeenpuiston liittymien toimivuutta.

Asemakaavaprosessin vaiheet

Asemakaava kuuluu maankäytön suunnittelun kaavoitusohjelmaan vuosille 2025–2029. Kaavatyo kuuluu asemakaavoitusohjelman ”*Kasvun vyöhykkeen vahvistaminen*” painopisteeseen. Kaavan tavoitevuosi on 2025.

Aloituvaihe

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma kuulutettiin nähtäville sekä lähetettiin tiedoksi osallisille. Aloituvaiheen aineisto oli nähtävillä 13.1. – 3.2.2022 välisen ajan. Nähtävillä olon aikana pidettiin auki myös kysymykset-vastaukset palstaa, johon saatiin 28 kysymystä ja kaupunki kokosi vastaukset. Vastausta, aiheet ryhmiteltiin; Kaavaprosessi, kaavoitus ja tapahtumat; Rakennukset ja rakentaminen; Puisto ja viheralueet; Liikenne ja liikkuminen. Aloituvaiheessa saatiin 29 mielipidettä sekä 7 lausuntoa. Palaute oli ryhmiteltävissä samoilla teemoilla kuin kysymykset-vastaukset palstalla. Mielipiteissä kiinnitettiin huomiota mm. kaavaprosessiin, tapahtumiin, alueen rakennuksiin ja rakentamiseen, puistoihin, viheralueisiin sekä liikenteeseen ja liikkumiseen.

Aloituvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 23.3.2022.

Valmisteluvaihe

Asemakaavan valmisteluaineisto – tarkastettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma, kaavaluonnosvaihtoehdot (A ja B), kaavaselostus ja selvitysaineisto sekä rakentamistapaohje sekä Puiston ja liikenteen yleissuunnitelmat – olivat nähtävillä 29.09.– 20.10.2023 välisen ajan. Lisäksi molemmista yleissuunnitelmavaihtoehdoista oli kaavan verkkosivulla katsottavissa 3D-mallinnukseen perustuva esittelyvideo.

Valmisteluaineistoa esiteltiin yleisölle yleisötilaisuudessa 9.10.2023 Pääkirjasto Metson Lehmus-salissa. Tilaisuuden jälkeen jalkauduttiin Hämeenpuistoon kaavakävelylle keskustelemaan puiston arvoista ja suunnittelusta.

Kaavan nähtävillä olleesta valmisteluvaiheen aineistosta saatiin palautetta; lausuntoja 8 kpl ja kaupunkilaisten mielipiteitä 30 kpl, yht. 38 kpl.

Yleisesti kaavan palautteessa kaavan tavoitteita pidettiin hyvinä. Viranomaisen lausunnoissa todettiin, että molemmat ratkaisut turvaavat Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja puiston roolin osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa. Uusi pyöräväylä heikentää symmetrisen Hämeenpuiston luonnetta, mutta nähdään, että puiston symmetrisen sommittelman hahmottamisen kannalta puut ja niiden symmetrisyys keskikäytävän suhteen ovat kuitenkin tärkein elementti, jolle pyörätie jää alisteiseksi. Viranomaiset edellyttivät väylän suhteen, että pyörätien laadukkaaseen toteutukseen ja sen pintamateriaalien sopeutumiseen arvoympäristön värimaailmaan tulee kiinnittää erityistä huomiota ja puistopuiden kasvumahdollisuuksia ei saa heikentää rakentamisen aikana eikä puistoa huollettaessa.

Kaupunkilaisten palautteissa molemmat kaavaluonnosvaihtoehdot saivat kannatusta. Vaihtoehto B keräsi kuitenkin kokonaisuutena enemmän kannatusta. Vapaudenpatsaan pitäminen nykyisellä paikallaan nousi erityisesti esiin, patsaan siirtoa vastustettiin laajasti. Myös graniittipallon toivottiin jäävän alueella.

Pyörätieratkaisu jakoi näkemyksiä, mutta B-vaihtoehdon mukainen ratkaisu ja erillinen pyöräväylä sai hieman enemmän kannatusta. Osa piti erillistä pyörätietä ja pyöräparkkeja turhina. Itälänsisuuntaista pyöräily-yhteyttä pidettiin myös etelä-pohjoissuuntaista tärkeämpänä. Kaupunkilaisten mielipiteissä korostui näkemys, että alueen läpiajoliikennettä korostetaan liiaksi ja suunnitelmat eivät huomioi alueen asukkaita ja toimijoita. Liikenne aiheuttaa häiriötä myös öisin. Moni toivoi, että kadunvarsi-pysäköintiä ei vähennetä ja suunnitelmien pysäköintipaikkoja ei pidetty riittävinä.

Hämeenpuiston suunnittelutilannetta ja asemakaavan valmisteluvaiheen aineistosta saatua palautetta esiteltiin kaupungin Liikennetoimikunnalle ja Yhdyskuntalautakunnalle kesäkuussa 2024. Kaupunki ohjeisti, että jatketaan kaavan valmistelua pyörätien mahdollistavalla ratkaisulla ja kaupungin liikennetoimikunta ohjasi ratkaisuun, ettei Hämeenpuiston ajoratoihin tehdä muutoksia.

Kaavaehdotusvaihe

Asemakaavaa on tarkistettu kaavan valmisteluvaiheesta saadun palautteen perusteella ja tarkentuvan suunnittelun myötä kaavaehdotukseksi. Kaavalla mahdollistetaan uusi pyöräväylä puiston itäosaan ja kaava ohjaa laadukkaaseen ja kulttuuriympäristöön sopivaan toteutukseen. Uuden pyöräväylän sijoittaminen puiston itäosan puiden väliin mahdollistaa pääreittitoisen laadukkaan jalankulusta erotellun pyörätien, joka on käytössä myös tapahtumien aikana. Erillinen pyörätie vapauttaa puiston keskikäytävän kävelylle, oleskelulle ja tapahtumille. Vaikka uusi pyörätie rikkoo puiston symmetriaa, puurivien säilyessä puiston keskeinen arvo, puurivien symmetria säilyy. Kaavaa, kaava-alueen rajausta, rakentamistapaohjetta ja kaavan yleismääräyksiä on tarkennettu.

Kaavaehdotusaineisto – tarkastettu osallistumis- ja arviointi suunnitelma, kaavaehdotuskartta, kaavaselostus, selvitys- ja suunnitelma-aineisto, mm. puiston ja liikenteen yleissuunnitelmat, yleissuunnitelman mallinnettu video sekä rakentamistapaohje – hyväksyttiin Yhdyskuntalautakunnan kokouksessa 27.5.2025 nähtäville 30.5.-30.6.2025 väliseksi ajaksi.

Nähtävillä olleesta kaavaehdotuksesta saatiin 3 lausuntoa ja 6 muistutusta. Lausunnoissaan viranomaiset pitivät kaavan ratkaisuja hyvinä, ja esittivät tarkennustoiveita kaavan yleismääräykseen, jolla pyritään ohjaamaan uuden rakentamislain mukaisista puiston luvasta vapautettujen rakentamiskohteiden hyväksyttämistä rakennusvalvonnassa. Muistutuksissa kommentoitiin kaavan ja tarkemmin yleissuunnitelman ratkaisuja, joita huomioidaan jatkosuunnittelussa, esimerkiksi pyritään etsimään melua vähentäviä ratkaisuja tai tarkennetaan materiaalivalintoja tai muita katusuunnittelun ratkaisuja.

Kaavan yleismääräystä tarkennettiin rakennusvalvonnan kanssa keskustelle muotoon: Hämeenpuiston valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alue: Tulee huomioida, että tällä alueella kaikilla rakentamistoimenpiteillä on merkittävää vaikutusta kulttuuriympäristöön ja kaupunkikuvaan.

Kaavaselostukseen tarkennettiin maakuntakaavaa ja yleiskaavaa koskevat tiedot. Kaavaan ei tehty muita toimenpiteitä. Tarkennukset eivät edellytä uutta nähtävilläoloa.

Saatu palaute on koottu ja siihen on vastattu ehdotusvaiheen palaute- ja vastineraportissa.

Asemakaavan toteuttaminen

Kaavaa voidaan lähteä toteuttamaan heti sen saatua lainvoiman.

SISÄLLYS

Asemakaavan selostus	1
Tiivistelmä	3
Asemakaavamuutoksen tavoitteet	3
Historiallinen arvo	3
Osa Tampereen keskustan kehää.	3
Kävelyn ja pyöräilyn pääreitti	4
Hämeenpuisto virkistys- ja tapahtumapaikkana.	4
Valmisteluvaiheen kaksi vaihtoehtoa	4
Kaavaehdotus	5
Asemakaavaprosessin vaiheet.....	5
Asemakaavan toteuttaminen	8
Sisällys	9
1 LÄHTÖKOHDAT	13
1.1 Selvitys suunnittelualueen oloista	13
1.1.1 Asemakaava käsittää ruutukaava-alueen halkovan puistoakselin	13
1.1.2 Luonnonympäristö.....	13
Kaava-alue sijaitsee Tampereen ydinkeskustassa.....	13
Kasvillisuus	15
Eläimistö	17
1.1.3 Rakennettu ympäristö.....	17
Hämeenpuiston syntyhistoria liittyy Tampereen 1800-luvun alkuvuosikymmeniin.....	17
Yhdyskuntarakenne	20
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)	21
Rakennukset	22
Puistoveistokset	27
Maisema	29
Kaupunkikuva.....	30
Muinaisjäännökset	32
Tekninen huolto	32
Ympäristönsuojelu ja ympäristöhäiriöt	33
1.1.4 Liikenne	34

Hämeenpuisto on osa Tampereen keskustan ajoneuvoliikenteen kehää.....	36
Poikkileikkaus.....	36
Hämeenpuisto on kävelyn ja pyöräilyn pääreitti	36
Liikennemäärät	38
Julkinen liikenne.....	38
1.1.5 Väestö ja palvelut	40
1.1.6 Maanomistus	41
1.2 Aiemmin tehdyt suunnitelmat.....	41
2 ASEMAKAAVAN KUVAUS.....	41
2.1 Kaavan rakenne.....	41
2.1.1 Mitoitus	41
2.1.2 Palvelut.....	42
2.2 Ympäristön laatua koskevat tavoitteet	42
2.2.1 Kaavatyön alussa asetetut laatutavoitteet.....	42
Liikenteelliset tavoitteet.....	42
Kaupunkikuva ja historialliset arvot	43
Tapahtumat ja toiminnot.....	43
2.2.2 Tavoitteiden toteutuminen	43
Liikenne.....	44
Kaupunkikuva ja historialliset arvot	45
Tapahtumat ja toiminnot.....	45
2.3 Aluevaraukset, kaavamerkinnot ja määräykset.....	45
2.3.1 Muut alueet	45
Viheralueet	45
Katualueet.....	46
2.4 Nimistö	46
3 KAAVAN VAIKUTUKSET.....	46
3.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön.....	46
3.1.1 Vaikutukset terveyteen ja turvallisuuteen	46
3.1.2 Vaikutukset sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin	46
3.2 Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	46
3.3 Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin.....	47

3.4	Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	47
3.4.1	Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	47
3.4.2	Vaikutukset teknisen huollon järjestämiseen.....	47
3.4.3	Vaikutukset liikenteeseen	47
3.5	Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	49
3.5.1	Kaupunkikuva	49
	Pohjois-eteläsuuntaisten reittien vaikutukset puistoakseliin.....	49
	Kaavaehdotuksen vaikutukset poikkikatujen ilmeeseen ja puiston painopisteeseen	53
	Hämeenpuistossa järjestettävien tapahtumien vaikutukset kaupunkikuvaan ja kausiluontoisten rakennelmien vaikutukset kaupunkikuvaan	56
3.5.2	Maisema.....	57
3.5.3	Rakennettu ympäristö.....	58
3.5.4	Kulttuuriperintö	63
3.6	Vaikutukset talouteen ja elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen (yritysvaikutukset)	63
3.7	Muut kaavan merkittävät vaikutukset	63
4	ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET	63
4.1	Asemakaavamuutoksen käynnistäminen	63
4.2	Asemakaavamuutoksen tavoitteet	63
4.2.1	Tavoitteiden tarkentuminen kaavaprosessin aikana	63
4.3	Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot.....	64
4.4	Osallistuminen ja vuorovaikutus.....	66
4.5	Asemakaavaratkaisun kehittyminen suunnittelun aikana	67
4.5.1	Aloitusvaiheen palaute ja kaavan valmisteluaineiston laatiminen.....	67
4.5.2	Valmisteluaineistosta saatu palaute ja huomioon ottaminen	67
4.5.3	Ehdotusaineistosta saatu palaute ja niiden huomioon ottaminen.....	71
4.5.4	Kaavaehdotukseen tehdyt muutokset nähtävilläolon jälkeen	72
5	KAAVA-ALUETTA KOSKEVAT SELVITYKSET.....	73
5.1	Liito-oravaselvitykset	73
5.2	Hämeenpuiston Lepakkoselvitys	75
5.3	Hämeenpuiston yleissuunnitelma	76
5.4	Hämeenpuiston yleissuunnitelman kustannusarvio.....	81
5.5	Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys.....	81

5.6	Hämeenpuiston asemakaavan ilmanlaatuselvitys	83
6	KAAVA ALUETTA KOSKEVAT SUUNNITTELMAT JA PÄÄTÖKSET	84
6.1	Maakuntakaavassa alue on keskustatoimintojen aluetta	84
6.2	Keskustan strategisessa yleiskaavassa alue on viher- tai virkistysaluetta.....	85
6.3	Asemakaavassa alue on katu- ja puistoaluetta.....	87
6.4	Kaava-alueella on voimassa maanalainen asemakaava	87
6.5	Kaupungin strategiat	88
	Tampereen kansallinen kaupunkipuisto.....	88
6.6	Tonttijako	91
6.7	Pohjakartta	91
7	ASEMAKAAVAN TOTEUTUS	91
7.1	Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat.....	91
7.2	Toteuttaminen ja ajoitus	91
7.3	Toteutuksen seuranta	91
8	LUETTELO SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJOISTA	91
8.1	Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista	92

1 LÄHTÖKOHDAT

1.1 Selvitys suunnittelualueen oloista

Hämeenpuistossa keskustan puistot, kivikaupunki ja liikenne kohtaavat koko puiston pituudelta, ja näkymiä Hämeenpuistoon aukeaa monelta suunnalta katsottuna. Puiston ympärillä on paljon keskustatoimintoja, kuten kivijalkaliikkeitä, kirjasto ja teatteri. Se on myös vihreä kaistale keskellä keskustaa, toimien solmukohtana, joka on merkittävä osa Tampereen kaupunkikuvaa ja tamperelaisuutta. Hämeenpuiston bulevardi on vahvasti läpikulkupaikka, mutta se toimii myös ajanvietto- ja tapahtumapaikkana sekä alueen asukkaiden virkistysalueena.

1.1.1 Asemakaava käsittää ruutukaava-alueen halkovan puistoakselin

Suunnittelualue sijaitsee aivan kaupungin keskustassa ulottuen Finlaysonin (I), Tammerkosken (II) ja Nalkalan (III) kaupunginosiin. Asemakaavan muutos tehdään koko Hämeenpuiston alueelle. Muutosalue rajautuu pohjoisessa Näsinpuistoon ja etelässä Tampereen valtatiehen. Hämeenpuistoa rajaavat korttelit sen länsi- ja itäpuolella eivät kuulu suunnittelualueeseen.

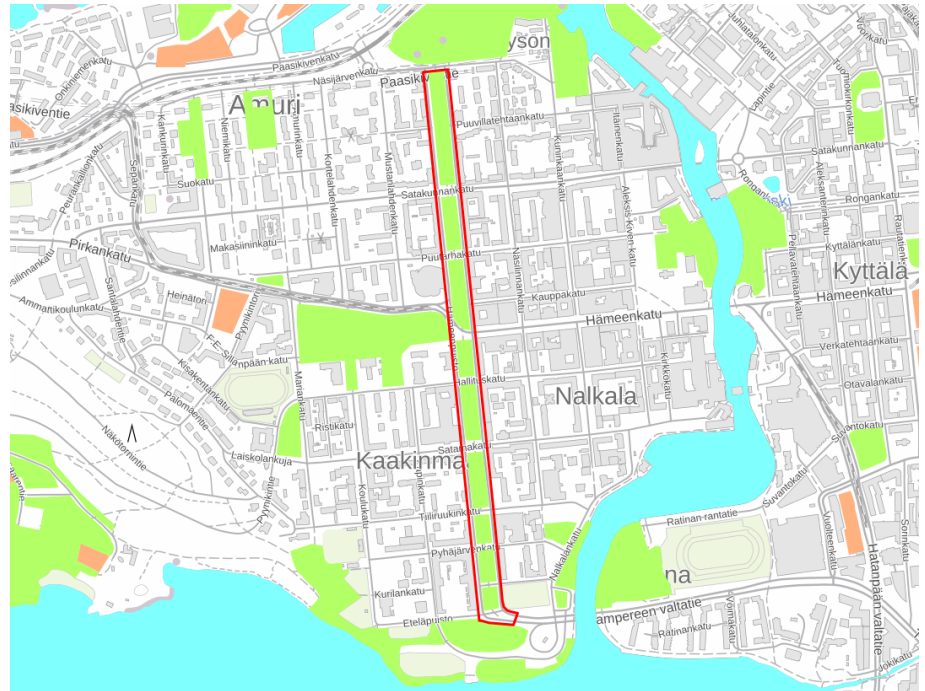
Suunnittelualue on laajuudeltaan noin 7,5 ha.

1.1.2 Luonnonympäristö

Kaava-alue sijaitsee Tampereen ydinkeskustassa

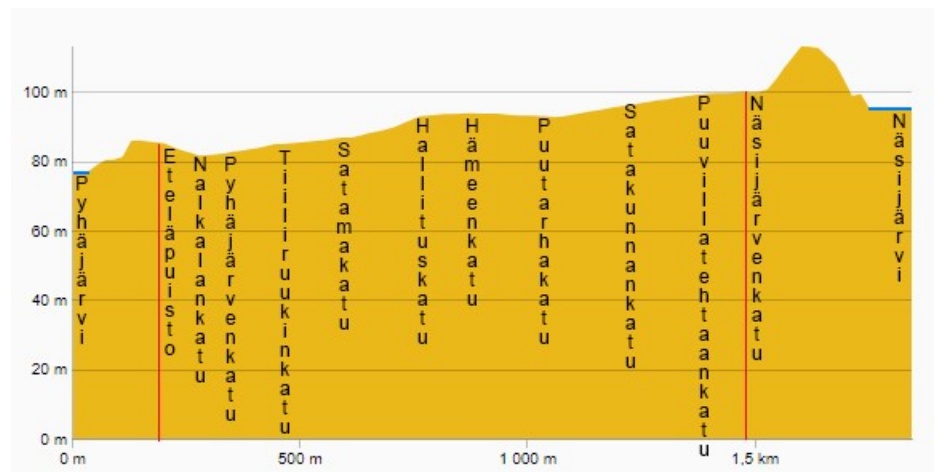
Kaava-alue sijaitsee keskellä Tampereen keskustaa noin 600 metrin päässä Tammerkoskesta. Hämeenpuisto on Tammerkosken suuntainen 1,3 kilometriä pitkä esplanadi. Hämeenpuiston katutila on 60 metriä leveä, 38 metriä leveää puistoakselia reunustaa katualueet. Hämeenpuisto muodostaa viheryhteyden Tamperetta pohjoispuolelta reunustavan Näsijärven ja

eteläpuolella sijaitsevan Pyhäjärven välille.

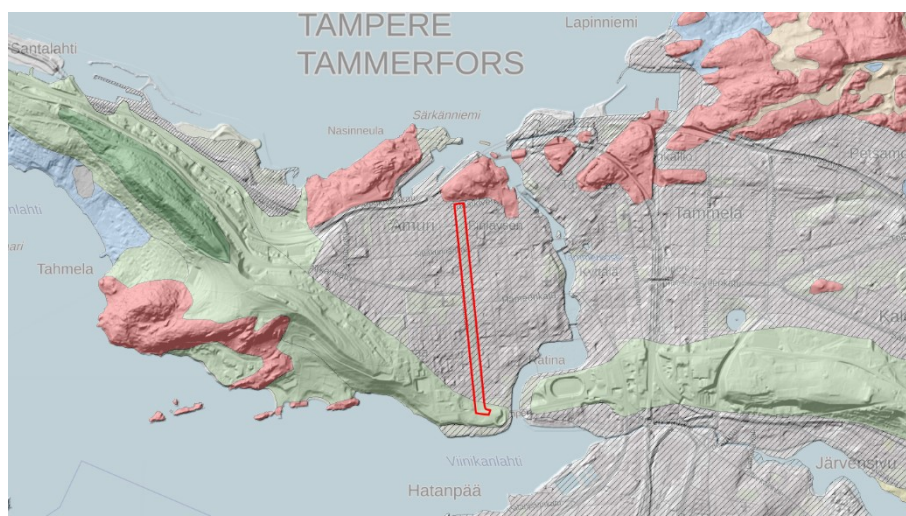
Kuva 1. Kaava-alueen rajausta merkattu punaisella viivalla. Taustalla on peruskarttarasterin maanpeitetaso. (MML, 2025)

Hämeenpuisto asettuu Näsijärven ja Pyhäjärven väliin. Näsijärven korkeustaso on noin +95,4 m ja Pyhäjärven +77,1 m. Kaava-alue alkaa Pyhäjärven päässä Tiiliruukinkadusta, jonka korkeustaso on noin +85,0 m ja päättyy Näsijärvenkatuun, jonka korkeustaso on noin +100,0 m.

Kuva 2. Hämeenpuiston poikkileikkaus (MML, 2025)

Kaava-alueen maaperä on kartoittamaton. Suunnittelualueen ulkopuolella pohjoisessa alueen maaperä on kalliomaata ja eteläpuolella hiekkaa. Kallio-perä on pääosin granodioriittiä. (GTK, 2023)

Kuva 3. Tampereen keskustan maaperä on kartoittamaton. Kaava-alue on merkitty punaisella viivalla. (MML ja GTK, 2025)

Kasvillisuus

Hämeenpuisto on säilyttänyt alkuperäisen maisema-arkkitehtonisen rakenteen melko hyvin. Puistossa sijaitsee noin 400 puuta. Puurivejä istutettiin alun perin kuusi, mutta puiden varttuessa niistä kaksi sisintä on poistettu. Nykyisin Hämeenpuistossa on neljä puuriviä, mutta jäljellä on vielä muutamia yksittäisiä vanhoja puita jäljellä muistumana kuudesta puurivistä. Hämeenpuiston tunnuspuu on lehmus ja sen rinnalla vaahtera, jota istutettiin alun perin pääsääntöisesti nyt jo poistettuihin keskiosan riveihin. Hämeenkadun ja Kauppakadun väliselle alueelle istutettiin myös muita puulajeja, kuten lehtikuusta, jalokuusia sekä salavaa. Suurin osa puista on aikoen saatossa uusittu, mutta alkuperäisiä puita on edelleen jäljellä puiston keskivaiheilla (ks. kartta seuraavalla sivulla, kuva 4.).

Hämeenpuiston puurivien uusiminen on edennyt vuoden 1994 yleissuunnitelman periaatteita noudattaen. Viimeisin vihersuunnitelma vuodelta 2006 koskee Tiiliruukinkadun ja Eteläpuiston väliä. Katutyöt, erilaiset kaivutyöt puistossa sekä raskas liikenne ovat vuosikymmenien varrella heikentäneet puiden biologisia elinolosuhteita, kuten yleensä kaupunkialueilla. Puut ovat myös joutuneet ajoittain kärsimään Hämeenpuistossa järjestettävistä tapahtumista, jolloin juuristoalueita ovat kuormittaneet ja tiivistäneet milloin pysäköidyt autot ja milloin vaurioittaneet erilaisten rakenteiden vaatimat perustustyöt.

Hämeenpuiston nurmikot ovat huonokasvuisia ja kuluneita. Valon puute, kasvualustan laatu ja toistuvat kunnallistekniikan kaivuutyöt heikentävät kasvua. Nurmikolla liikkuvat ajoneuvot ja jalankulkijat kuluttavat nurmik-

koa nopeammin kuin se ehtii uusiutua. Tiivistyneessä kasvualustassa nurmikon juuristo voi huonosti. Lisäksi nurmikon hoitoon liittyvässä kalustossa ja toimenpiteissä on kehitettävää.

Kuva 4. Kaava-alueen säilynyt puusto istutusajankohdan mukaan. (Hämeenpuiston puistohistoriallinen selvitys, Maisemasuunnittelu Hemgård, 2014)

Eläimistö

Asemakaava-alueelle on laadittu liito-orava- ja lepakkoselvitys (Sitowise, 2021). Selvityksen mukaan alueella ei tehty havaintoja liito-oravasta, mutta Hämeenpuisto on mahdollinen kulkuyhteys liito-oraville. Puistoa halkovien leveiden katujen kohdalla yhteys on kuitenkin heikko. Hämeenpuistossa tehtiin tutkimusajankohtana vain yksi havainto ohilentävästä lepakosta.

1.1.3 Rakennettu ympäristö

Hämeenpuiston syntyhistoria liittyy Tampereen 1800-luvun alkuvuosikymmeniin

Tampereen kaupunki perustettiin Tammerkosken länsirannalle vuonna 1779. Perustamisen yhteydessä kaupungille annettiin vapaan kaupungin oikeudet, joka takasi vero- ja tullivapauksia. Kaupungissa ei kuitenkaan saanut viljellä maata, joten toimeentulo hankittiin kaupasta ja käsityöstä. Työpaikat ja asutus sijoittuivat Tammerkosken läheisyyteen ja nykyisen Näsilinnankadun länsipuolella sijaitsivat vain asukkaiden kasvi- ja laidunmaat. Aina 1840-luvulle asti kaupungin kasvu pysyi maltillisena ja asutus pysyi nykyisen Näsilinnankadun ja kosken väliselle alueelle.

Kuva 5. Ote Tampereen ensimmäisestä tontti- ja moisiokartasta vuodelta 1780. Kaavoitettu alue ulottui nykyiseen Näsilinnankatuun asti. Pienen välikaistaleen jälkeen alkoivat plantaasialueet, joita jaettiin ilmaiseksi kaupungin tontinomistajille. (Vapriikin kuva-arkisto)

1800-luvun puolivälissä kosken rantaan perustetut tehtaat alkoivat kehittyä sekä laajentua ja vaativat lisää työntekijöitä. Kaupunki vastasi asuntotarpeeseen laajentamalla yhdyskuntarakennetta kohti länttä ja kaavoittamalla lisää asuinkortteleita. Vuoteen 1877 asti Tammerkosken itäpuoli kuului Messukylän kuntaan.

Ensimmäiset Hämeenpuiston linjaukset näkyvät 1820-luvun asemakaavakartoissa, joissa kadun nimi oli vielä "Pohjoismalmin pitkäkatu", Norrmalms långgatan, Näsinpuiston kallioiden mukaisesti. Turun palon (vuonna 1827) jälkeen vuonna 1830 senaatin hyväksyi C.L. Engelin asemakaavan, jossa Hämeenpuisto on esitetty nykyisellä paikallaan esplanadina. Hämeenpuiston rakentaminen ja puiston länsipuolen asuttaminen sai pontta vasta Tampereen keskustassa vuonna 1865 tapahtuneen tulipalon jälkeen.

Kuva 6. C.L. Engelenin vuonna 1830 hyväksytty asemakaava.

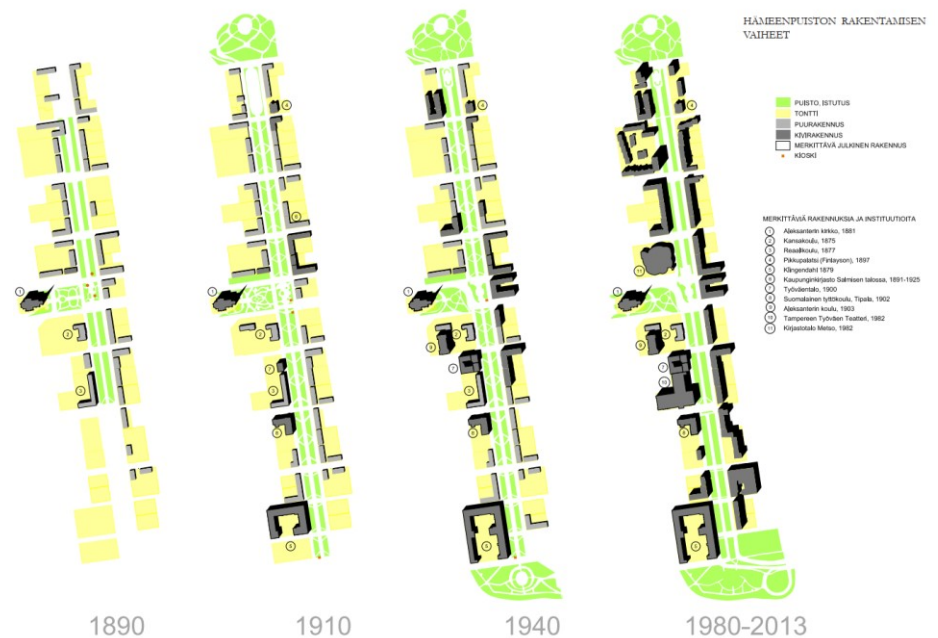
Vuonna 1868 hyväksytyssä asemakaavassa Hämeenpuiston leveydeksi asetettiin noin 60 metriä (100 kynnärää), josta puistoakselin leveys on 38 metriä ja sitä reunustavat kadut molemmin puolin.

Esplanadi on Hämeenpuiston vanha ja vieläkin vanhemman polven keskuudessa yleisesti käytetty nimitys. Nykyisin virallinen ja yleisesti käytetty nimi Hämeenpuisto on ollut käytössä vasta vuoden 1935 asemakaavan muutoksesta lähtien.

Ensimmäiset puut istutettiin vuonna 1866 Esplanadin (Hämeenpuiston nimitys siihen aikaan) pohjoisosaan kahteen riviin. Kaupungin täyttäessä 100 vuotta vuonna 1879 myös Esplanadin tuli olla riittävän edustavassa kunnossa istutuksineen siellä järjestettäviä juhlallisuuksia varten. Puiston ensimmäiset osuudet olivat Hämeenkatu – Satamakatu ja Hämeenkatu – Puuvillatehtaankatu. Vuosisadan vaihteessa istutustyöt etenivät Satamakadusta etelään Tiiliruukinkadulle. Vuoteen 1903 mennessä puisto ulottui Eteläpuistoon saakka.

Hämeenpuiston pohjoispäässä länsipuolen korttelin talot oli rakennettu asemakaavan vastaisesti puiston keskilinjaan asti. Ne purettiin vuonna 1908 ja korttelin rajalle rakennettiin lauta-aita. Tämän jälkeen puistoakselin pohjoispää sai uuden, melko yksikertaisen ilmeen. Keskiosasta tehtiin avoin hiekkakenttä, joka rajattiin lehmusrivillä. Kadun reunaan istutettiin vaahterarivi. Kokonaisuudessaan puisto valmistui 1909.

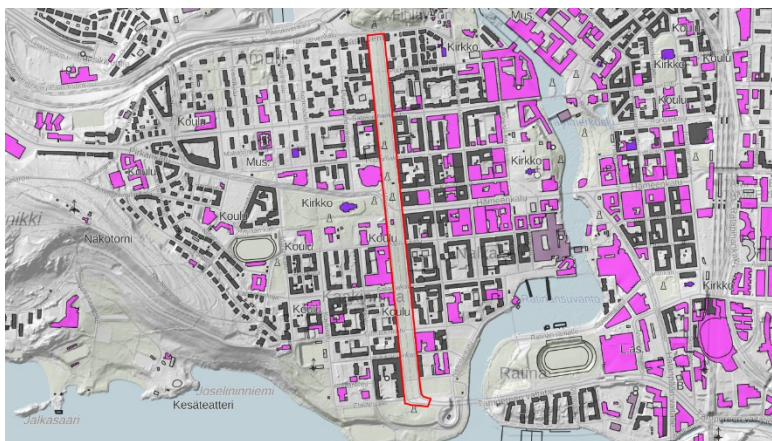
Eteläpuiston rakentaminen alkoi vuonna 1917, mutta työ jäi kesken kansalaissodan takia. Kun Eteläpuisto lopulta valmistui vuonna 1929, oli Tampere saanut koko keskustaa halkova yhtenäisen ja näyttävän puistoakselin Pyhäjärveltä Näsijärvelle.

Kuva 7. Hämeenpuiston rakentamisen vaiheet. (Hämeenpuiston puistohistoriallinen selvitys, Maisemasuunnittelu Hemgård, 2014)

Yhdyskuntarakenne

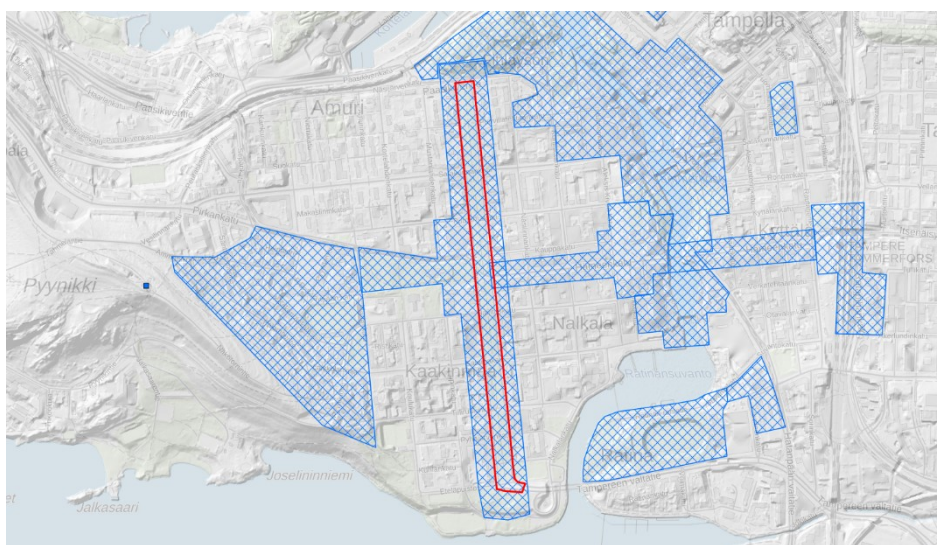
Hämeenpuisto sijaitsee keskellä Tampereen keskustan ruutukaavarakennetta. Puisto muodostaa tärkeän eteläpohjoissuuntaisen viheryhteyden Pyhäjärven ja Näsijärven välille. Hämeenpuisto on osa Tampereen ydinkeskustaa ympäröivää ajoneuvoliikenteen keskustakehää yhdessä Satakunnankadun, Tampereen valtatie, Vuolteenkadun ja Rautatienkadun kanssa. Hämeenpuisto muodostaa Tammerkosken ja rautatien tavoin koko ydinkeskustan lävistävän elementin, joka jakaa kaupunkirakenteen hyvin tunnistettaviin osiin.

Kuva 8. Kaava-alueen sijainti merkattu punaisella viivalla (MML, 2023)

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)

Kaava-alue kuuluu *Hämeenpuiston* valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009). Kaava-alue sivuaa myös *Tampereen Hämeenkatu, Hämeensilta ja Keskustori* RKY-aluetta.

Kuva 9. Tampereen keskustassa sijaitsevat RKY-alueet merkattu sinisellä viivarasterilla ja Hämeenpuiston kaava-alue punaisella viivalla

Tampereen Hämeenpuisto on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset rakennukset ja asuinkerrostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan.

Kulttuurihistoriallista arvoa lisäävät puistoon eri vuosikymmeninä sijoitetut tunnettujen taiteilijoiden julkiset veistokset. Hämeenpuistolla on myös

kaupunkilaisten muistoissa tärkeä sija, mikä lujittaa sen merkitystä ja arvoa. Hämeenpuiston ensimmäisten puiden istuttamisesta on kulunut noin 140 vuotta ja niitä on vielä lukuisia jäljellä puiston keskivaiheilla.

Hämeenpuisto luo Tampereelle selvän morfologisen identiteetin, se on monumentaalisen suora yhteys kahden kaupungille tärkeän puiston Eteläpuiston ja Näsinpuiston välillä ja muodostaa kahta suurta järveä yhdistävän pitkän vihreän akselin. Tässä mielessä Hämeenpuisto on ainutlaatuinen. Hämeenpuiston puistoakseli on lisäksi topografialtaan vaihteleva: korkeusero Eteläpuiston ja Näsijärvenkadun välillä on 15 metriä, mikä tarjoaa erilaisia perspektiivinäkymiä puistoakselin varrella.

Rakennukset

Hämeenpuiston varren vanhimmat, 1800-luvun lopulta säilyneet rakennukset ovat koulurakennukset, Finlaysonin Pikkupalatsi ja Aleksanterin kirkko. Vuosien 1910–1920 välillä rakennetuista puisista asuinrakennuksista suuri osa on purettu kerrostalojen tieltä. 1920-luvulla rakennettiin As. Oy Länsipuisto osoitteessa Hämeen-puisto 8 (V. Kallio, 1927), Kiinteistö Oy Tuulensuu ja Hämeen-puisto 29 (B. Strömmer 1928). 1930-luvulla toteutettiin neljä asuinkerrostaloa ja 1950-luvulla kolme kerrostaloa. Suomen ensimmäinen pilvenpiirtäjä ”Impilinna” valmistui Amurinlinnan kortteliin Hämeenpuiston ja Satakunnankadun kulmaukseen vuonna 1955 (E. Bryggman). 1960–70-luvulla toteutettujen kerrostalojen myötä purettiin viimeiset puuasuinrakennukset.

Kulttuuri-instituutioita Hämeenpuiston varressa ovat nykyisin työväentalo (1900) ja Tampereen Työväen Teatteri (1901). 1980-luvulla Hämeenpuiston varteen rakennettiin kaksi uutta kulttuurirakennusta: Metso-kirjasto ja teatteri. Marjatta ja Martti Jaatisen suunnittelema Tampereen Työväen Teatterin uudisrakennus valmistui Työväentalon naapuriin vuonna 1985. Raili ja Reima Pietilä voittivat uudesta kirjastosta käydyn arkkitehtikilpailun ja Metso valmistui 1986.

Kuva 10. Hämeenpuiston varren asemakaavalla suojellut rakennukset on numeroitu karttaan punaisilla numeroilla. Kohteista Hämeenpuiston kioski on purettu ja korvattu uudella. (Tampereen Oskari-karttapalvelu, 2023). Muut arvotetut kohteet on numeroitu karttaan mustilla numeroilla.

Hämeenpuiston varren suojeltuja rakennuksia ovat:

1. LAIVAYHTIÖNTALO, As. Oy Läntinen Puistokatu 6, Hämeenpuisto 6 (Birger Federley 1908) RM I
2. FINLAYSONIN PIKKUPALATSI, Asko Oy Puuvillatehtaankatu 8 (Fredrik Thesleff 1897) RKM I
3. Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenpuisto 27 b, Hämeenpuisto 27 B

4. TUULENSUU, Hämeenkatu 30 (Bertel Strömmer 1928, Pertti Hieta-niemi 1992) *RKM I*
5. ALEKSANTERIN KIRKKO, Pyynikin kirkkopuisto (Theodor Decker 1881) *RKM I*
6. HJORTHIN TALO, Hämeenkatu 33 (Georg Henriksson 1936) *RKM III*
7. ALEKSANTERIN KOULURAKENNUKSET, Hämeenpuisto 26 (Brynolf Sjöström 1873, F.I. Calenius 1886, Wivi Lönn 1904) *RKM I*
8. TYÖVÄENTALO, Hämeenpuisto 28 (Heikki Tiitola 1899, Lambert Petterson 1905, Heikki Kaartinen 1909, Bertel Strömmer 1929, Taina Väisänen 1991) *RKM I*
9. KLINGENDAHL, Hämeenpuisto 44 (Lambert Petterson 1897, 1904, Birger Federley, 1926 1933, Marianne 1935, Granberg ja Claus Tan-defelt 1936, Bertel Strömmer 1949) *RKM I*
10. HÄMEENPUISTON KIOSKI, Hämeenpuisto, *purettu*

Kunkun parkin asemakaavan yhteydessä laaditussa kaupunkikuva- ja kulttuuriympäristöselvityksessä (WSP, 15.1.2014) on tehty kooste Hämeenpuiston rakennusperintökohteista. Kohteiden listaus perustuu pääosin julkaisuun M. Leskinen, J. Jaakkola, Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998, Tampereen kaupungin ympäristötoimi kaavoitusyksikkö julkaisuja 2/98, Tammer-paino Oy, Tampere 1998. Luetteloa on täydennetty lisäksi modernin arkkitehtuurin kohteilla julkaisusta M. Seppänen, I. Kala-koski ja S. Karppinen, Tampereen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö 2012, A-insinöörit suunnittelu Oy. Kohdeluettelossa esitetty arvoluokitus perustuu Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998-julkaisun tyyppi- ja arvoluokituksiin.

Tyyppiluokitus

K= kulttuurihistoria

M= maisema, kaupunkikuva, ympäristökokonaisuus

R= rakennustaide

Arvoluokitus

I = suojeltu lailla tai asemakaavalla

II = erittäin merkittävä, alkuperäisyysaste suuri

III = merkittävä, alkuperäisyysaste suuri

Inventoinneissa arvotettuja Hämeenpuiston varren rakennuksia (ei suojeltu):

11. Länsipuisto, Hämeenpuisto 8 (Veikko Kallio 1927) *M III*
12. Amurinlinna, Hämeenpuisto 12 (Erik Bryggman 1950-54) *RM II*
13. Pääkirjasto Metso, Hämeenpuisto (Raili ja Reima Pietilä 1982) *RKM II*, valtakunnallisesti merkittävä
14. Tampereen työväen teatteri, Hämeenpuisto (Marjatta ja Martti Jaatinen 1985, Taina Väisänen 1992)

15. Tyttölyseo / Pyynikin koulu, Satamakatu 1 (Wivi Lönn 1899, 1931), *RKM II*, valtakunnallisesti merkittävä
16. Tiilipuisto, Hämeenpuisto 43-45, (Maunu Kitunen ja Erkki Luoma 1961), *RM III*

Rakennelmat puistossa

Ensimmäisiä rakennelmia puistossa oli Hämeenpuisto 29 kohdalla sijaitseva Selinin vesikioski, joka valokuvien perusteella on 1880-luvulta. Hämeenkadun ja Hallituskadun välissä oli soittolava, jossa esiintyi kesäisin, milloin venäläinen sotilassoittokunta, milloin VPK:n soittokunta. Lava purettiin Eteläpuiston soittolavan valmistuttua 1924. Pyynikin kirkkopuisto liittyi ennen liikenteen kasvua osaksi Esplanadin puistokokonaisuutta ja vaikutti toiminnallisen painopisteen sijoittumiseen. Paikan suosioon vaikutti ennen kaikkea keskeinen sijainti kaupungin vilkkaimpien katujen, Hämeenkadun ja Kauppakadun päässä. 1920-luvulla Selinin vesikioski oli saanut rinnalleen funkistyyllisen lankarullakioskin. Myöhemmin pikkukioskien ulkoasu on vaihdellut noudattaen muutoksia kaupungin kioskityyppien kehityksessä.

Bertel Strömmerin suunnittelema vesiallas vuodelta 1919 puiston pohjoispäässä oli tamperelaisten lasten suosiossa, mutta se jouduttiin purkamaan 1930-luvulla terveydelle vaarallisena. 1960-luvulla paikalle rakennettiin uusi allas, mutta sekin poistettiin, tällä kertaa osaksi autoliikenteen kasvun, osaksi kunnossapito-ongelmien vuoksi.

Hämeenkadun eteläpuolella sijainnut grillikioski Rillinki purettiin vuonna 2011. Se oli rakennettu vuonna 1967 paikalla sitä ennen olleen lautarakenteisen kioskin paikalle. Suunnitelmat kioskin laajentamiseksi alkoivat 2000-luvulla ja Rillingin säilyttämistä koskeva kaava laadittiin vuonna 2005. Tampereen kaupunki osti Rillingin vuonna 2009 ja teki 2010 sopimuksen uuden ravintolayrittäjän kanssa uudesta puistoravintolasta. Uusi Rillinki valmistui samalle paikalle lopulta kesällä 2014. Hämeenpuiston toinen kiinteä ravintolatoimintaan liittyvä rakennus sijaitsee vastapäätä Pääkirjasto Metsoa ja se on kooltaan vähän Rillinkiä pienempi. Molempia rakennuksia ympäröivät rajatut anniskelualueet. Kaava-alueen kolmas pysyvä rakennus on Satakunnankadun eteläpuolella sijaitseva telerakennus.

Kuva 11. Hämeenpuiston kiinteät rakennukset; Rillinki, Puistro Ukkometso ja telerakennus. (kuvat FCG, 2023)

Kesällä ja tapahtumien aikana puistossa on väliaikaisia kioskeja sekä myyntikatoksia ja -kojuja. Lisäksi alueella on runsaasti erilaista kaupunkiympäristölle tyypillistä tekniikkaa kuten laitekaappeja, liikennemerkkejä, opasteita ja erilaisia valaisinpylväitä.

Kuva 12. Hämeenpuiston katukalusteita; yksittäisiä penkkejä ja roska-astioita (FCG, 2023).

Puistoveistokset

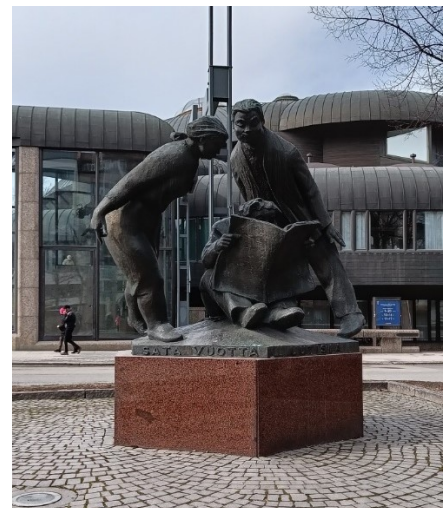
Hämeenpuistossa ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsee useita julkisia veistoksia ja monumentteja. Näsinpuistossa heti Hämeenpuistoa vastapäätä on Emil Wickströmin vuonna 1913 pystytetty Näsinkallion suihku-kaivo (kaava-alueen ulkopuolella). Vuonna 1921 paljastettiin Aleksanterin kirkon kohdalla Viktor Janssonin Vapaudenpatsas. Vapauden aukiolla on myös vesikelluva graniittipallo (1997), joka pyörii ohuen vesipatjan päällä kahden uppovesipumpun avulla. Kiven ympärillä on graniittikivistä rakennettu kompassiaihe.

Kirkkopuiston vesialtaan pronssinen veistos ”Kevät” (kaava-alueen ulkopuolella), joka on Väinö Richard Rautalinin (1891–1943) käsialaa, paljastettiin 1937.

1950-luvulla paljastettiin kaksi uutta muistomerkkiä: vuonna 1950 Väinö Aaltosen punagraniittinen Osuustoimintamonumentti Eteläpuiston paviljongin paikalle (kaava-alueen ulkopuolella) ja Kauppakadun ja Satakunnankadun väliselle osuudelle vuonna 1951 Lauri Leppäsen pronssinen muistomerkki Minna Canthille. Tampereen Kirjapaino Oy lahjoitti kaupungille ”Uutinen”-nimisen veistoksen vuonna 1981 Aamulehden 100-vuotisjuhlien yhteydessä. Kuvanveistäjä on Heikki Varja.

Kuva 13. Hämeenpuiston pohjoispään näkymänpäätteenä oleva Näsinkallion suihkukaivo.

Kuva 14 (vasemmalla) ja Kuva 15 (oikealla). Vapaudenpatsas ja Uutinen-veistos.

Kuva 16. Hämeenpuiston veistokset vesikelluva graniittipallo ja Minna Canthin muistomerkki. (Annamaria Puumala, 2023 ja FCG, 2023)

Maisema

Hämeenpuiston esplanadimainen muoto on peräisin 1800-luvun asema-kaavoituksen malleista, ihanteista ja rakennussäätelystä. Puiston tehtävänä oli edistää Tampereen kaupunkikuvallista ilmettä ja paloturvallisuutta sekä toimia virkistystä palvelevana julkisena ulkotilana. 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa eurooppalainen kaupunkipuistokulttuuri vakiinnutti asemansa Suomessa ja aikakaudelle tyypillinen saksalainen puutarhatyyli levisi koko maahan. Tyylin ominaispiirteitä olivat puuryhmät ja -rivit avarilla ja valoisilla ruohomatoilla sekä näyttävästi kukkivat pensas- ja koristeistutukset.

Hämeenpuisto on säilyttänyt alkuperäisen maisema-arkkitehtonisen rakenteen melko hyvin, mutta se on historiallisena ympäristönä hauras. Puistoa reunustanut alkuperäinen rakennuskanta on vähitellen uusittu ja katujen varrella on nykyisin paljon moderneja rakennuksia. Viheralueella on runsaasti erilaista kaupunkiympäristölle tyypillistä tekniikkaa kuten puistomuuntamo, laitekaappeja, liikennemerkkejä, opasteita ja erilaisia valaisinpylväitä sekä kolme kiinteää rakennetta.

Hämeenpuiston kaupunkikuvalliseen ilmeeseen kuuluvat olennaisena osana sitä reunustavien rakennusten yhtenäinen rivi sekä puiston visuaaliset päätteet. Hämeenpuiston eteläosasta näkyi alkuvuosina vielä Pyhäjärven kapeaa selkää Hatanpään ja kaupungin välissä. Vuoden 1897 kaavassa ollut muotopuutarha rakentui Karstenin ja Vaaramäen suunnittelemana kaarevine soittolavoineen ja sitä ympäröivä puisto kruunaamaan puistoakselin päätettä ja viimeisenä Osuustoimintamuistomerkki. Pohjoisen päätteen muodostaa edelleen Näsinpuiston kallio ja sen juurelle rakennettu Tirkkosen monumentaalinen suihkulähde. Ilman kaupunkikuvallista päätettä puistokatuja identiteetti jää heikoksi. Näin on käynyt Hämeenpuiston eteläpäässä, jossa liikenne on katkaissut toiminnallisen yhteyden Eteläpuistoon. Lisäksi ongelmana on myös Eteläpuisto nykyasussaan. Sitä rajaa järvinäkymää peittävä puiden kaari. Kaareen istutetut koivut ovat puistotaiteellisesti onnistunut pääte puistokadulle, mutta nykyään kaaren rajaa maa tilaa hallitsevat liikennemelu sekä ränsistyneen oloiset sembramäntyt.

Hämeenpuistossa puut rajaavat jatkuvasti erilaisia näkymiä. Puiden lomasta keskellä kulkiessa huomion kiinnittävät erityisesti vanhat rakennukset kauniine kivijalkoineen. Pitkään puiston suuntaiseen näkymän tuo vaihtelua alueen korkeuserot. Maanpinta laskee kohti etelää, mutta puiston keskiosassa Hämeenkadun ympäristössä on tasainen kohta, joka jakaa näkymiä sekä etelästä että pohjoisesta. Samalla kohdalla oleva vapaudenpatjas korostaa kohdan merkitystä Hämeenpuiston keskikohtana. Poikkikatuja risteyksien kohdalla avautuu merkittäviä näkymiä Tampereen keskustan ruutukaava-alueelle.

Kaupunkikuva

Hämeenpuisto on alkujaan suunniteltu C.L. Engelin vuoden 1830 kaavassa palokatkoksi. Palokatkoina käytettiin kaupunginosien väliin sijoitettavia leveitä, puiden reunustamia katuja tai esplanadeja.

Hämeenpuiston nimi oli vuoteen 1936 asti Esplanadi, mikä viittaakin 1800-luvun asemakaavoituksen ihanteisiin ja ratkaisuihin. Sana ”esplanade” on alkujaan ranskaa, ja sillä on tarkoitettu kaupunkilinnoituksen sisällä avointa kenttää, jolla on järjestetty paraateja. Myöhemmin paraatikenttiä kehitettiin puuistutuksilla julkisiksi oleskelu- ja kävelyalueiksi. Anglosaksisissa maissa ja Pohjoismaissa esplanadilla tarkoitetaan kuitenkin kahden kadun välissä olevaa, vähintään kahden puurivin muodostamaa suoraa puistoakselia.

Hämeenpuistossa on pääasiassa voimassa Lambert Petterssonin asemakaava vuodelta 1897 (kaava nro -162). Siinä osoitetaan Läntinen ja Itäinen puistokatu ja niiden väliin esplanadi. Petterssonin kaava ei yksiselitteisesti

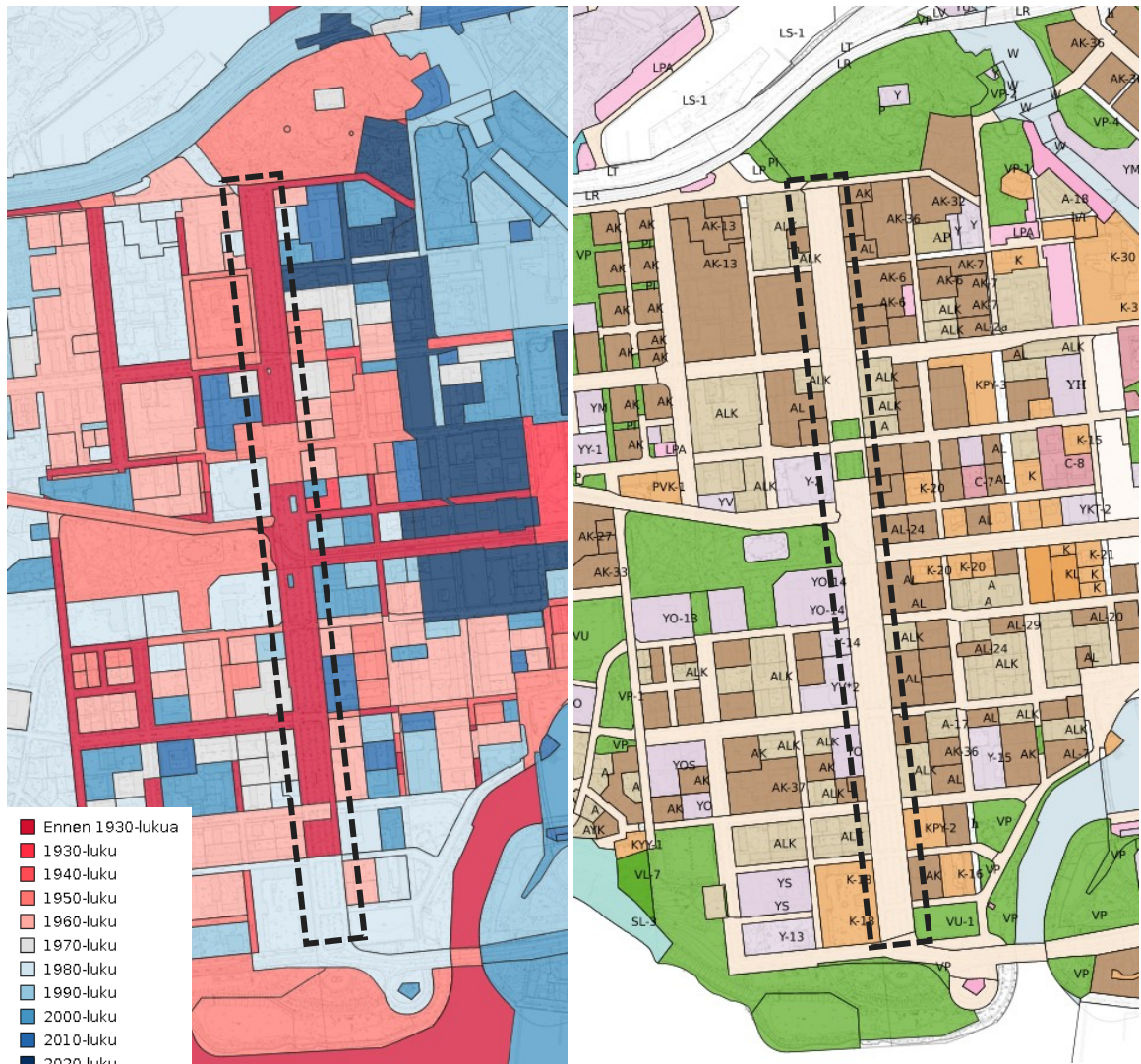
määrittele katujen välistä Esplanadia puistoksi, mutta ei myöskään puistokatua koko leveydeltään katualueeksi. Hämeenpuisto merkittiin koko pituudeltaan ja leveydeltään asemakaavan mukaisena katualueena yleisten alueiden rekisteriin vuonna 1954.

Esplanadin määritelmään sisältyviä kahta elementtiä – katua ja puistoa – ei nähty tarpeelliseksi erottaa toisistaan, kun Hämeenpuisto merkittiin koko pituudeltaan ja leveydeltään asemakaavan mukaisena katualueena yleisten alueiden rekisteriin 1950-luvulla. Kuitenkin muutamaa vuotta myöhemmin Puutarhakadun risteyksen asemakaavassa nähtiin tarpeelliseksi erottaa katu ja puisto toisistaan. Ratkaisu heijastanee samaan aikaan tapahtunutta autoistumista ja tarvetta erottaa eri liikennemuodot toisistaan. Nyt tehtävään asemakaavamuutokseen heijastuu sama tarve erottaa eri liikkumismuodot toisistaan liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden parantamiseksi samalla kun Hämeenpuiston viherrakennekin nostetaan esille kaavakartalla.

Hämeenpuistoa alettiin rakentamaan puistokaduksi Tampereen palon 1865 jälkeen. C.A. Edelfelt levensi puistokatua vuoden 1868 kaavassa nykyiseen leveyteen (100 kyynärää eli n. 60 metriä, josta puistoakselin leveys 38 metriä). Ensimmäiset puut puistokadulle istutettiin vuonna 1866. Puuistutukset ulottuivat Hämeenpuiston eteläosaan vuoteen 1903 mennessä ja pohjoisosaan vuoteen 1909 mennessä. Alkujaan puistossa oli yhteensä kuusi puuriviä, mutta puiden kasvaessa keskimmäiset puurivit poistettiin.

Luonteeltaan Hämeenpuisto on siis rakentamisestaan alkaen ollut esplanadi, jossa kahden kadun välissä on symmetristen puurivien luonnehtima puisto, jonka keskellä on leveä puistokäytävä.

Ennen voimakasta autoistumista 1950-luvulta alkaen hevos-, pyörä- ja autoliikenne tapahtui esplanadia reunustavilla kaduilla ja keskikäytävä oli varattu jalankululle ja oleskelulle. Autoliikenteen lisääntyä pyöräliikenne on vähitellen siirtynyt ajoradoilta puiston keskikäytävälle.

Kuva 17 (vasemmalla). Asemakaavojen voimaantulovuodet kaava-alueen ympäristössä. Hämeenpuistossa on pääasiassa voimassa vuoden 1897 asemakaava (nro -162). Puutarhakadun risteyksessä on voimassa vuoden 1956 kaava nro 1769 ja Tiiliruukinkadun risteyksessä vuoden 1968 kaava nro 2445. Puistossa olevien rakennusten – telerakennuksen, Puistobistron ja Rillingin – kaavat ovat vuosilta 1962, 1998 ja 2005. Kaava-alueen likimääräinen sijainti osoitettu mustalla katkoviivalla. Karttalähde: Tampereen kaupunki, [Oskari - Kartat.tampere.fi](http://Oskari-Kartat.tampere.fi)

Kuva 18 (oikealla). Ote ajantasa-asemakaavan käyttötarkoituksalueista. Hämeenpuisto on kokonaisuudessaan katualuetta lukuun ottamatta virkistysalueita Puutarhakadun risteyksen ympärillä. Karttalähde: Tampereen kaupunki, [Oskari - Kartat.tampere.fi](http://Oskari-Kartat.tampere.fi)

Muinaisjäännökset

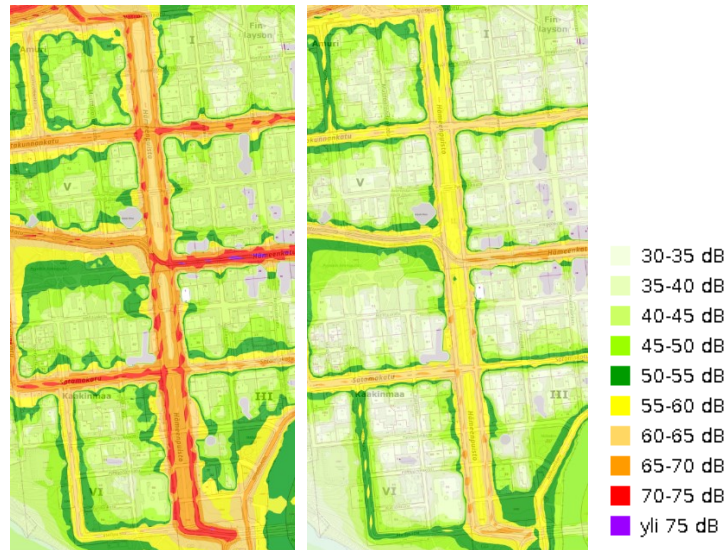
Kaava-alueella ei sijaitse tunnettuja muinaisjäännöksiä.

Tekninen huolto

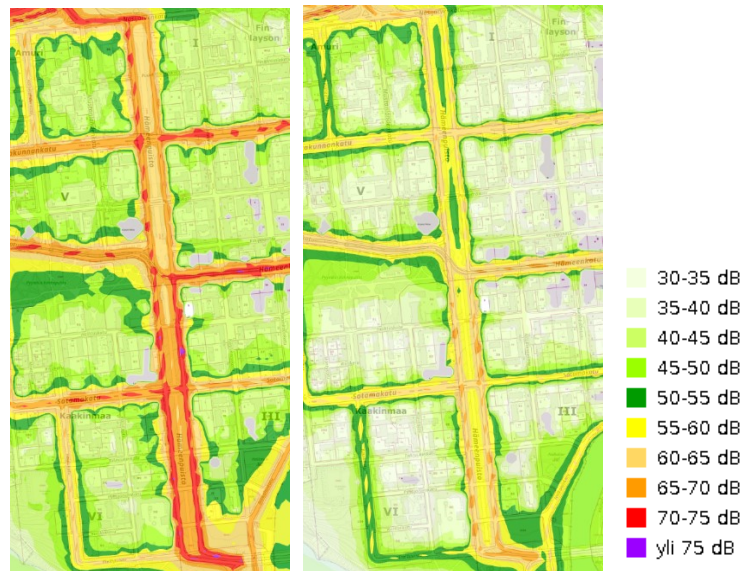
Hämeenpuistossa kulkee paljon maanalaisia johtoja ja putkia sekä sora-alueella että nurmialueilla.

Ympäristönsuojelu ja ympäristöhäiriöt

Valtioneuvoston melutason ohjearvoista antaman päätöksen mukaan virkistysalueilla taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttias-
 tason (LAeq) päiväohjearvoa (klo 7-22) 55 dB eikä yöohjearvoa (klo 22-7)
 50 dB. Tampereen kaupungin meluselvityksen (2022) mukaan kaava-alueen
 liikennemelun ohjearvot ylittyvät sekä päivällä että yöllä.

Kuva 19. Melu 2022 päivä- ja yönajan keskiäänitaso (Tampereen kaupunki, 2022)

Kuva 20. Melu 2040 (ennuste) päivä- ja yöajan keskiäänitaso (Tampereen kaupunki, 2022)

Kaava-alueelle on laadittu meluselvitys ja ilmanlaadun selvitys syksyn 2023 aikana ja niiden raporttiluonnokset ovat selostuksen liitteenä. Alustavien tulosten mukaan kaava-alueella kaupunkivirkistysalueen melutason ohjearvot ylittyvät 100 %:ssa kaava-alueesta. Päivämelun ohjearvot ylittyvät vähintään 5 dB:llä suurimmassa osassa aluetta, eteläosissa kokonaan ja pohjoisosissa osaksi. Myös yömelun ohjearvot ylittyvät vähintään 5 dB:llä, eteläosissa yleisemmin kuin pohjoisosissa.

Ilmanlaatuselvityksen tulosten perusteella mallinnuksen suurimmat pitoisuudet esiintyvät Hämeenpuiston eteläpäässä ja risteysalueilla. Mallinnuksen mukaan kansalliset raja- tai ohjearvot eivät ylity kohteessa, joten suunnittelukohde täyttää ilmanlaadulle asetetut vaatimukset.

1.1.4 Liikenne

Hämeenpuisto on Tampereen keskustan pääkokoojakatu ja osa ydinkeskustaa ympäröivää autokehää yhdessä Satakunnankadun, Tampereen valtatie, Vuolteenkadun ja Rautatienkadun kanssa. Keskustan autokehän tarkoituksena on välittää keskustaan tuleva autoliikenne sujuvasti pysäköintilaitoksiin. Lisäksi pääkokoojakatuna Hämeenpuistolla on erityinen rooli keskustan sisäisessä liikenteessä. Pääkokoojakatuilla on keskeistä turvata riittävä autoliikenteen sujuvuus, jotta läpiajavaa liikennettä ei ohjaudu alempiluokkaiselle katuverkolle.

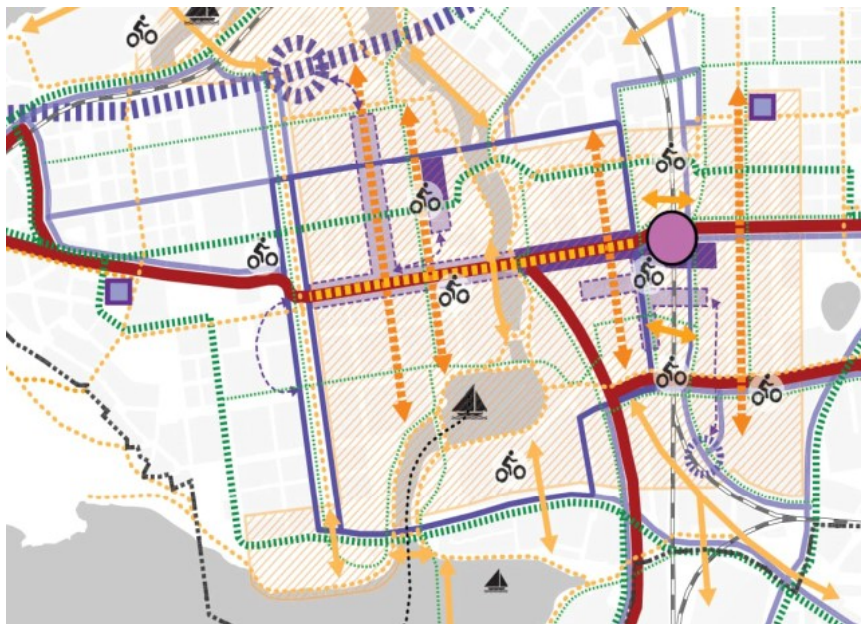
Tampereen keskustan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa (luonnos 9.4.2024) Hämeenpuiston rooliin ei esitetä muutoksia, mutta autokehään ehdotetaan lisättäväksi myös Ratapihankatu. Hämeenpuisto on osoitettu liikennejärjestelmäsuunnitelmassa myös Tampereen seudun joukkoliikenteen sekä kaukoliikenteen linja-autojen reitiksi. Tampereen valtatie ja Satakunnankadun välillä Hämeenpuisto on erikoiskuljetusreitti, jonka mitoittavan kuljetusyksikön koko on 6 x 6 metriä. Hämeenpuiston liikennemäärät ovat suurimmat puiston eteläosassa Satamakadun eteläpuolella, jossa liikennemäärät molempiin ajosuuntiin ovat noin 11 500 ajoneuvoa vuorokaudessa. Satamakadun ja Satakunnankadun välillä liikennemäärä vaihtelee jonkin verran kortteleittain, mutta keskimäärin liikennettä on noin 5 500–6 500 ajoneuvoa vuorokaudessa molempiin ajosuuntiin. Satakunnankadun pohjoispuolisen osan merkitys liikenneverkossa on pienentynyt Rantaväylän tunnelin rakentamisen sekä Näsijärvenkadun ja Paasikivenkadun katumuutosten vuoksi. Satakunnankadun pohjoispuolen liikennemäärät ovat noin 4000 ajoneuvoa vuorokaudessa kumpaankin ajosuuntaan. Hämeenpuiston poikkisuunnassa kulkee merkittäviä nykyisiä tai tavoitetilan mukaisia autoliikenteen, joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn yhteyksiä. Näiden tilatarpeet ja toteuttamisedellytykset tulee huomioida puiston

yleissuunnittelussa sekä asemakaavatyössä. Keskustan liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksessa on linjattu, että Hämeenpuistossa turvataan autokehän toimivuuden edellyttämät kaistamäärät linjaosuuksilla ja liittymissä. Tämä asettaa vaatimuksia myös Hämeenpuiston poikkisuuntaisille yhteyksille. Puiston ajoratojen välissä on lyhyet liittymävälit osittain vilkkailla autoliikenteen reiteillä. Näiden välityskyvyn heikkeneminen saattaa heijastua myös Hämeenpuiston pääsuunnille.

Tampereen ydinkeskusta on tavoite kasvaa vuoteen 2040 mennessä 15 000 uudella asukkaalla ja 15 000 uudella työpaikalla. Lisääntyvä maankäyttö lisää myös liikkumisen tarvetta. Liikenteen kasvua pyritään ohjaamaan parantamalla kestävien kulkumuotojen olosuhteita ja ohjaamalla autoliikennettä entistä sujuvammin keskitettyihin pysäköintilaitoksiin suoraan keskustan sisääntuloväyliltä.

Keskustan kävelypainotteisuuden lisääminen, raitioteiden toteuttaminen ja keskitetyn pysäköinnin lisääminen yhdessä sisääntuloväylille sijoittuvien sisäänajojen kanssa on ennustettu vähentävän autoliikenteen kokonaissuoritetta vuoteen 2040 mennessä noin 8,5 % (maalalaisen parkiston liikenneselvitys) verrattuna tilanteeseen, jossa kyseisiä toimenpiteitä ei tehtäisi. Autoliikenteen kokonaismäärä ei kuitenkaan vähenny nykytilaan (vuosi 2022) verrattuna, vaan liikenne sijoittuu entistä keskitetympaan keskustan kehäkadulle ja muille pääkaduille. Hämeenpuiston ennustetut kokonaisliikennemäärät vuodelle 2040 ovat hieman nykytilaan suuremmat Satakunnankadun eteläpuolella. Ainoastaan Satakunnankadun pohjoispuolella autoliikenne vähenee yhdeksästä seitsemään tuhanteen autoon vuorokaudessa.

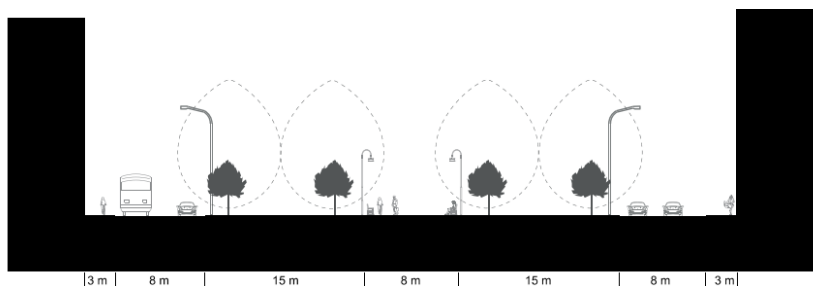
Hämeenpuisto on osa Tampereen keskustan ajoneuvoliikenteen kehää.

Kuva 21. Keskustan strateginen osayleiskaava 2016, liikenne

Poikkileikkaus

Hämeenpuiston poikkileikkaus jakautuu keskellä sijaitsevaan 38 metriä leveään puistokaistaleeseen, jota reunustavat 11 metriä leveät katualueet. Jalankulku ja pyöräilyliikenne liikkuvat puistoalueella ja ajoneuvoliikenne katualueella.

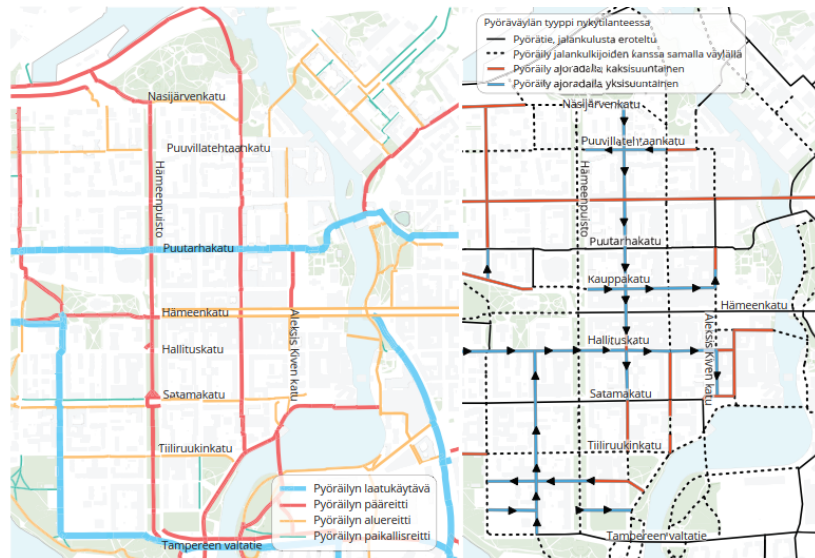
Kuva 22. Hämeenpuiston nykytilanteen poikkileikkaus (Hemgård 2014 mukaan)

Hämeenpuisto on kävelyn ja pyöräilyn pääreitti

Hämeenpuiston kesikäytävä kuuluu kävelyn pääreitteihin ja esteettömyyden erikoistason reitteihin. Pyöräiliikenteen tavoiteverkossa Hämeenpuisto on määritelty alueelliseksi pääreitiksi, jolla on tavoitteena erotella pyöräilykävelystä ja autoliikenteestä.

Nykytilanteessa Hämeenpuiston kesikäytävä on yhdistetty kävelyn ja pyöräilyn väylä. Kesikäytävällä on tilaa molemmille liikennemuodoille, mutta

erityisesti liittymäalueilla erottelun puute johtaa konfliktitilanteisiin. Hämeenpuistossa on myös liikennevalo-ohjaamattomia liittymiä ja suojateitä, joihin liittyy liikenneturvallisuuspuutteita. Nämä heikentävät erityisesti kävelijöiden kokeman turvallisuuden tunnetta sekä reitin viihtyisyyttä. Lisäksi puiston lisääntynyt tapahtumakäyttö johtaa toistuvasti tarpeeseen ohjata pyöräily keskikäytävältä kiertoreitille.

Kuva 23. Tampereen keskustan nykyinen pyöräilyverkko (Länsikeskustan liikenteellinen yleissuunnitelma (Tampereen kaupunki, 2020))

Liikennemäärät

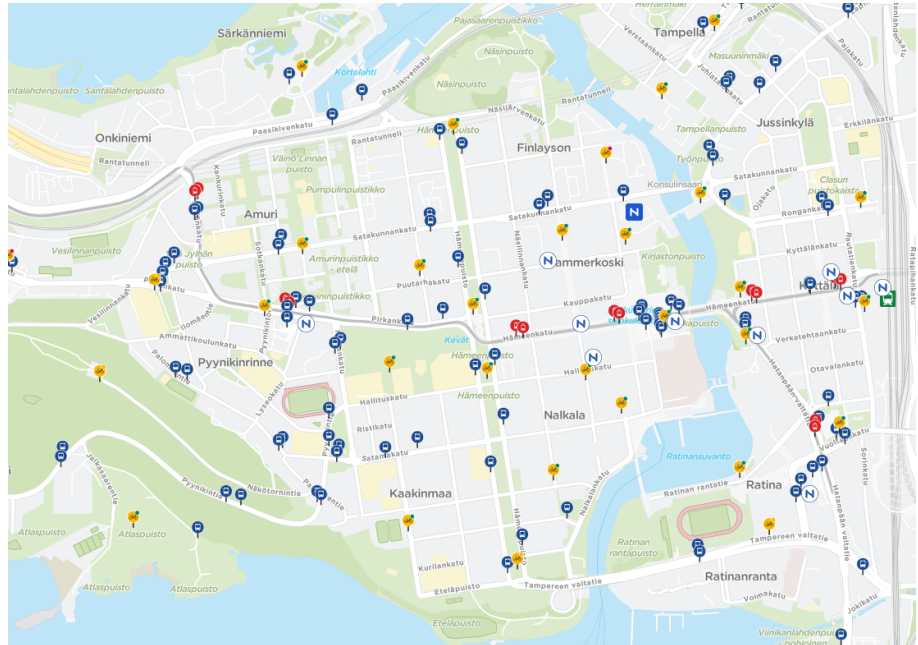

Kuva 24. Ote Liikennemääräraportin liitteestä 1

Julkinen liikenne

Hämeenpuistossa sijaitsee useita Tampereen seudun joukkoliikenteen (Nysse) pysäkkejä. Hämeenpuiston kautta kulkee useita Tampereen seudun

joukkoliikenteen (Nysse) linjoja. Linja-autot kulkevat puiston suuntaisesti pohjois-eteläsuuntaisesti sekä Satakunnankadun, Hämeenkadun ja Satamakadun kohdalla itä-länsisuuntaisesti.

Hämeenkadun kohdalla kulkee myös Tampereen raitiotie. Hämeenpuistoa lähimpänä sijaitsee Tuulensuun pysäkki Hämeenkadulla.

Kuva 25. Tampereen raitiotien linjat (Tampereen Ratikka, 2025)

1.1.5 Väestö ja palvelut

Kaava-alueella ei sijaitse asuntoja, mutta Hämeenpuistoa rajaa suuri määrä asuinrakennuksia. Kaava-alueen kohdalla puistoon rajautuvissa kortteleissa asuu noin 4 100 asukasta.

Kaava-alue sijaitsee aivan Tampereen ydinkeskustassa, joten kaikki keskustan kaupalliset palvelut sijaitsevat kävelymatkan päässä alueesta. Kaava-aluetta reunustavissa rakennuksissa sijaitsee paljon erilaisia liikkeitä, kaupoja ja ravintoloita. Tampereen keskustorille on matkaa noin 500 metriä.

Kaava-alueen keskikohdan länsipuolella sijaitsee Tampereen kaupunginkirjasto Metso. Pohjoispuolella sijaitsee Näsilinnanpuisto ja Särkänniemi. Mm. Tampereen taidemuseo ja Aleksanterin kirkko sijaitsevat alueen läheisyydessä.

Kaava-alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat Tampereen yhteiskoulun lukio, Wiivi Lönnin koulu ja Näsinpuiston päiväkoti.

Hämeenpuistossa järjestetään markkinatyyllisiä tapahtumia, sillä keskikäytävä on käytännöllinen tila tapahtumille, mutta samalla se on kapasiteetiltaan rajallinen ja väentungoksessa ahdas. Tapahtumat heikentävät erityisesti pyöräliikenteen asemaa puistossa, vaikka keskikäytävällä on sinänsä hyvin tilaa kävelijöille ja pyöräilijöille. Tapahtumajärjestäjät liikkuvat ja pysäköivät raskaita ajoneuvoja nurmikoille ja puiden juuristoalueille sekä vahingoittavat puiden runkoja ja istutuksia. Lisäksi pyöräilyn järjestäminen turvallisesti ja sujuvasti on tapahtumien aikana käytännössä mahdotonta ja pyöräliikenteelle on otettu käyttöön tapahtuma-aikainen kiertotieopastus.

Kuva 26. Vapputori Hämeenpuistossa 2023 (Tampereen kaupunki, 2023)

Hämeenpuistossa on kaksi kiinteää puistokioski/kahvila rakennusta. Myynti tapahtuu kioskien ulkopuolelta ja molempien rakennusten yhteydessä on terassiasiakkaita varten. Lisäksi puistossa on kesäisin siirrettäviä tilapäisiä kioskeja.

Virkistys

Hämeenpuisto on tuhansille keskustan asukkaille lähin virkistysalue ja yhteys muuhun virkistysalueverkostoon. Puisto on myös tärkeä ihmisten kohtaamispaikka. Puiston keskikäytävän reunoilla on penkkejä koko puiston matkalla. Puiston reuna-alueiden nurmikot ovat monin paikoin huonokuntoisia ja myös liikennemelun takia huonosti virkistykseen soveltuvia. Hämeenpuistolla on merkittävä vaikutus monien sitä ympäröivien asuinrakennusten ikkunoista avautuviin näkymiin.

1.1.6 Maanomistus

Suunnittelualue on Tampereen kaupungin omistuksessa.

1.2 Aiemmin tehdyt suunnitelmat

Asemakaava on keskustan strategisen yleiskaavan mukainen.

2 ASEMAKAAVAN KUVAUS

2.1 Kaavan rakenne

Kaava-alueelle osoitetaan katualuetta ja historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävää puistoaluetta. Puiston kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen sekä ekologisen yhteyden turvaaminen.

2.1.1 Mitoitus

Käyttötarkoitus	Voimassa oleva kaava	Kaavaluonnos Ve A	Kaavaluonnos Ve B	Kaavaehdotus
Historiallinen puisto	-	3,3687	3,5239	4,2397
Viheralue	0,3534	-	-	-
Katualue	7,4889	2,3457	2,5984	3,1379
Joukkoliikennekatu	-	-	0,0508	-
Esplanadin aukio	-	0,4588	-	0,4547
ET-17	-	-	-	0,01
Yhteensä	7,8423	6,1732	6,1732	7,8423

Kuva 27. Mitoitustaulukko

2.1.2 Palvelut

Asemakaavassa osoitetaan rakennusala kolmelle kioski- tai kahvilarakennukselle. Rillinki-ravintola säilyy nykyisellä paikalla. Katuaukiolle on osoitettu ohjeellinen rakennusala paikalla nykyisen sijaitsevan Ukkometson Puistron kohdalle sekä aukion toiselle laidalle uudelle kioski- tai kahvilarakennukselle.

2.2 Ympäristön laatua koskevat tavoitteet

2.2.1 Kaavatyön alussa asetetut laatutavoitteet

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on turvata Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa. Tavoitteena on myös kehittää Hämeenpuiston katuja osana keskustan kehää ja parantaa joukkoliikenteen saavutettavuutta, kaikkien liikennemuotojen liikenneturvallisuutta ja käyttäjämukavuutta. Tavoitteena on lisäksi tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen.

Liikenteelliset tavoitteet

Hämeenpuistolle on asetettu useita liikenteellisiä tavoitteita, joista liikenteen tilankäytön ja suunnittelun reunaehtojen vuoksi määrävin on autoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen keskustan kehäkadulla. Asetettujen liikennetavoitteiden puolesta suurin liikenteellinen puute verrattuna nykytilaan on muista kulkumuodoista erotellun pyöräreitien puuttuminen Hämeenpuistosta.

Hämeenpuiston suunnittelulle määriteltyjä liikenteellisiä tavoitteita:

- Pyöräilyolosuhteiden parantaminen ja pyöräilyn pääreitin toteuttaminen. Pyöräpysäköinnin järjestäminen.
- Jalankulkijoiden viihtyisyyden ja turvallisuuden parantaminen huomioiden esteettömyyden erityisvaatimukset sekä Hämeenpuiston viheralueella että jalkakäytävillä.
- Autoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen keskustan kehäkadulla. Autojen pysäköintiratkaisujen määrittäminen Hämeenpuisto-kadulla.
- Joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen ja joukkoliikenteen kilpailukyvyyn varmistaminen. Toimivat pysäkkijärjestelyt ja pysäkki-infran laatutason parantaminen.

- Erikoiskuljetusten reitin toimivuuden turvaaminen Hämeenpuistossa.
- Hämeenpuiston tapahtuma-aikaisten liikennejärjestelyjen suunnittelu ja tapahtumakäytön pelisäännöt.
- Huolto- ja logistiikkaliikenteen toimivuus kiinteistöihin ja puistoon.
- Sujuva pelastusliikenne ja pelastusmahdollisuudet rakennuksista kadulle.
- Kunkun parkin ajoyhteyksien järjestäminen läntisessä keskustassa.

Kaupunkikuva ja historialliset arvot

- Tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot, kehittää ja ennallistaa niitä mahdollisuuksien mukaan. Kunnostuksen laatutaso on restauroiva.
- Tavoitteena on kehittää Hämeenpuiston etelä- ja pohjoispäätyjä sekä keskusaukiota maisema-arkkitehtuurin keinoin ja kulttuurihistoriallisessa hengessä.
- Tavoitteena on ekologisesti monimuotoisempi sekä elinkaareltaan pitkäikäinen viheralue. Ensisijaisesti suositetaan kasvillisuutta, joka on ollut käytössä jo 1900-luvun alussa.
- Materiaali- ja kalustevalinnoissa pyritään yleisesti kulttuurihistorialliseen kontekstiin soveltuviin materiaaliin, väriin ja muotokieleen sekä kohtuulliseen ylläpidettävyyteen ja mahdollisimman pitkään elinkaareen.

Tapahtumat ja toiminnot

- Hämeenpuistossa järjestään vain pieniä tapahtumia, joiden väkimäärä on hallittavissa ja tapahtumajärjestäjä ohjeistettavissa ja valvottavissa. Viheralueeseen kohdistuva kulutus on kohtuullista.
- Suuret tapahtumat pyritään järjestämään sitä varten rakennetuilla, kovaakin kulutusta kestävillä toreilla.
- Ulkotarjoilualueet ovat perinteinen osa puistoa, mutta ne toteutetaan kevyillä kausiluontoisilla rakenteilla, jotka kerätään talveksi pois, sillä talvella autio aitaus on epäsiisti. Pysyvien paviljonkien ja myyntikojujen tulee sopeutua puistoon. Puiston talvikäyttöä pyritään myös edistämään.

2.2.2 Tavoitteiden toteutuminen

Liikenne

Asemakaava mahdollistaa Keskustan liikennejärjestelmäsuunnitelman ja kaavaan liittyvän liikenteen yleissuunnitelman mukaiset liikenteen kehittämistoimenpiteet.

- Pyöräilyolosuhteet paranevat, kun asemakaava mahdollistaa polkupyöräilylle osoitetun erillisen väylän rakentamisen Hämeenpuiston itäosaan. Asemakaavassa on huomioitu myös pyöräpysäköinnin parantaminen.
- Asemakaava mahdollistaa jalankulkijoiden viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamisen. Jalankulkijoiden turvallisuus paranee erityisesti erillisen pyörätien sekä kadun ylitysten liikennevalojen myötä.
- Asemakaava mahdollistaa autoliikenteen toimintaedellytysten turvaamisen keskustan kehäkadulla ja pysäköinnin säilymisen mykysellä Hämeenpuisto-kadulla. Kaavalla osoitetaan puiston suuntaiset ajoradat katualueena, kuten myös muut ajoneuvoliikenteen kehän osat Satakunnankatu, Tampereen valtatie sekä Satamakatu. Muut poikkikadut on osoitettu kaavassa ajoyhteyksinä puistoon. Eteläpuisto –katu katkaistaan Hämeenpuiston ajoratojen väliseltä osuudelta ja osoitetaan kaavassa osaksi puistoa. Liikenteen yleissuunnitelmassa on osoitettu ajosuuntamuutoksia Puutarhakadun, Tiiliruukinkadun ja Pyhäjärvenkadun liittymiin. Muutokset lisäävät erityisesti jalankulun turvallisuutta poikkikatuojen ylityskohdissa, selkiyttävät autoliikenteen järjestelyjä ja ylläpitävät Hämeenpuiston liittymien toimivuutta.
- Asemakaava mahdollistaa joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaamisen.
- Hämeenpuiston tapahtuma-aikaiset liikennejärjestelyt suunnitellaan tarkemman suunnittelun yhteydessä. Kaavan oheen on laadittu myös Rakentamistapaohje, joka ohjaa puiston rakentamista ja käyttöä.
- Yleissuunnitelmassa on huomioitu erikoiskuljetukset, huolto-, logistiikka ja pelastusliikenteen toimivuus ja ajoyhteydet kiinteistöihin ja Kunkun parkkiin. Asemakaavamuutoksella ei ole suoraa vaikutusta näihin liikennejärjestelyihin.

Kaupunkikuva ja historialliset arvot

- Asemakaavalla suojellaan Hämeenpuiston kulttuurihistoriallisia arvoja ja mahdollistetaan puiston paikoin restauroiva kunnostaminen. Uusi pyörätie heikentää historiallisen puiston symmetriaa.
- Asemakaava mahdollistaa Hämeenpuiston pohjoispäädyn sekä keskusaukion kehittämisen kulttuurihistoriallisessa hengessä.
- Asemakaava ja rakentamistapaohje ohjaavat viherrakentamista ekologisesti monimuotoiseksi sekä elinkaareltaan pitkäikäiseksi viheralueeksi historiallinen kasvillisuus huomioiden.
- Asemakaava ja rakentamistapaohje ohjaavat materiaali- ja kalustevalinnoissa kulttuurihistorialliseen kontekstiin soveltuviin materiaaleihin, väreihin ja muotokieleen sekä kohtuulliseen ylläpidettävyyteen ja mahdollisimman pitkään elinkaareen.

Tapahtumat ja toiminnot

Kaavaratkaisussa keskikäytävälle jää nykytilannetta enemmän tilaa tapahtumien järjestämiselle ja oleskelulle erillisen pyörätien rakentamisen myötä. Pyörätien takia joudutaan kuitenkin luopumaan Esplandinaukion nykyisestä kioski/kahvilarakennuksesta. Asemakaava mahdollistaa kuitenkin kahden uuden kiinteän rakennuksen rakentamisen Esplanadinaukiolle sekä väliaikaisten ja kausiluonteisten kioskien tilapäisen toiminnan puistoalueella. Kaavaratkaisu mahdollistaa tapahtumien järjestämisen puistossa tulevaisuudessakin historiallisen puiston asettamat reunaehdot huomioiden.

2.3 Aluevaraukset, kaavamerkinnot ja määräykset

Asemakaavamerkinnot ja määräykset ovat täydellisinä kaavakartan yhteydessä.

2.3.1 Muut alueet

Viheralueet

Hämeenpuisto on osoitettu *historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäväksi puistoksi*. Puiston kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. (VP-10). Asemakaavaratkaisussa pyöräliikenne erotellaan jalankulusta toteuttamalla erillinen pyörätie puiston itäisten puurivien väliin merkinnällä (pp-5), ohjeellinen yleiselle polkupyöräilylle varattu alueen osa. Kaavaan on kirjattu puiston rakentamista ohjaavia yleismääräyksiä, mm. puuston kasvulosuhteiden ja ekologisen yhteyden turvaamiseksi ja kartalle on myös kirjattu, että kaavan liitteenä on rakentamistapaohjeet.

Katualueet

Hämeenpuisto niminen katu kulkee puiston molemmilla puolilla. Tämä eteläpohjoissuuntainen katu on osoitettu asemakaavassa katualueeksi. Poikkikaduista keskustan kehäkadut Satakunnankatu ja Satamakatu on osoitettu puiston läpi kulkevinä katualueina, muut poikkikadut jatkuvat puistossa ajoyhteyksinä ja ne on osoitettu merkinnällä (ajo/jk/pp), Ohjeellinen ajoneuvoliikenteelle sekä yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa. Hämeenkadun ja pääkirjaston välinen alue on osoitettu katuaukioksi.

2.4 Nimistö

Asemakaavamuutoksella muodostuu uusi katuaukio, joka nimetään Esplanadinaukioksi.

3 KAAVAN VAIKUTUKSET

3.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

3.1.1 Vaikutukset terveyteen ja turvallisuuteen

Kaavaratkaisu turvaa puiston olemassaolon ja säilymisen tärkeänä keskustan virkistysalueena. Kaavan mahdollistama erillisen pyörätie puiston itäosaan parantaa jalankulkijoiden turvallisuutta keskikäytävällä. Liikenneturvallisuutta parantaa kaikkien Hämeenpuiston poikkikatuja liittyvien varustaminen liikennevaloilla. Valaistuksen parantaminen vaikuttaa alueen merkittävästi viihtyvyyteen ja turvallisuuteen.

3.1.2 Vaikutukset sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin

Asemakaava mahdollistaa puiston kehittämisen virkistysalueena ja kohtaamispaikkana. Kaavaratkaisu mahdollistavaa yleissuunnitelmassa esitetyt veistosten ja muistomerkkien asemaa korostavat toimenpiteet sekä uuden taiteen tuomisen puistoon. Alueella sallitaan jatkossakin tapahtumien järjestäminen, mutta toiminnassa tulee huomioida historiallisen puiston asetamat reunaehdot.

3.2 Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon

Asemakaavamuutoksella ei ole vaikutusta maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon. Kaavaratkaisussa on nykyiset puurivit osoitettu säilytettäväksi suuriveiksi, joka varmistaa, että alueen puusto ei tule nykyisestä vähenemään. Kaavalla ohjataan, että istutuksin tulee vahvistaa alueen läpi

kulkevaa ekologista yhteyttä. Sen tulee olla latvuspeitteeltään katkeamaton ja kasvillisuuden monilajista ja ilmastokestävää.

3.3 Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin

Asemakaavamuutoksella on vähäistä vaikutusta luonnonmonimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin, vaikka alue on kokonaisuudessaan rakennettua ympäristöä ja uusi väylä sijoittuu puistoon. Kaavan ohjauksen mukaisesti kaava-alueella tulee varmistaa ekologinen yhteys ja alueelle istutetaan ekologisesti monimuotoista sekä elinkaareltaan pitkäikäistä, historialliseen puistoon sopivaa monilajista ja ilmastokestävää kasvillisuutta.

3.4 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

3.4.1 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Asemakaavamuutoksella ei ole vaikutusta yhdyskuntarakenteeseen. Kaavalla todetaan nykyinen tilanne katu- ja viheralueiden osalta. Kaavamuutos varmistaa viheralueen säilymisen osoittamalla nykyinen katualue puistoksi.

3.4.2 Vaikutukset teknisen huollon järjestämiseen

Asemakaavamuutoksella ei ole merkittäviä vaikutuksia teknisen huollon järjestämiseen. Alueen läpi kulkee kattava kunnallistekniikan verkosto ja kaavamuutoksella ei osoiteta tähän muutosta. Tavoitteena on kehittää tapahtumien aikaista sähkön ja veden saantia ja käyttöä. Uusien maanalaisen rakenteiden rakentamista vanhojen puiden juuristoalueelle rajoitetaan.

3.4.3 Vaikutukset liikenteeseen

Asemakaavamuutoksella on vähäisiä vaikutuksia alueen liikenteen järjestämiseen. Kaavan mahdollistamat liikenteelliset ratkaisut suunnitellaan ja ratkaistaan tarkemmin katusuunnitelmien yhteydessä. Asemakaavassa osoitetaan katualueet ja ajoyhteydet, joihin katusuunnitelmat laaditaan. Hämeenpuiston suuntaiset ajoradat säilyvät katualueena ja niiden liikennejärjestelyt säilyvät nykyisellään pieniä detaljimuutoksia lukuun ottamatta.

Asemakaavassa osoitetut Hämeenpuiston katualueen ja puiston rajat ovat nykytilanteen mukaiset. Poikkikatuja katualuetta kavennetaan yleissuunnitelman mukaisesti. Asemakaavassa puiston läpi kulkevat poikkikadut on osoitettu, keskustan kehäkatuja lukuun ottamatta, ajoyhteytenä puiston läpi (ajoneuvoliikenteelle sekä yleiselle jalankululle ja polkupyöräilyille varattu alueen osa). Sillä korostetaan puiston asemaa ja merkitystä sallien

yleissuunnitelman mukaiset liikennejärjestelyt. Satakunnankatu, Tampereen valtatie ja Satamakatu on osoitettu katualueina puiston läpi. Asemakaava mahdollistaa liikenteellisen yleissuunnitelman mukaisen toteutuksen ja toimenpiteet, joilla parannetaan jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita ja turvallisuutta sekä varmistetaan autoliikenteen järjestelyjen toimivuus.

Poikkikatujen osalta autoliikenteen järjestelyt muuttuvat hieman nykytilasta ja kaikki Hämeenpuiston liittymät varustetaan liikennevalo-ohjauksella Näsijärvenkatua ja Puuvillatehtaankatua lukuun ottamatta. Eteläpuisto -katu katkaistaan Hämeenpuiston ajoratojen välillä ja muutetaan puistoksi. Hämeenpuiston itäisen ajoradan ylittävä liikenneturvallisuuden kannalta turvaton Eteläpuisto -kadun suojatie poistetaan. Kadun katkaisemisella ei ole merkittäviä ajoneuvoliikenteen vaikutuksia, mutta Hämeenpuiston eteläpään kulkuyhteydet selkiytyvät, liikenneturvallisuus paranee ja puistolle voidaan toteuttaa korkeatasoinen pääte.

Liikennesuunnitelmassa esitetyt ajosuuntamuutokset lisäävät erityisesti jalankulun turvallisuutta poikkikatujen ylityskohdissa, selkiyttävät autoliikenteen järjestelyjä ja ylläpitävät Hämeenpuiston liittymien välityskykyä. Pyhäjärvenkatu, Tiiliruukinkatu ja Puutarhakatu muutetaan Hämeenpuiston ajoratojen välillä yksisuuntaisiksi. Pyhäjärvenkadulla ja Puutarhakadulla ajosuunta säilyy länteen ja Tiiliruukinkadulla itään. Järjestely vastaa katujen yksisuuntaisuutta Hämeenpuiston itä- ja länsipuolella. Liikenneverkon muutokset lisäävät jonkin verran autoliikennettä Hämeenpuistossa, Kaakimaalla sekä Amurin alueella, koska puiston ylittäminen vaikeutuu Hämeenpuiston ajoratojen välillä erityisesti Hämeenpuiston pohjoispäässä. Eteläpuistokadun katkaisun myötä kadun kautta pohjoiseen ajaneet autoilijat joutuvat etsimään uusia reittejä. Yksittäisten kiinteistöjen saavutettavuus autolla heikkenee, mutta kokonaisuutena järjestely selkeyttää ja sujuvoittaa autoliikennettä Hämeenpuistossa. Tiiliruukinkadulle ja Puutarhakadulle tulee kaksi ajokaistaa, joista toinen vasemmalle kääntymistä varten. Satakunnankadulle toteutetaan puiston kohdalle erillinen vasemmalle kääntymiskaista kohti etelää ja kaksi kaistaa suoraan kohti länttä. Kääntymiskaista lisää hieman Satakunnankadun ja Hämeenpuiston liittymän välityskykyä.

Asemakaava mahdollistaa jalankulun ja pyöräliikenteen sekä joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantamisen. Ajoneuvoliikenteen toimintaedellytysten turvaamiseksi suunnittelualueen ratkaisusta on laadittu liikenteen toimivuustarkastelu. Kaikissa simuloituissa skenaarioissa Hämeenpuistoa pohjoisesta etelään suuntaava liikennevirta pääsi etenemään suhteellisen sujuvasti. Ajosuunnan jonopituudet pysyivät liittymissä maltillisina ja vaikka hetkellisesti ajoneuvojonot ulottuivatkin liittymästä toiseen, purkautuivat jonot melko tehokkaasti valokiertojen puitteissa. Hämeenpuiston itäpuolen

liittymissä ajoneuvot jonoutuvat pääsuunnalla liittymästä toiseen Eteläpuiston ja Satakunnankadun välisellä osuudella. Jonoutumisen vaikutukset heijastuvat edelleen liittymien muille tulosuunnille. Mikäli tarkastelualueen liikennemäärät kehittyvät tässä työssä käytetyn liikenne-ennusteen mukaisesti, toimivuustarkastelujen tulosten perusteella liikenteellinen tilanne alueella tulee tulevaisuudessakin olemaan hankala. Nykytilanteeseen verrattuna toimivuus ei dramaattisesti heikkene, koska nykytilanteessakin liikenteen sujuvuuden kanssa on haasteita.

Asemakaavaratkaisussa pyöräliikenne erotellaan jalankulusta osoittamalla kaavassa erillinen pyörätie puiston itäisten puurivien väliin. Tämä parantaa pyöräilyn olosuhteita ja sitä kautta myös jalankulkijoiden viihtyisyyttä ja turvallisuutta sekä varmistetaan autoliikenteen järjestelyjen toimivuus.

Kaavakartalle on osoitettu ohjeelliset polkupyörien pysäköintipaikat (pop). Paikat on sijoitettu uuden polkupyöräväylän varteen. Sähköpotkulaudat on liikennesuunnitelmassa rinnastettu polkupyöriin, mutta jatkosuunnittelussa tulee huomioida myös sähköpotkulautojen pysäköinti, koska niiden pysäköinti poikkeaa polkupyörien pysäköinnistä.

3.5 Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

3.5.1 Kaupunkikuva

Pohjois-eteläsuuntaisten reittien vaikutukset puistoakseliin

Kaavaluonnosvaihtoehtojen taustalle laadittiin Hämeenpuiston yleissuunnitelma luonnosvaihtoehtoineen A ja B, joiden perusteella myös kaavaluonnosvaihtoehdot on laadittu. Yleissuunnitelmissa lähtökohtana on ollut Hämeenpuiston kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen säilyttäminen ja puisto on tarkoitettu kunnostaa restauroiden. Lisäksi yleissuunnittelussa on huomioitu liikenteen tarpeet. Kaavaehdotusta valmisteltaessa Hämeenpuiston yleissuunnitelman luonnosvaihtoehtojen pohjalta on viimeistelty yleissuunnitelma, jonka pohjana on ollut mm. yleissuunnitelmavaihtoehdossa B esitetty erillinen pyörätie.

Kaavaehdotuksessa kaavamerkinnoilla ja määräyksillä tuetaan Hämeenpuiston luonnetta esplanadina osoittamalla Hämeenpuiston keskiosa puistoksi ja reunat katualueeksi. Puiston leveys vastaa C.A. Edelfeltin kaavassa määritellyä leveyttä 38 m, (Hämeenpuiston kaupunkitila on seinästä seinään n. 60 m). Puisto on osoitettu historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäväksi puistoksi. Puiston kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säily-

minen. Olemassa olevat puurivit osoitetaan säilytettävänä puuriveinä. Hämeenpuiston puuriveistä on säilynyt kaksi ulointa, kolmansista sisimmistä puuriveistä on säilynyt vain muutamia puita puiston pohjoisosassa. Merkintä säilytettävistä puuriveistä mahdollistaa puurivien puiden uudistamisen tarpeen vaatiessa. Sisimmistä kolmansista riveistä säilyneet yksittäispuut osoitetaan säilytettävänä puina.

Hämeenkadun eteläpuolella Hämeenpuistoon on istutettu vuonna 1987 kaksi puuta olemassa olleiden puurivien väliin. Niistä itäisempi jää kaavassa osoitettavan uuden pyörätien alle, eikä sitä voida säilyttää. Kaavaratkaisulla ei oteta kantaa läntisemmän puun säilyttämiseen tai poistamiseen. Hämeenpuiston yleissuunnitelmassa se on säilytetty. Puun säilyttäminen rikkoo hieman puiston symmetriaa, mutta puu on osa puiston ajallisia kerroksia ja kertoo puiston vaiheista. Hämeenkadun ja Hämeenpuiston risteyksessä mm. raitiotien linjauksen takia puurivien symmetrisyyttä ei ole mahdollista palauttaa Hämeenkadun pohjoispuolelle. Myös olemassa oleva puistoravintola Rillinki rikkoo puiston symmetriaa Hämeenkadun eteläpuolella. Näiden rinnalla yksittäisen puun vaikutus puiston symmetrian hahmottamiseen jää vähäiseksi. Puu tuo kaupunkikuvaan vehreyttä kaupunkikuvallisesti erittäin tärkeässä risteyksessä ja erottaa eteläpuoleltaan sijaitsevan Rillingin Hämeenkadusta. Olemassa oleviin puuriveihin kuuluvat puut puolestaan ovat kaupunkikuvallisesti erittäin tärkeä elementti Hämeenkadun ja Hämeenpuiston risteyksessä, vaikka puurivit eivät olekaan täysin symmetriset mm. raitiotien linjauksen takia.

Kaavaehdotuksessa osoitetaan puistoakselin keskelle ohjeellinen yleiselle jalankululle varattu alueen osa, joka on Hämeenkadun pohjoispuolella hieman leveämpi kuin eteläpuolella nykytilanteen mukaisesti. Merkintä tukee puiston luonnetta symmetrisenä aksiaalisommitelmana. Kaavaehdotuksessa osoitetaan jalankululle varatun alueen osan lisäksi ohjeellinen yleiselle polkupyöräilylle varattu alueen osa puiston kahden itäisimmän puurivin väliin. Merkinnän mahdollistama erillinen pyörätie rikkoo puiston symmetrisen aksiaalisommitelman ja heikentää Hämeenpuiston luonnetta ja kaupunkikuvallista merkitystä esplanadina, jonka määritelmään sommitelman symmetrisyys lähtökohtaisesti kuuluu. Puiston symmetrisen sommitelman hahmottamisen kannalta puut ja niiden symmetrisyys keskikäytävän suhteen on kuitenkin tärkein elementti, jolle pyörätie jää alisteiseksi.

Pyörätien perustaminen nykyiselle nurmialueelle voi heikentää Hämeenpuiston itäpuolen puurivien kasvumahdollisuuksia esimerkiksi puiden juuriston vaurioitumisen, runkojen vaurioitumisen tai vesitasapainon muuttamisen takia. Pyörätielle osoitetulla linjalla on kaukolämpöputki, jonka rakentamisen ja korjausten yhteydessä paikalla olemassa olleen puuston juu-

risto on jo vaurioitunut. Puut vaikuttavat toipuneen näistä vaurioista. Kaukolämpölinjalla ei nykyisellään ole puuston juuristolle sopivaa maaperää, joten alueen kaivamisen ei pitäisi vaikuttaa Hämeenpuiston puihin. Mikäli pyörätien perustuksia ei uloteta kovin syvälle, ja pinnoitteen ollessa vettä-läpäisevää vaikutukset puiden kasvumahdollisuuksiin arvioidaan jäävän vähäisiksi. Pyörätien rakentamisen aikana ja puistoa huollettaessa myös puiden rungot voivat vaurioitua, mikäli niitä ei suojata asianmukaisesti. Runko-vaurioiden kautta esim. sienitaudit voivat levitä puihin ja heikentää niitä.

Puusto on Hämeenpuiston näkyvin ja tärkein elementti, jonka rinnalla maantasossa tapahtuvat muutokset jäävät merkitykseltään vähäisemmiksi. Mikäli pyörätie pystytään rakentamaan niin, ettei rakennusvaiheessa vaurioiteta olemassa olevia puita eikä pyörätien rakentaminen muuta puiden kasvuolosuhteita ja pyörätien pinnoite on vettä hyvin läpäisevää, puusto säilyy puistossa symmetrisenä. Puuston säilymistä symmetrisenä tuetaan kaavan yleismääräyksellä, jossa kielletään olemassa olevien puiden ja niiden juuriston vaurioittaminen ja puiden kasvuolosuhteiden heikentäminen. Pyörätien rakentamisen yhteydessä joudutaan kuitenkin mahdollisesti nostamaan puiden latvuksia, jotta pyörätien huolto on mahdollista. Hämeenpuiston uloimpien puurivien latvuksia on jo nostettu, jotta oksat eivät haittaa autoliikennettä. Mikäli pyörätien takia joudutaan tekemään latvuksen nosto myös sisempään puuriviin, Hämeenpuiston symmetrisyys tulee kärsimään, mikäli vastaavaa latvuksen nostoa ei tehdä myös keskikäytävän toisella puolella. Latvuksien nosto voi vaikuttaa puiston tunnelmaan ja pitkän aksiaalisommitelman hahmottamiseen.

Kaavaehdotus, jossa esitetty erillinen pyörätie rikkoo puiston luonteeseen oleellisesti kuuluvan symmetrian, mahdollistaa hyvin keskikäytävän kehittämisen ja käyttämisen puiston alkuperäisen luonteen mukaisena kävely- ja oleskelualueena. Pyörätien perustaminen puiston itäisten puurivien väliin ei ole niin pysyvä ratkaisu, etteikö Hämeenpuiston aksiaalisommitelman symmetrisyys olisi myöhemmin palautettavissa.

Asemakaavaa varten on laadittu rakennustapaohjeet, jotka ohjaavat huomioimaan Hämeenpuiston luonteen historiallisena puistona aluetta suunniteltaessa, rakennettaessa ja käytettäessä. Rakennustapaohjeet edistävät puiston kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten sekä viherympäristön arvojen säilymistä.

Kuva 28. Näkymä Satamakadun eteläpuolelta etelään Hämeenpuistoon maastokäynnillä 13.4.2023 (FCG). Hämeenpuiston keskikäytävällä kulkiessa kaavaehdotuksen mahdollistama pyörätie ja sillä kulkevat pyöräilijät tulevat näkymään hyvin etenkin sivulle katsottaessa. Hämeenpuiston puurivit kasvavat avoimelta nurmelta ja näkyvyys niiden alla on hyvä. Puiston keskikäytävällä kulkiessa ja etenkin sivuille katsellessa sekä pyörätien pinnoite että pyöräilijät tulevat näkymään hyvin rikkoen puiston symmetrisen sommitelman. Puiston suuntaisesti katsellessa pyörätie katoaa etäämpänä puidenrunkojen taakse pois näkyvistä, mutta katselija on väistämättä tietoinen siitä. Puiston symmetrisen sommitelman hahmottamisen kannalta puut ja niiden symmetrisyys keskikäytävän molemmiin puolin on tärkein elementti, jolle maanpinnan käsittely jää alisteiseksi. Pyörätie pystytään perustamaan kaukolämpölinjalle vaurioittamatta olemassa olevaa puustoa.

Kuva 29. Havainnekuva Hämeenpuiston yleissuunnitelmasta. Kuvassa on näkymä Satamakadun pohjoispuolelta etelään itäisten puurivien välistä. Kuvalähde: Sitowise.

Kuva 30. Näkymä Hämeenpuistoon Eteläpuistosta. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 31. Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukainen havainnekuva näkymästä Eteläpuistosta Hämeenpuistoon. Yleissuunnitelman ja kaavaratkaisun mukainen pyörätie Hämeenpuiston itäosassa rikkoo puiston symmetrisen aksiaalisommitelman. Hämeenpuiston eteläpäässä pyörätie yhdistyy keskikäytävän rinnalle ja ylittää Tampereen valtatie puiston keskiakselilla. Puiston symmetrisen sommitelman hahmottamisen kannalta puut ja niiden symmetrisuus keskikäytävän molemmin puolin on tärkein elementti. Yleissuunnitelman mukaiset istukset Hämeenpuiston eteläpäässä lisäksi peittävät pyörätien näkyvyyttä Eteläpuistosta katsottaessa. Kuvalähde: Sitowise.

Kaavaehdotuksen vaikutukset poikkikatuja ilmeeseen ja puiston painopisteeseen

Kaavaehdotuksessa osoitetaan liikenteellisesti merkittävimmät Satakunnankatu ja Satamakatu katualueena. Puiston eteläpäässä oleva Tampereen valtatie osoitetaan myös katualueena. Puiston pohjoispäässä oleva Näsijärvenkatu ei kuulu kaava-alueeseen. Puutarhakatu, Hallituskatu, Tiiliruukinkatu, Pyhäjärvenkatu ja Nalkalankatu osoitetaan ohjeellisina ajoyhteyksinä puiston läpi. Eteläpuiston jatkeelle ei osoiteta ajoyhteyttä. Puuvillatehtaan kadun kohdalta puiston läpi osoitetaan ohjeellinen yleiselle polkupyöräilylle varattu alueen osa.

Kaavaratkaisulla ei oteta kantaa siihen, miten jalankulku ja pyöräily ylittää poikkikadut. Kaavaa varten on tehty liikennesuunnitelma, jossa on tutkittu ja havainnollistettu kaavaratkaisua. Katujen ja liittymien tarkemmat ratkaisut suunnitellaan katusuunnittelun yhteydessä. Hämeenpuiston yleissuunnitelmassa pyörätie on esitetty liikennesuunnitelman mukaisesti jatkuvaksi risteysten yli, jalankulkijoiden suojatiet puolestaan vaihdellen joko keskikäytävän jatkona tai pyörätien vierellä. Kaavaratkaisu mahdollistaa yleissuunnitelman toteuttamisen. Suojateiden sijoittaminen keskikäytävän jatkoksi tukee puiston symmetristä sommitelmaa ja on kaupunkikuvassa selkeä ratkaisu. Suojateiden sijoittaminen risteyksissä pyörätien yhteyteen puiston itäreunalle rikkoo aksiaalisommitelman symmetriaa.

Hämeenpuiston keskikohta Hämeenkadun ja Pirkankadun välissä osoitetaan kaavassa katuaukiona, joka on nimetty Esplanadinaukioksi. Kaavan yleismääräyksessä ohjataan huomioimaan aukion luonne osana historiallista puistoa. Lisäksi asemakaavaa varten on laadittu rakentamistapaohjeet,

jotka ohjaavat huomioimaan Hämeenpuiston luonteen historiallisena puistona aluetta suunniteltaessa, rakennettaessa ja käytettäessä. Rakennustapaohjeet edistävät puiston kulttuurihistoriallisten, maisemallisten ja viherympäristön arvojen säilymistä.

Kaavassa osoitettu Esplanadinaukio sijaitsee Hämeenpuiston aksiaalisommitelman painopisteessä. Nykyisin painopistettä korostaa Vapaudenpatsas vuodelta 1921 Pirkankadun päätteellä. Kaavaehdotuksessa ei määrätä patsaiden sijainnista tai suojelusta, mutta kaavan yleismääräys kaiken rakentamisen sovittamisesta kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön huomioi myös patsaat. Kaavan rakentamistapaohjeiden mukaan puiston veistokset säilytetään, mutta niitä voidaan siirtää uuteen paikkaan. Kaavaratkaisu mahdollistaa Vapaudenpatsaan säilyttämisen nykyisellä paikallaan laaditun Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukaisesti.

Kuva 32. Näkymä Pirkankatua pitkin itäkaakkoon. Katulinjan päätteellä oleva Vapaudenpatsas jää Pyynikin kirkkopuiston ja Hämeenpuiston kasvillisuuden taakse piiloon puiden ollessa patsasta korkeampia. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kaavaehdotuksessa osoitetaan Esplanadin aukion pohjoisosan kahdelle puistopaviljongille rakennusala symmetrisesti puiston keskiakseliin nähden. Kioski- ja kahvilarakennusten rakentamista ohjataan kaavamääräyksellä ym-12, yleismääräyksillä ja rakennustapaohjeella huomioimaan puiston luonne ja arvot. Kioski- ja kahvilarakennusten sijoittaminen puistosommitelman keskipisteen läheisyyteen korostaa keskipistettä myös Hämeenpuiston toiminnallisena painopisteenä. Ratkaisut vahvistavat puiston aksiaalisommitelman ja puiston painopisteen hahmottamista ja puiston maisema- ja kaupunkikuvallisten arvojen säilymistä.

Kuva 33. Näkymä Metsolle Hämeenpuistosta Kauppakadun risteyksen yli. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 34. Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukainen havainnekuva näkymästä Metsolle Hämeenpuistosta Kauppakadun risteyksen yli. Aukio on kivetty kuten nykyisin. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 35. Näkymä Satamakadun pohjoispuolelta etelään Hämeenpuistoon. Kuvan perusteella kaa-
vaehdotuksen mahdollistama pyörätie ei erottuisi kovin selvästi risteyksen yli katsottaessa puuri-
vien välistä. Suojatie Satamakadun yli on nykyisin puiston länsireunalla. Kulkua ohjaa sirot metalli-
kaiteet Satamakadun ajoratojen reunalla. Vaikka kaiteiden yli ja läpi näkyy hyvin, ne silti katkaise-
vat tylästi pitkän puistonäkymän katseen pysähtyessä niihin. Kuva Tampereen kaupunki, Annama-
ria Puumala 3.8.2023.

Kuva 36. Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukainen havainnekuva näkymästä Satamakadun pohjoispuolelta etelään Hämeenpuistoon. Risteyksen yli katsottaessa pyörätie ei juurikaan erotu mallinnuskuvasta. Satamakadun ylittävä suojatie sijoittuu Hämeenpuiston itäreunalle pyörätien yhteyteen. Yleissuunnitelmassa kulkemista esitetään ohjattavan istutuksin Satamakadun varrella puiston keskikäytävän kohdalla. Vaikka matalien istutusten yli näkyy, ne silti katkaisevat pitkän puistonäkymän katseen pysähtyessä istutuksiin. Kuvälähde: Sitowise.

Hämeenpuistossa järjestettävien tapahtumien vaikutukset kaupunkikuvaan ja kausiluontoisten rakennelmien vaikutukset kaupunkikuvaan

Kaavan yhtenä tavoitteena on tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen. Asemakaavan yleismääräyksissä ja rakennustapaohjeissa on annettu ohjeita ja määräyksiä, joiden tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot sekä kehittää ja ennallistaa niitä mahdollisuuksien mukaan. Itse kaavassa ei ohjata tapahtumien järjestämistä tai tapahtumiin liittyvien väliaikaisten rakenteiden sijoittelua muuten kuin yleismääräyksellä, joka kieltää olemassa olevien puiden tai niiden juuriston vaurioittamisen ja kasvuolosuhteiden heikentämisen rakennettaessa ja aluetta käytettäessä. Kaavan yleismääräyksillä myös mahdollistetaan tapahtumatoimintojen tarvitseman tekniikan sijoittaminen puistoon kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön sovittaen.

Kaavan rakennustapaohjeissa ohjataan Hämeenpuiston tapahtuma-aikaista käyttöä samoin kuin pysyvien kioskien ja paviljonkien sijoittelua ja ulkoasua. Tapahtumien järjestämisen ja kausiluontoisten myyntikojujen sijoittamisen mahdollistaminen elävöittää puiston kaupunkikuvaa.

Rakennustapaohjeissa annetuilla ohjeilla ohjataan huoltoajoneuvojen kulkua sekä pysyvien kioskien ja myyntikojujen sijoittelua puistoalueella. Kausiluontoisten myyntikojujen koosta ja ulkoasusta annetaan ohjeita, jotta ne sopisivat historialliseen puistoon. Rakennustapaohjeilla varjellaan olemassa olevaa puustoa, istutuksia ja nurmea vaurioilta, joten puiston ilme pysyy huoliteltuna.

Kuva 37. Näkymä Hämeenpuistosta etelään kohti keskusaukiota. Vasemmalla näkyy keskusaukiolla sijaitseva kioski- ja kahvilarakennus ja oikealla Uutinen -veistos. Hämeenpuistossa olleista kolmista puuriveistä on fragmentteja jäljellä. Kuvassa näkyy Kauppakadun ja Puutarhakadun välissä puistokäytävältä kasvavat kaksi puuta, jotka muodostavat porttiaiheen saavuttaessa keskusaukiolle pohjoisesta. Loppukesän arkipäivänä puisto ja keskusaukio ovat melko autioita ainakin pilvisellä säällä. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 38. Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukainen havainnekuva näkymästä Hämeenpuistosta etelään kohti keskusaukiota. Yleissuunnitelmassa Uutinen -veistos esitetään siirrettäväksi pohjoisemmaksi. Havainnekuvasa Hämeenpuiston itäreunalle tuleva pyörätie ei juurikaan erotu puiden varjostaessa sitä. Kuvalähde: Sitowise.

3.5.2 Maisema

Maastonmuodot säilytetään ennallaan kaavaehdotuksessa eikä kaavaratkaisulla ole vaikutusta maiseman muotoihin. Hämeenpuiston pitkä aksiaalisommitelma tuo maastonmuodot hyvin esiin, eikä kaavaratkaisulla ole maastonmuotojen hahmottumiseen vaikutusta.

Hämeenpuiston päätteet eivät ole kaava-alueella eivätkä Hämeenpuiston yleissuunnitelman alueella. Puistokatujen ja esplanadien päätteet ovat erittäin tärkeitä niiden identiteetille. Hämeenpuiston pohjoispäässä Näsinpuiston jyrkät maastonmuodot ja Hämeenpuiston päätteeksi sijoitettu Tirkkosuon suihkulähde luovat puiston pohjoisosalle vahvan identiteetin. Eteläpuistossa puiston pääte ei ole yhtä jäsentynyt ja vahva johtuen sekä Tampereen valtatie liikennetarkaisusta että etelään Pyhäjärvelle laskevasta

maastonmuodosta. Eteläpuistossa Hämeenpuiston päätteessä on Osuustoimintamuistomerkki ja sitä kehystävät kaareen istutetut koivut. Pyhäjärvi ei juurikaan pilkota kasvillisuuden seasta.

Sen lisäksi, että Hämeenpuiston pohjoispäällä on vahvempi identiteetti selkeän päätteen ansiosta, pohjoispään identiteettiä on myös määrittänyt sen eteläpäästä toiminnallisempi luonne. Pohjoispäässä on kahteen otteeseen ollut kahluuallas lapsille sekä pitkään talvisin luistelurata. Paikalla on myös ollut leikkipuisto. Näsinpuistoon sijoitetun Tiitiäisen leikkipuiston rakentamisen jälkeen Hämeenpuiston pohjoispäässä on ollut viimevuodet avoin, tyhjä sorakenttä. Hämeenpuiston yleissuunnitelmassa alueelle esitetään istutuksia. Kaavaratkaisulla ei oteta kantaa mahdollisten istutusten sijoitteluun alueella. Kaavan yleismääräyksillä ohjataan huomioimaan puiston historiallinen luonne ja sovittamaan kaikki rakentaminen kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Kaavaratkaisu säilyttää Tirkkosen suihkulähteen Hämeenpuiston näkyvänä päätteenä sekä suihkulähteen ja Näsinpuiston vahvojen maastonmuotojen antaman vahvan identiteetin Hämeenpuiston pohjoispäässä.

Kaavaratkaisu turvaa Näsinpuiston ja Eteläpuiston toiminnallisen kytkeytymisen toisiinsa sekä virkistyskäytön että viherrakenteen näkökulmasta. Kaavaratkaisu tuo esiin Hämeenpuiston toteutuneen puistomaisen nykytilan verrattuna voimassa olevassa asemakaavassa esitettyyn koko puistoakselin levyiseen katualueeseen. Kaavaratkaisu turvaa Hämeenpuiston suuntaisten katunäkymien säilymisen ennallaan osoittamalla säilytettävät puurit. Samalla säilyvät myös näkymät puiston yli nykyisellään viereisistä kortteleista ja Hämeenpuiston jalkakäytäviltä.

3.5.3 Rakennettu ympäristö

Hämeenpuisto on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Hämeenpuisto on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa. Suunnitteluratkaisultaan Hämeenpuisto on esplanadityyppinen katu. Kaavaehdotuksessa lähinnä todetaan alueen nykytila ja kaavaratkaisu turvaa Hämeenpuiston arvoja paremmin kuin voimassa oleva kaava, jonka mukaan Hämeenpuisto on valtaosaltaan katualuetta, vain Puutarhakadun yhteydessä on Hämeenpuiston keskiosaa osoitettu viheralueeksi.

Hämeenpuiston kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja turvaavat etenkin historiallisen puiston pääkäyttötarkoitus ja kaavamerkintä VP-10; Historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävä puisto. Puiston kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen kaavamääräys, säilytettävien puuri-

vien osoittaminen sekä kaavamerkintä ym-12, Uudisrakennuksen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennuksen sijaintiin historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävässä ympäristössä sekä yleismääräys ohjaa, että kaikki rakentaminen on sovitettava kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön ja lisäksi rakennustapaohje täydentäen.

Jalankululle varatun alueen osoittaminen toteutuneen mukaisesti. Kaavaehdotuksessa esitetään pyörätie Hämeenpuiston kahden itäisimmän puurivin väliin. Ratkaisu rikkoon esplanadin määritelmään lähtökohtaisesti sisältävän ajatuksen sommitelman symmetrisyydestä ja täten heikentää Hämeenpuiston arvoa sommitelmaltaan symmetrisenä esplanadina. Kaavaratkaisu säilyttää kuitenkin puurivien symmetrisyyden ja puiston symmetrisyys on myöhemmin palautettavissa poistamalla pyörätie.

Historiallisesti Hämeenpuiston painopiste on sijainnut Kauppakadun ja Hämeenkadun välissä Aleksanterin kirkon ja Pyynikin kirkkopuiston kohdalla ottaen näin myös kirkon puistoinen osaksi puistosommitelmaa. Pirkankadun itäkaakkoon suuntautuvan linjauksen päätteenä oleva Vapaudenpatsas on korostanut puiston painopistettä 1920-luvulta alkaen.

Hämeenkadun ja Kauppakadun välillä Hämeenpuiston ilme on poikennut muusta puistosta korostaen puistoakselin painopistettä Aleksanterin kirkon kohdalla ja yhteyttä kirkon ympärillä olevaan Pyynikin kirkkopuistoon. Kaavaehdotuksessa alue osoitetaan aukiona, joka korostaa enemmän Hämeenpuiston painopistettä kuin yhteyttä Pyynikin kirkkopuistoon.

Hämeenpuiston painopisteessä symmetristä puistosommitelmaa rikkoo jo nykyisellään Hämeenkadulta Pirkankadulle kääntyvä raitiotien linjaus, jonka takia puiston historialliseen painopisteeseen ei enää ole mahdollista suunnitella täysin symmetristä puistosommitelmaa. Kaavaratkaisulla tuetaan symmetristen puurivien säilyttämistä ja muodostamista Esplanadinaukiolle siltä osin kuin raitiotie sen mahdollistaa.

Kuva 39. Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukainen havainnekuva näkymästä Hämeenkadun eteläpuolelta kohti pohjoista kaavaratkaisun osoittaman uuden pyörätien kohdalta.

Hämeenpuiston RKY-alueen kuvauksessa puiston patsaista ensimmäisenä mainitaan Vapaudenpatsas. Kaavaehdotuksessa ei määrätä patsaiden sijainnista tai suojelusta, mutta kaavan yleismääräys kaiken rakentamisen sovittamisesta kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön huomioi myös patsaat. Kaavan rakentamistapaohjeiden mukaan puiston veistokset säilytetään, mutta niitä voidaan siirtää uuteen paikkaan. Kaavaratkaisu mahdollistaa Vapaudenpatsaan säilyttämisen nykyisellä paikallaan laaditun Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukaisesti. Kaavaratkaisulla ei katsota olevan vaikutuksia Vapaudenpatsaan arvoihin tai sen asemaan kaupunkikuvassa.

Hämeenpuiston RKY-alueen kuvauksessa mainitaan kaava-alueelta myös Minna Canthin patsas ja Uutinen. Patsaat rytmittävät puistossa kulkemista ja tuovat vaihtelua puistonäkymiin. Kaavaehdotuksessa ei määrätä patsaiden sijainnista tai suojelusta, mutta kaavan yleismääräys kaiken rakentamisen sovittamisesta kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön huomioi myös patsaat. Rakennustapaohjeilla turvataan veistosten säilyminen Hämeenpuistossa ja puiston yleissuunnitelmassa on kehitetty olemassaolevien patsaiden ympäristöä ja uusien aukoiden myötä mahdollistettu myös uusia patsaan paikkoja. Kaavaratkaisulla ei katsota olevan vaikutuksia patsaiden arvoihin tai niiden asemaan kaupunkikuvassa.

Kaavaehdotuksen vaikutukset Hämeenpuistoa reunustavaan rakennuskannan arvoihin ja rakennusten ominaispiirteiden havaitsemiseen jäävät vähäiseksi, kun Hämeenpuiston puurivit säilytetään. Hämeenpuiston RKY-alue kattaa myös puistoa ympäröivän rakennuskannan. Puistoa reunustava rakennuskanta on ajallisesti kerroksellista sekä arkkitehtuuriltaan ja massoitteeltaan vaihtelevaa. Puistoa reunustavat monet omaa aikaansa edustavat arvorakennukset 1800- ja 1900-luvuilta rakennusten ollessa melko

korkeitakin. 1800-luvulla Hämeenpuistoa reunustivat yksikerroksiset puurakennukset. Niistä jäljellä on enää Aleksanterin koulun puurakennukset Pyynikin kirkkopuiston eteläpuolisessa korttelissa.

Nykyisin Hämeenpuistoa reunustavat rakennukset ovat pääasiassa huomattavasti korkeampia kuin puiston puusto. Puistoa ympäröivät korttelit eivät kuitenkaan kuulu kaava-alueeseen, joten kaavalla ei ole vaikutusta puiston puuston suhteeseen ympäröivään rakennuskantaan.

Kaavaehdotuksessa osoitetaan rakennusala Hämeenkadun eteläpuolella olevalle kioski- ja kahvilarakennukselle nykytilanteen mukaisena. Tältä osin kaavaratkaisulla ei ole vaikutuksia rakennettuun ympäristöön. Satakunnankadun eteläpuolella kaavassa osoitetaan teletilalle ja -mastolle yhdyskuntateknisten laitosten rakennusala. Paikalla on jo nykyisin laitetila. Telemasto on nykyisin Satakunnan kadun varressa, mutta tekeillä oleva uudistuksen myötä mastosta tulee huomattavasti korkeampi ja sen sijainti on kaavassa ohjattu Teletilan vierelle. Puustoisessa ympäristössä se ei kuitenkaan näy laajalle alueelle.

Kaavaehdotuksessa osoitetaan Esplanadin aukion pohjoisosaan kahdelle puistopaviljongille rakennusala symmetrisesti Hämeenpuiston keskiakseliin nähden. Kioski- ja kahvilarakennuksen rakentamista ohjataan kaavamääräyksellä ym-12, yleismääräyksillä ja rakennustapaohjeella. Kaavan yleismääräyksissä edellytetään, että myös alle 30 neliön rakennuskohteiden ja rakennelmien suunnitelmat tulee hyväksyttävä rakennusvalvonnassa. Määräyksillä ja rakennustapaohjeilla turvataan puiston kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen huomioiminen puistopaviljonkien toteutuksessa. Kioski- ja kahvilarakennusten sijoittaminen puistosommitelman keskipisteen läheisyyteen korostaa keskipistettä myös Hämeenpuiston toiminnallisena painopisteenä.

Kaavaratkaisulla mahdollistetaan myös kausiluontoisten rakennelmien sijoittaminen puistoon ja aukioille ja kaavan yleismääräyksellä ohjataan myös kausiluonteisten rakennusten osalta, että kaikki rakentaminen on sovitettava kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Yleismääräys ohjaa edelleen: Hämeenpuiston valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alue: Tulee huomioida, että tällä alueella kaikilla rakentamistoimenpiteillä on merkittävää vaikutusta kulttuuriympäristöön ja kaupunkikuvaan. Ja rakentaminen ja alueen käyttö eivät saa vaurioittaa olemassa olevia puita tai niiden juuristoa eikä heikentää puiden kasvuolosuhteita. Rakennustapaohjeissa annetuilla ohjeilla ohjataan huoltoajoneuvojen kulkua sekä kausiluonteisten ja tilapäisten myyntikojujen sijoittelua puistoalueella. Kausiluonteisten myyntikojujen koosta ja ulkoasusta ane-

taan ohjeita, jotta ne sopisivat historialliseen puistoon. Rakennustapaohjeilla varjellaan olemassa olevaa puustoa, istutuksia ja nurmea vaurioilta, joten puiston ilme pysyy huoliteltuna.

Kuva 40. Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukainen havainnekuva näkymästä Esplanadinaukiolta kohti pohjoista. Aukion pohjoisreunalle sijoittuu symmetrisesti kaksi puistopaviljonkia, joissa voi toimia kahvila tai kiosk. Kuvalähde: Sitowise.

Kuva 41. Vapaudenpatsas kuvattuna Hämeenkadun ajoradan eteläpuolelta n. 40 m etäisyydeltä patsaasta. Patsaan ylävartalo ja miekkaa pitelevä käsi näkyvät nykyisin taivasta vasten. Puiston itäreunalla puurivit jatkuvat etelämmäksi kuin länsireunalla raitiotien kaartuessa Hämeenpuiston kohdalla kohti Pirkankatua. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 42. Hämeenpuiston yleissuunnitelman mukainen havainnekuva näkymästä Hämeenpuistoon Hämeenkadun pohjoispuolelta. Hämeenpuiston itäreunalle sijoitettava uusi pyörätie näkyy kuvan oikeassa reunassa puurivien välissä. Kuvalähde: Sitowise.

3.5.4 Kulttuuriperintö

Kaava-alueella ei sijaitse tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä kaavalla ole tunnettuihin kiinteisiin muinaisjäännöksiin vaikutuksia.

3.6 Vaikutukset talouteen ja elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen (yrittäjävaikutukset)

Asemakaavassa ja rakennustapaohjeessa on annettu ohjeita ja määräyksiä, joiden tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot sekä kehittää ja ennallistaa ne mahdollisuuksien mukaan. Kunnostuksen laatutaso on restauroiva. Asemakaavan ohjaama puiston kunnostustyöstä tulee yleissuunnitelman mukaisen kustannusarviolaskelman mukaan maksamaan noin viisi miljoonaa euroa (alv 0 %). Arvio sisältää viheralueet ja niiden akselin sisään jäävät poikkikadut ajoratoineen ja jalkakäytävineen.

3.7 Muut kaavan merkittävät vaikutukset

4 ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 Asemakaavamuutoksen käynnistäminen

Kaavamuutos kuulutettiin vireille 13.1.2022.

4.2 Asemakaavamuutoksen tavoitteet

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on turvata Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa. Tavoitteena on myös kehittää Hämeenpuiston katuja osana keskustan kehää ja parantaa joukkoliikenteen saavutettavuutta, kaikkien liikennemuotojen liikenneturvallisuutta ja käyttäjämukavuutta. Tavoitteena on lisäksi tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen.

4.2.1 Tavoitteiden tarkentuminen kaavaprosessin aikana

Asemakaavamuutoksen tavoitteet ovat täsmentyneet kaavaprosessin aikana. Kaavasta saadun runsaan palautteen vuoksi ratkaisuja on viety kaavan luonnosvaihtoehdon B suuntaan. Eli erillinen pyörävyöly haluttiin kehittää puistoon. Kaavan tavoitteena tuki parantaa pyöräilyn olosuhteita ja

kehittää liikenneratkaisuja ja kaikkien kulkumuotojen liikenneturvallisuutta, kuitenkin siten, ettei Hämeenpuiston katualueille haluttu muutoksia.

4.3 Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot

Kaavamuutosalueelle laadittiin kaksi vaihtoehtoista kaavaluonnosratkaisua (A ja B) yleissuunnitelman vaihtoehtojen mukaan. Kaavaehdotusvaiheessa Kaavaa tarkennettiin. Kaavan ratkaisuja on tutkittu puiston ja liikenteen yleissuunnitelmissa ja ne havainnollistavat kaavaratkaisua.

Kuva 43. Kaavakarttojen pienennökset: kaavan luonnosvaiheen kartat vasemmalla ja oikealla kaavaehdotuksen kartta. Ehdotusvaiheessa kaava-aluetta laajennettiin etelään.

Liikenne

Asemakaava mahdollistaa liikenteellisen yleissuunnitelman mukaisen toteutuksen. Kaavassa osoitetaan katualueen rajat sekä puistoon sijoittuvat jalankulun ja pyöräilyn alueen osat ohjeellisilla merkinnöillä. Katualueen käyttö ratkaistaan erikseen laadittavassa katusuunnitelmassa ja puistoon sijoittuvat jalankulun ja pyöräilyn väylät puistosuunnitelmassa. Yleissuunnitelman vaihtoehtojen A ja B liikennejärjestelyt ovat pääosiltaan keskenään samanlaiset. Oleellisin ero vaihtoehtoissa on pyöräliikenteen järjestelyt.

Hämeenpuiston ajoratoja jäsennellään ja kaistamäärä osoitetaan selvästi 1- tai 2-kaistaiseksi. Eteläpuiston ja Satakunnankadun välillä ajorata kavennetaan 7,0 metriä leveäksi ja jalkakäytävät levennetään noin 3,5 metriä leveiksi. Satamakadun eteläpuolella ajorata on 2+2-kaistainen. Satamakadun pohjoispuolella ajoradat ovat kortteleiden välissä pääasiassa 1-kaistaisia, mutta liittymissä on lisäksi aina kääntymiskaistat. Hallituskadun ja Satakunnankadun välissä ajoradan reunaan osoitetaan kadunvarsipysäköintiä ja huoltoliikenteen pysäköintiruutuja. Satakunnan-kadun pohjoispuolella ajoradat kavennetaan kokonaan 1-kaistaisiksi. Kadunvarsipysäköinti ja huoltoliikenteen pysäköintipaikat erotellaan ajoradasta rakenteellisesti.

Ajoradan reunojen jalkakäytävät leventyvät koko puiston matkalla samalla, kun suojatieylityksiä kavennetaan. Puiston keskikäytävä säilyy yhdistettynä jalkakäytävänä ja pyörätienä. Pyöräliikenteen liittyminen puiston päissä Tampereen valtatielle ja Näsi-järvenkadulle osoitetaan erillisin pyöräliikennejärjestelyin. Poikkikatuja eroteltuja pyöräiteitä Tiiliruukinkadulla, Satamakadulla, Hämeenkadulla ja Puutarhakadulla korostetaan puiston kohdalla niin, että liittyminen puistosta pyöräteille on helppoa.

Joukkoliikenteen pysäkit ovat Satakunnankadun eteläpuolella ajorata-pysäkkejä ja Satakunnankadun pohjoispuolella syvennyksinä. Pysäkki-paikat erotellaan jalkakäytävien reunaan 1,25 metriä leveällä odotusalueella. Pysäkit varustetaan pysäkkimerkein ja roskakorein. Pysäkkikatoksina ei ole pääasiassa mahdollista toteuttaa kapeiden jalkakäytävien vuoksi. Muuttamalla paikassa voidaan harkita katoksen asettamista jalkakäytävän taakse katualueen rajalle, kun pysäkin kohdalla ei ole rakennusta.

Hämeenpuiston poikkikatuja kavennetaan niin, että poikkikatuja suojatieylitykset lyhentyvät ja ajosuuntia karsitaan niin, että poikkikadut olisivat jatkossa ainoastaan yksisuuntaisia. Poikkeuksena Hämeenkatu ja Satakunnankatu, jotka säilyvät nykytilanteen mukaan kaksisuuntaisina. Tiiliruukinkatu muutetaan puiston kohdalla yksisuuntaiseksi lännestä itään. Hallitus-

kadulta poistetaan toinen ajokaista puiston kohdalta. Puutarhakatu muutetaan yksisuuntaiseksi idästä länteen. Kaikki liittymät Satakunnankadun eteläpuolella ovat jatkossa liikennevalo-ohjattuja.

Pyöräliikenne erotellaan jalankulusta toteuttamalla erillinen pyörätie puiston itäisten puurivien väliin. Hämeenkadun ja Kauppakadun välisen keskusaukion kohdalla pyörätie kulkee aukiota erillään sen itäreunassa.

Puistoalue

Yleissuunnitelmassa promenadi eli keskikäytävä säilytetään paikallaan ja alkuperäisen levyisenä. Sen leveys 13,0 metriä pohjoisessa ja 8,5 metriä etelässä. Puurivejä täydennetään yksittäisillä runkopuuistutuksilla aukko- paikoilla, pääaukiolla ja poikkikatuojen kohdilla. Keskikäytävä on osoitettu yleiselle jalankululle varattuna alueen osana ja puurivit säilytettävänä puurivinä.

Yleissuunnitelmassa Esplanadinaukio ja Hämeenpuiston poikki kulkevien katujen jalkakäytävät, erotuskaistojen ja polkupyöräväylän odotustilat ja kielekkeet sekä tarjoilualueet päällystetään monivärisellä, sahatulla graniittikiveyksellä, jonka pinta on ristipäähakattu liukkauden torjumiseksi. Poikkikatuojen ajoratoja reunustavat erotuskaistat päällystetään monivärisellä graniittikiveyksellä, jonka pinta on lohkottu. Suojatiet kivetään, mutta poikkikatuojen ajoradat päällystetään muutoin asfaltilla.

Hämeenkadun ja kirjaston välinen alue on osoitettu katuaukioksi, jonka läpi Hämeenkadun joukkoliikenne kulkee. Ratkaisu mahdollistaa kahden kioski/kahvilarakennuksen rakentamisen aukion pohjoisosaan aukion reunoille.

Asemakaavassa on osoitettu rakennusala kolmelle kioski- tai kahvilarakennukselle (ki-1). Rillingin rakennusala on osoitettu sen nykyiselle paikalle. Nykyisen Puiston kohdalle on osoitettu ohjeellinen rakennusala, mutta se ei ole nykyisen rakennuksen mukainen. Samaan kohtaan keskikäytävän toiselle puolelle on osoitettu toinen ohjeellinen kioski- tai kahvilarakennuksen rakennusala. Tavoitteena on, että nämä uudet kioskirakennukset suunnitellaan pariksi toisilleen, jolloin ne muodostavat porttiaiheen aukion pohjoisosaan. Telerakennukselle on osoitettu yhdyskuntateknisten laitosten rakennusala (et-1)

4.4 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Kaavan **aloitusvaiheen** suunnittelutilannetta esiteltiin kaavan esittelyvideolla. Kaupunkilaisilla oli mahdollista jättää kysymyksiä kaavasta 13.1.–25.1.2022 välisenä aikana. Vastaukset kysymyksiin julkaistiin 31.1.2022

mennessä, jotta niihin pääsi tutustumaan kaavan aloitusvaiheen nähtävillä olon aikana. Vastaukset kysymyksiin koottiin yhdessä asemakaavoituksen, vihersuunnittelun ja liikennesuunnittelun asiantuntijoiden kanssa. Kysymyksiä saatiin yhteensä 28 kappaletta. Yhteenveto kysymyksistä ja vastauksista on kaavaselostuksen liitteenä.

Asemakaavan **valmisteluaineisto** – tarkastettu osallistumis- ja arviointi suunnitelma, kaavaluonnosvaihtoehdot (A ja B), kaavaselostus ja selvitysaineisto sekä rakentamistapaohje sekä Puiston ja liikenteen yleissuunnitelmat – olivat nähtävillä 29.09.– 20.10.2023 välisen ajan. Lisäksi molemmista yleissuunnitelmavaihtoehdoista oli kaavan verkkosivulla katsottavissa 3D-mallinnukseen perustuva esittelyvideo.

Valmisteluaineistoa esiteltiin yleisölle yleisötilaisuudessa 9.10.2023 Pääkirjasto Metson Lehmus-salissa. Tilaisuuden jälkeen jalkauduttiin Hämeenpuistoon kaavakävelylle keskustelemaan puiston arvoista ja suunnittelusta.

Kaavan valmisteluvaiheen aineiston nähtävilläolon aikana saatiin kahdeksan viranomaiskommenttia ja 30 mielipidettä. Kooste valmisteluvaiheen palautteesta on kaavaselostuksen liitteenä.

4.5 Asemakaavaratkaisun kehittyminen suunnittelun aikana

Asemakaavaa valmistellessa on tutkittu arvoihin sopeutuvia puiston ja liikenteen ratkaisuvaihtoehtoja. Hämeenpuiston yleissuunnitelman vaihtoehdot havainnollistivat kaavaluonnosvaihtoehtojen ratkaisuja.

4.5.1 Aloitusvaiheen palaute ja kaavan valmisteluaineiston laatiminen

Kaavan valmisteluaineisto on laadittu kaavakonsultin ja Tampereen kaupunkiympäristön suunnittelun yhteistyönä. Yhteenveto aloitusvaiheen palautteesta on kaavaselostuksen liitteenä.

4.5.2 Valmisteluaineistosta saatu palaute ja huomioon ottaminen

Valmisteluvaiheessa saatiin kahdeksan lausuntoa ja 30 mielipidettä. Saa-dun palautteen perusteella on viimeistelty Hämeenpuiston yleissuunnitelma, joka havainnollistaa kaavaratkaisua. Yleissuunnitelma sekä kaavaehdotus ovat yhdistelmä valmisteluvaiheessa nähtävillä olleista vaihtoehdoista. Vaihtoehdosta B kaavaehdotukseen on otettu puiston itäosassa kulkeva erillinen polkupyörille varattu alueen osa. Vaihtoehdon A mukaan on Hämeenkadun ja pääkirjaston välinen osuus esitetty katuaukiona ja keskustan kehäkatuja lukuun ottamatta muut poikki kadut on osoitettu ajoyh-

teyksinä puistossa. Ehdotusvaiheessa kaava-aluetta laajennettiin koskemaan koko Hämeenpuiston alue Tampereen valtatielle asti. Kehitetty yleissuunnitelma selostuksen kohdassa 5.3.

Tiivistelmä lausunnoista:

Pirkanmaan ELY-keskus

- Hyvä, että on laadittu kaksi kaavaluonnosta, yleissuunnitelmat, liikkensuunnitelmat ja rakennustapaohjeet. Valmisteltu kokonaisuus ja vaikutusten arviointi antavat hyvät lähtökohdat jatko-työstölle.
- VE-B:n pyöräilykäytävä rikkoo puiston aksiaalisommitelman, ja heikentää tämän myötä symmetrisen Hämeenpuiston luonnetta ja merkitystä.
- ELY-keskus yhtyy kaavaselostuksen tulkintaan, että puiston symmetrisen sommitelman hahmottamisen kannalta puut ja niiden symmetrisyys keskikäytävän suhteen ovat kuitenkin tärkein elementti, jolle pyörätie jää alisteiseksi.
- Myös vaihtoehto B mahdollinen lähtökohtana jatkotyölle.
- Kokonaisuuden kannalta on oleellista, että myös kaavamuutokseen sisältyvä eteläisen Hämeenpuiston osan ja siihen liittyvän Eteläpuiston suunnittelua edistetään.
- Jatkossa on tarpeen arvioida, onko puiden oksistoa tarpeen muokata pyörätien vuoksi ja mitkä tämän vaikutukset puihin ja maisemaan olisivat.

Pirkanmaan liitto

- Asemakaavatyötä on ansiokkaasti viety eteenpäin laatimalla kaksi yleissuunnitelmaluonnosta ja kaavaluonnosvaihtoehtoa.
- Molemmat kaavavaihtoehdot turvaavat puiston olemassaolon ja säilymisen keskustan virkistysalueena.
- VE B luo paremmat edellytykset viihtyisyyden ja toiminnallisuuden kehittämiseksi kuin VE A.
- Vaikka VE-B heikentää Hämeenpuiston arvoa sommitelmaltaan symmetrisenä esplanadina, symmetrisyys myöhemmin palautettavissa
- RKY-kohde; Kiinnitettävä erityishuomiota pyörätien laadukkaaseen toteutukseen ja sen pintamateriaalien sopeutumiseen arvoympäristön värimaailmaan
- Puistopuiden kasvumahdollisuuksia ei saa heikentää rakentamisen aikana eikä puistoa huollettaessa

Pirkanmaan maakuntamuseo

- Kumpikin vaihtoehto on lähtökohtaisesti mahdollinen, VE-A vaikuttaisi säilyttävän puiston kulttuurihistorialliset arvot paremmin kuin VE-B, jossa puiston itäreunalle sijoittuva uusi kolme metriä leveä pyörätie rikkoo historiallisen puiston symmetriaa.
- Pirkanmaan maakuntamuseo suosittelee, että jatkosuunnittelun pohjaksi valitaan VE A.
- VE B on mahdollinen, mikäli pyörätie pystytään rakentamaan siten, että puiston puusto säilyy symmetrisenä, rakennusvaiheessa ei vaurioiteta olemassa olevia puita, pyörätien päällyste ei merkittävästi ilmeeltään eroa keskikäytävän sorapinnasta sekä pystytään varmistamaan, että juuriston päälle sijoittuva pyörätie ei myöhemmin heikennä puiden kasvuolosuhteita.
- Aineistossa mukana oleva luonnos rakentamistapaohjeeksi vaikuttaa onnistuneelta.

Tampereen kaupungin terveydensuojelu

- Hyvä, että halutaan turvata arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa.
- Ympäristömelulla on todettu olevan suoria terveysvaikutuksia. Jatkosuunnittelussa on hyvä tutkia vaihtoehtoja, joilla melua elinympäristössä saataisiin vähennettyä.
- Tärkeää, että kaupungissa varataan virkistyskäyttöön soveltuvia helposti saavutettavia hiljaisempia alueita.

Tampereen kaupungin tapahtumapalvelut

- Alueen tapahtumakäytön ohjeet ja reunaehdot tulee laatia yhdessä tapahtumapalveluiden kanssa: selkeät säännöt puiston käytölle, pysäköinnille, pyöräilyn poikkeusreiteille tms. käyttöehdoille.
- Tapahtumajärjestäjien valvontaan ei tule ottaa kantaa kaavassa.
- Tapahtumien koon rajaaminen "pieniin tapahtumiin" on epäselvää ja epämääräistä, eikä siihen tule ottaa kantaa kaavassa. Keskeisempää on, että tapahtumajärjestäjille laaditaan selkeät ohjeistukset alueen käytöstä yhdessä tapahtumapalveluiden kanssa.
- Kaavaluonnoksessa todetaan, että suuret tapahtumat pyritään järjestämään sitä varten rakennetuilla, kovaakin kulutusta kestäville toreilla. Näkemyksemme mukaan Hämeenpuiston asemakaavassa ei tule ottaa kantaa siihen, missä Tampereella järjestetään suuria tapahtumia.
- Alueen tapahtumakäytön ohjeet ja reunaehdot tulee laatia yhdessä tapahtumapalveluiden kanssa: selkeät säännöt puiston käytölle, pysäköinnille, pyöräilyn poikkeusreiteille tms. käyttöehdoille.
- Tapahtumajärjestäjien valvontaan ei tule ottaa kantaa kaavassa.

- Tapahtumien koon rajaaminen "pieniin tapahtumiin" on epäselvää ja epämääräistä, eikä siihen tule ottaa kantaa kaavassa. Keskeisempää on, että tapahtumajärjestäjille laaditaan selkeät ohjeistukset alueen käytöstä yhdessä tapahtumapalveluiden kanssa.
- Kaavaluonnoksessa todetaan, että suuret tapahtumat pyritään järjestämään sitä varten rakennetuilla, kovaakin kulutusta kestäville toreilla. Näkemyksemme mukaan Hämeenpuiston asemakaavassa ei tule ottaa kantaa siihen, missä Tampereella järjestetään suuria tapahtumia.

Telia Finland Oy

- Hyvä, että Hämeenpuiston ja Satakunnankadun kulmassa oleva laitetilarakennus on huomioitu ET-alueena molemmissa vaihtoehdoissa.
- Telia toivoo, että tärkeä laitetila saisi pysyä nykyisessä sijainnissa jatkossakin.

Telia Towers Finland Oy

- Selostusluonnoksen käyttämä maininta radioasemarakennuksesta on hieman virheellinen, tulisi olla "telerakennus".
- Telia Towers Finland Oy suunnittelee alueella sijaitsevan antennipylvään vaihtoa. Telia Towers Finland Oy pyytää, että uudelle antennipylväälle (mastolle) merkittäisiin kaavaan oma ET-alue.
- Nykyiseen antennipylvääseen on sijoitettu myös katuvalaisin ja se sijaitsee Satakunnankadun reunassa.
- Uusi Pylväs olisi yhtä korkea kuin nykyinen (18 m). Maanpäällinen rakenne vaatii ET-alueen kooksi n. 1 m². ja maanlainen perustuslaatta n. 9 m².
- Uudesta pylvään paikasta on esitetty kaupungille kaksi vaihtoehtoa. Toisessa pylväs sijoittuisi lähelle nykyistä pylvästä ja toisessa lähelle telerakennusta.
- Havainnekuvien mukaan nykyinen hoikka ja yhtenäinen pylväsmalli muuttuisi ristikkorakenteiseksi kapeaksi mastoksi.

Tiivistelmä mielipiteistä:

- Molemmat kaavaluonnosvaihtoehdot saivat kannatusta. Vaihtoehtojen yksittäisten suunnitteluratkaisujen kannatus meni jossakin määrään ristiin, eikä mielipiteiden mukaan voi yksiselitteisesti vertailla vaihtoehtojen suosiota. Vaihtoehto B keräsi kuitenkin kokonaisuutena enemmän kannatusta.
- Eniten yksimielistä kannatusta sai Vapaudenpatsaan pitäminen nykyisellä paikalla, patsaan siirtoa vastustettiin laajasti. Myös graniittipallon toivottiin jäävän alueella.

- Pyörätieratkaisu jakoi näkemyksiä melko paljon. Erillinen VE B:n mukainen ratkaisu sai hieman enemmän kannatusta, mutta kannatusta sai myös nykyisen keskikäytävän yhteyteen rakennettava pyörätie. Osa piti erillistä pyörätietä ja pyöräparkkeja turhina. Itä-länsisuuntaista pyöräily-yhteyttä pidettiin myös etelä-pohjoissuuntaista tärkeämpänä.
- Mielenpitoissa korostui näkemys, että alueen läpiajoliikennettä korostetaan liiaksi ja suunnitelmat eivät huomioi alueen asukkaita ja toimijoita. Liikenne aiheuttaa häiriötä myös öisin.
- Moni toivoi, että kadunvarsipysäköintiä ei vähennetä ja suunnitelmien pysäköintipaikkoja ei pidetty riittävinä.
- Ajoratojen kaventamista, kaistojen vähentämistä ja kadun osien yksisuuntaistamisia, sulkemista ja kääntymisen kieltämistä vastustettiin yleisesti.
- Tapahtumien järjestäminen Hämeenpuistossa jakoi mielipiteitä; osassa toivottiin tilaisuuksien pitämisen rajoittamista, osassa toivottiin tilaisuuksien pitämisen edellytysten ja olosuhteiden parantamista.
- Puistoon toivottiin lisää istutuksia ja parempaa valaistusta sekä alueen viihtyisyyttä parantavia toimenpiteitä. Puistoon toivottiin mm. ympärivuotista ravintola- ja muuta toimintaa ja lisää terasseja sekä muita rakenteita esim. esiintymislavaa. Toisaalta uuden rakentamisen suhteen toivottiin myös maltillisuutta. Puiston diagonaalikäytävät jakoivat mielipiteitä.
- Yleisesti kaavan tavoitteita pidettiin hyvinä.
Osan mielestä kaavavaihtoehdot tai ainakin toinen niistä vastaa hyvin tavoitteisiin joko suoraan tai tietyin muutoksin. Osan mielestä kumpikaan vaihtoehto ei sovellu kaavaehdotuksen pohjaksi ilman merkittäviä muutoksia.

4.5.3 Ehdotusaineistosta saatu palaute ja niiden huomioon ottaminen

Yhdyskuntalautakunta hyväksyi 27.5.2025 Hämeenpuiston kaavaehdotuksen nähtäville 30.5.-30.6.2025 väliseksi ajaksi. Nähtävillä olleesta kaavaehdotuksesta saatiin 3 lausuntoa ja 6 muistutusta.

Lausunnoissaan viranomaiset pitivät kaavan ratkaisuja hyvinä, ja esittivät tarkennustoiveita kaavan yleismääräykseen, jolla pyritään ohjaamaan puiston luvasta vapautettujen rakentamiskohteiden hyväksyttämistä rakennusvalvonnassa. Muistutuksissa kommentoitiin kaavan ja tarkemmin yleissuunnitelman ratkaisuja, joita huomioidaan jatkosuunnittelussa, esimerkiksi pyritään etsimään melua vähentäviä ratkaisuja tai tarkennetaan materiaalivalintoja tai muita katusuunnittelun ratkaisuja. Lausunnot, muistutukset ja vastineet ovat kaavan liitteenä.

Pirkanmaan maakuntamuseo pitää kaava-alueen laajentamista koko puisto-akselin pituudelle erittäin myönteisenä. Maakuntamuseo katsoo kaavan mahdollistaman uuden pyöräväylän hyväksyttäväksi, sillä historiallisen puiston aksiaalisommitelmassa keskeisin arvo on puuriveillä, joiden arvot kaavaehdotus riittävästi turvaa. Museo pitää yleismääräyksiä hyvinä ja toivoo tarkennusta kulttuuriympäristön määritelmään (yleismääräyksen säätö).

Pirkanmaan liitto katsoo, että asemakaavaehdotuksen laadinnassa on otettu huomioon liiton aiemmin esittämä palaute, eikä anna erillistä vi-
ranhaltijapäätöstä nyt nähtävillä olevasta kaavaehdotuksesta. Pirkanmaan liitto pyytää teknisluonteisena tarkistuksena päivittämään maakunta-
kaavaa koskevat tiedot kaava-asiakirjoihin.

Pirkanmaan ELY-keskus toteaa lausunnossaan, että kaavaehdotus on muodostunut vaihtoehtotarkastelun, vaikutusten arvioinnin ja vuorovaikutuksen kautta. ELY-keskus näkee, että huolellisen suunnittelun myötä on löydetty ratkaisu, joka vaalii valtakunnallisia kulttuuriympäristön arvoja, mutta huomioi myös liikenteellisiä kehittämistarpeita. ELY-keskus kannustaa kaavoituksen viimeistelyn ja jatkosuunnittelun yhteydessä tavoittelemaan alueelle miellyttävää ääniympäristöä. Kaavassa on annettu määräys koskien luvasta vapautettujen rakentamiskohteiden hyväksyttämistä rakennusvalvonnassa. ELY-keskus näkee, että on tarkoituksenmukaista varmistua, että uudet rakentamiskohteet sopivat valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön ja tähän liittyvä määräys saattaa kuitenkin olla ongelmallinen, ELY-keskus suosittelee käymään määräyksen käytännön toteuttamisesta keskustelua rakennusvalvonnan kanssa.

Saatu palaute on koottu ja siihen on vastattu ehdotusvaiheen palaute- ja vastineraportissa.

4.5.4 Kaavaehdotukseen tehdyt muutokset nähtävilläolon jälkeen

Kaavakartalle tarkennettiin yleismääräys rakennusvalvonnan kanssa keskustellen muotoon: Hämeenpuiston valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alue: Tulee huomioida, että tällä alueella kaikilla rakentamistoimenpiteillä on merkittävää vaikutusta kulttuuriympäristöön ja kaupunkikuvaan.

Kaavaselistukseen tarkennettiin maakuntakaavaa ja yleiskaavaa koskevat tiedot ja päivitettiin kaavaan tarkennettu yleismääräys. Rakentamistapaohjeeseen päivitettiin tarkennettu yleismääräys. Ei muita toimenpiteitä kaavaan. Muutokset eivät edellytä uutta nähtävilläoloa.

5 KAAVA-ALUETTA KOSKEVAT SELVITYKSET

Asemakaavatyön yhteydessä on laadittu seuraavat selvitykset ja suunnitelmat:

- Liito-orava- ja lepakkoselvitys, Sitowise, 18.11.2021
- 8848 Liito-oravaselvitys, Tampere, Asemakaavoitus, 28.4.2025
- Hämeenpuiston yleissuunnitelma- kaavaehdotus, Sitowise, 24.4.2025
- Hämeenpuiston yleissuunnitelman kustannusarvio, Sitowise, 24.4.2025
- 8848 Hämeenpuisto Liikennesuunnitelma Sitowise, 24.4.2025
- Hämeenpuisto – Julkisen taiteen konsepti, Sitowise, 21.12.2022
- Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys, FCG, 9.12.2023
- Hämeenpuiston asemakaavan ilmanlaatuselvitys, FCG 15.9.2023

Aiemmin tehtyjä selvityksiä:

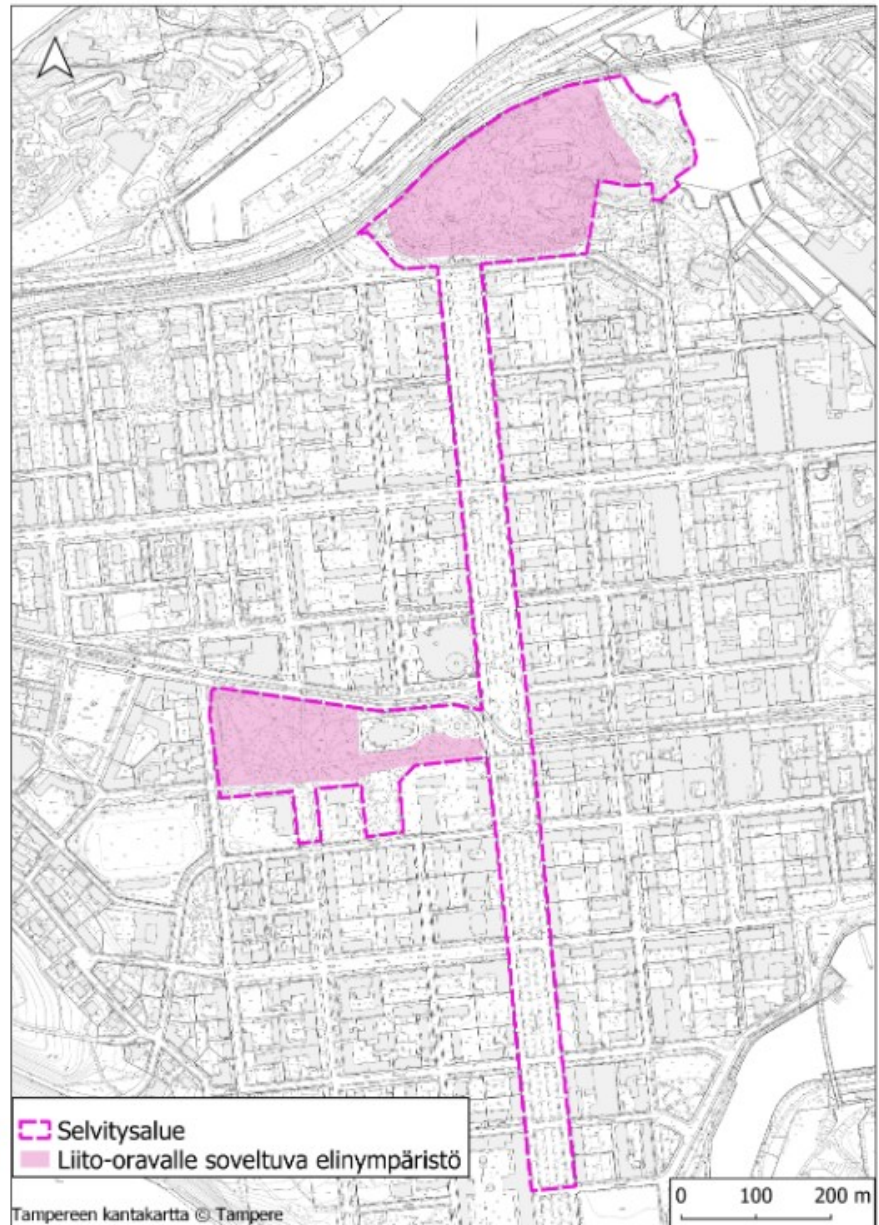
- Hämeenpuiston puistohistoriallinen selvitys, Tampereen kaupunki/Maisemasuunnittelu Hemgård, 2014
- Tampereen vihreä keskusta – Keskustan viherverkko ja sen kehittäminen, Tampereen kaupunki, 2014
- Tampereen läntisen ydinkeskustan liikenteen yleissuunnitelma, Ramboll, 2020
- Tampereen ydinkeskustan katutilaohje, 2014
- Keskustan kehäkadun yleissuunnitelma, 2016–2018

5.1 Liito-oravaselvitykset

Liito-oravaselvitys, Sitowise, 18.11.2021

Selvitysalueella ei tässä selvityksessä havaittu liito-oravan papanoita, vaikka aiempia liito-oravahavaintoja alueelta on vuosilta 2017–2020. Kyse on todennäköisesti lajin luonnollisesta kannanvaihtelusta, koska Pyynikin kirkkopuisto ja Näsinpuisto arvioitiin edelleen liito-oravalle soveltuviksi alueiksi. Niissä on varttunutta havu- ja lehtipuustoa, kolopuita sekä risupesäiä. Näiden alueiden soveltuvuus liito-oravalle on todettu myös Kantakaupungin liito-oravaselvityksessä (Tampere 2016). Kantakaupungin liito-oravaselvityksessä selvitysalueelle ei ole merkattuliito-oravan mahdollisia kulkureittejä. Liito-oravat kuitenkin pääsevät liikkumaan pitkin bulevardia, vaikkei

yksirivinen puusto kaupungin keskellä olekaan edustava kulkuyhteys. Selvitysalueella ei ole tämän selvityksen perusteella luonnonsuojelulain mukaisia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt selvitysalueella on esitetty alla olevassa kuvassa.

Kuva 44. Liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt selvitysalueella (Sitowise Oy, 2021)

8848 Liito-oravaselvitys, Tampere, Asemakaavoitus, 28.4.2025

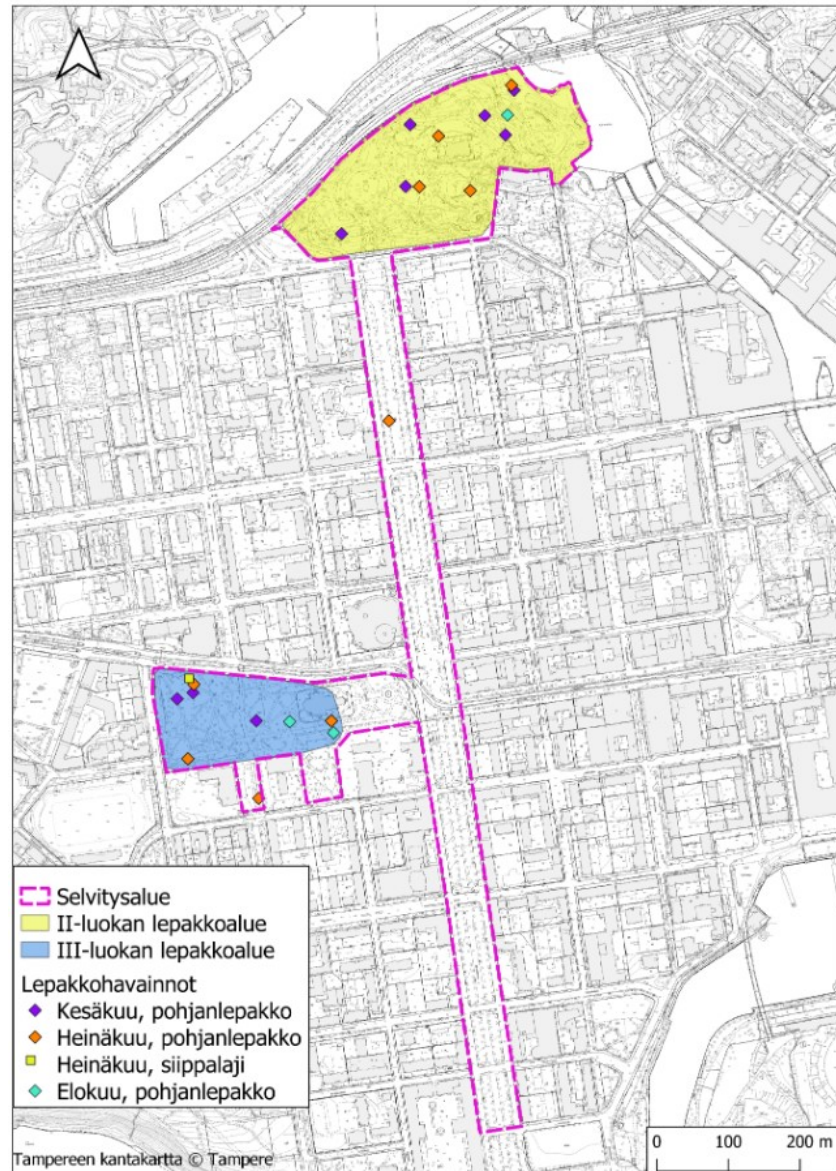
Hämeenpuiston asemakaavamuutosta varten laadittiin liito-oravaselvitys keväällä 2025. Hämeenpuisto on tärkeä viherkäytävä Tampereen läntisessä keskustassa Näsin- ja Eteläpuiston välillä ja sillä on suuri virkistysellinen merkitys. Liito-oravaselvityksen aluerajaus on asemakaava-aluetta laajempi

ja kattaa Hämeenpuiston lisäksi Pyynikin kirkkopuiston ja Näsinpuiston (Kuva 1). Selvitysalueen laajuus on noin 19 hehtaaria. Alueelta on laadittu liito-oravaselvitys asemakaavan valmisteluvaiheessa keväällä 2021. Tämä selvitys laadittiin asemakaavaehdotuksen valmistelua varten. Maastokäynnin tavoitteena oli kartoittaa liito-oravalle soveltuvat biotoopit, pesäpuut ja kulkuyhteydet. Selvitysalueelta ei keväällä 2025 havaittu liito-oravan liisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Näsinpuiston vuonna 2019 havaittu liito-oravan elinpiiri ja erityisesti sen ydinalue on edelleen tulkittava lajin lisääntymis- ja levähdyspaikaksi (KHO 2451/2023, EUT C/477/19). Alueelta ei saatu varmoja merkkejä siitä, että laji käyttäisi Hämeenpuistoa kulkureittinä. Puistosta on kuitenkin aiempi asukashavainto liito-oravasta ja Näsinpuistossa on ollut mahdollinen liito-oravan pesintä, joten on oletettavaa, että liito-orava pystyy käyttämään Hämeenpuistoa ainakin osittain kulkureittinä. Vaikka liito-oravaa ei keväällä 2025 selvitysalueelta havaittu, on mahdollista, että laji löytää uudestaan Näsinpuiston lajille soveltuville alueille. Pyynikin kirkkopuistossa on myös lajille soveltuvaa elinympäristöä ja Pyynikin elinympäristöt lähellä, joten voi olla, että tulevaisuudessa myös Pyynikin kirkkopuistossa asustaa liito-orava. Liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt Pyynikin kirkkopuistossa ja Näsinpuistossa tulisi säilyttää ja alueen hoidossa varmistaa, että puusto kehittyy liito-oravalle suotuisana myös jatkossa. Hämeenpuistoon yleiskaavassakin osoitettua ohjeellista, puustoista ekologista yhteyttä tulisi kehittää katualueiden katkoskohtien osalta latvuspeitteisyydeltään yhtenäisemmäksi. Ekologisen yhteyden suunnittelussa tulee ottaa huomioon Hämeenpuistoon liittyvät kulttuurihistorialliset arvot.

5.2 Hämeenpuiston Lepakkoselvitys

Pyynikin kirkkopuistossa ja Näsinpuistossa havaittiin pohjanlepakkoja joka kartoituskerralla. Kirkkopuistossa havaittiin kesäkuussa 3 pohjanlepakkoa, heinäkuussa 4 pohjanlepakkoa ja yksi siippalajisekä elokuussa 2 pohjanlepakkoa. Näsinpuistossa pohjanlepakoita havaittiin kesäkuussa 8, heinäkuussa 4 ja elokuussa 1. Nämä selvitysalueen puistot toimivat lepakoiden ruokailualueina. Pyynikin kirkkopuistonlepakkoyksilömäärä on pienehkö, joten se voidaan luokitella Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen luokituksen mukaiseksi muuksi lepakkojen käyttämäksi alueeksi (luokka III). Näsinpuisto voidaan luokitella hieman suuremman yksilömäärän perusteella tärkeäksi ruokailualueeksi tai siirtymäreitiksi (luokka II). Hämeenpuiston bulevardilla eli kaava-alueella ei havaittu kesä- ja elokuussa yhtään lepakkoa ja heinäkuussa tehtiin vain yksi mahdollinen havainto ohilentävästä yksilöstä. Bulevardi ei siten täytä Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen

kartoitusohjeiden mukaisten luokkien I-III kriteerejä, eikä alueella ole tulosten perusteella merkitystä lepakoille. Näsinpuiston rakennuksissa ja rakenteissa on lepakoille mahdollisia talvehtimispaikkoja, mutta lepakoiden talvehtimistä näissä kohteissa ei voitu tarkistaa. Sekä Näsinpuistoon että Pyy-
nikin kirkkopuistoon on asennettu lepakkopönttöjä, mutta tässä selvityksessä niiden käytöstä päiväpiiloina ei saatu varmuutta.

Kuva 45. Lepakkoalueet ja sijainnit, joissa lepakkoja havaittiin selvitysalueella eri selvityskerroilla. (Sitowise Oy, 2021)

5.3 Hämeenpuiston yleissuunnitelma

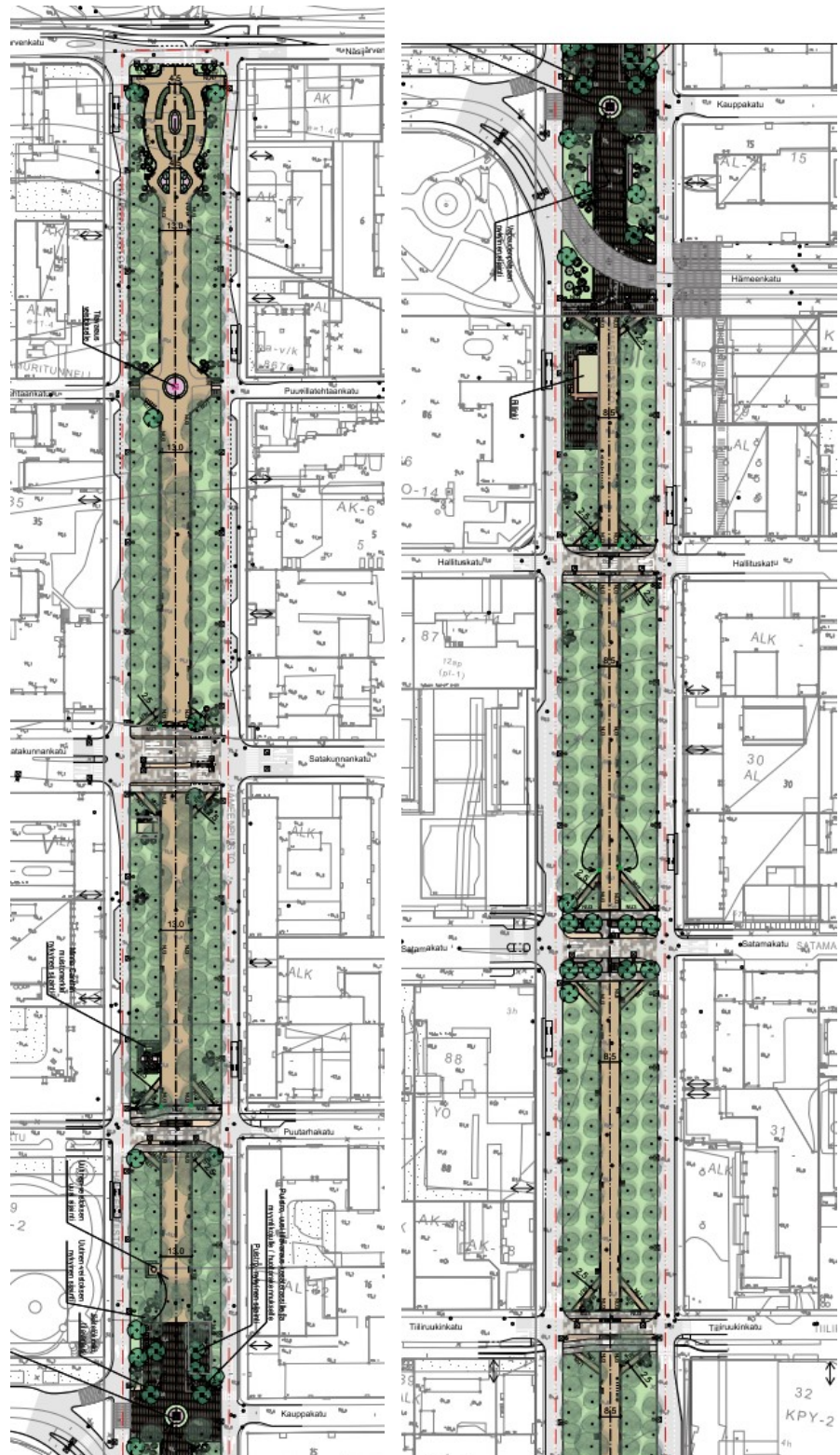
Hämeenpuiston yleissuunnitelmaluonnoksen on laatinut Sitowise Oy Tampereen kaupungin toimeksiantona 2022–2025. Puiston ja liikenteen Yleis-

suunnitelmissa on tutkittu Hämeenpuiston asemakaavan ratkaisuja ja toimii samalla sen esiselvityksenä sekä havainnollistaa kaavaratkaisuja. Luonnokset on viimeistelty yleissuunnitelmaksi asemakaavan ehdotusvaiheessa.

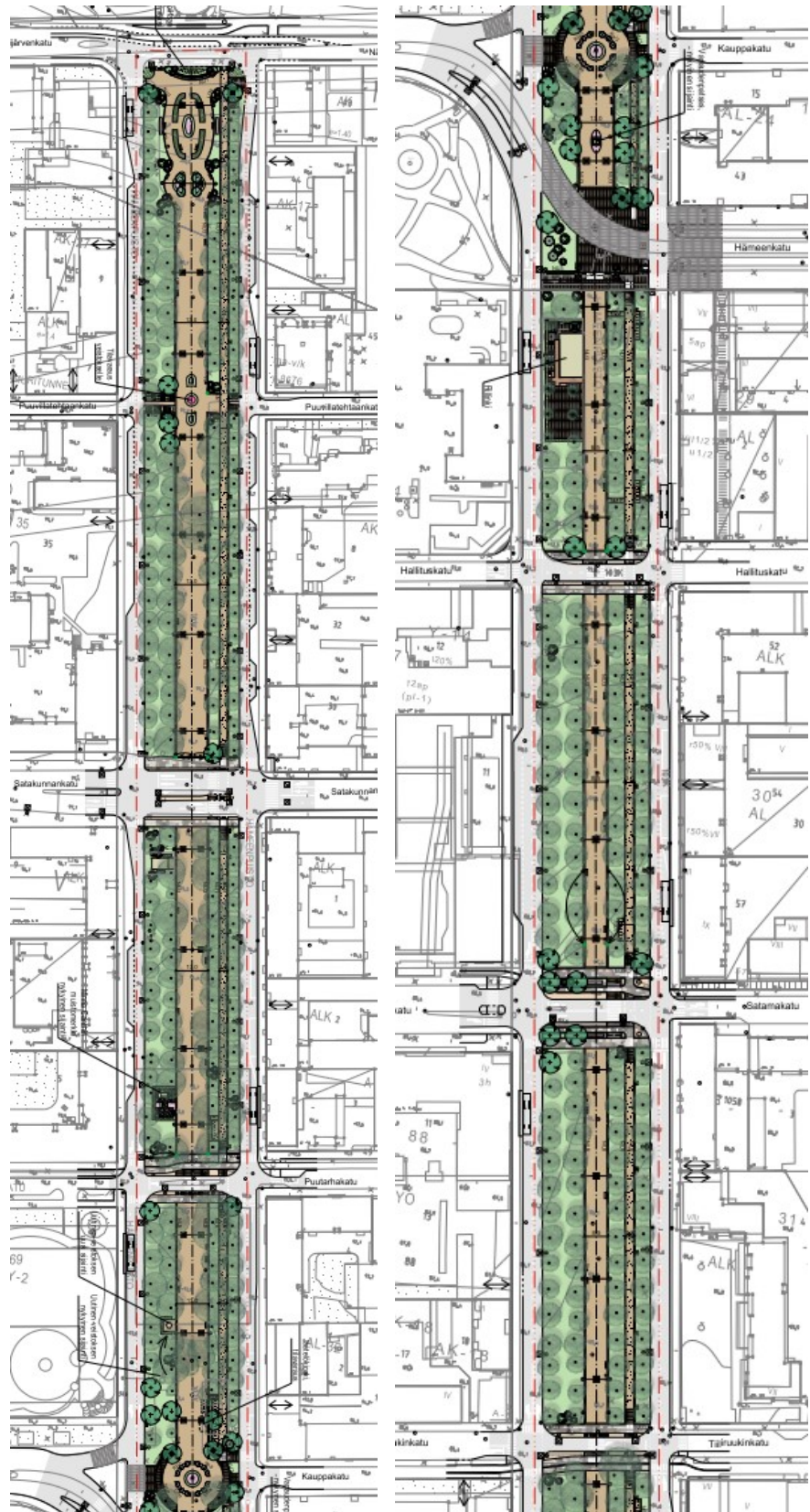
Suunnitelman tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot, kehittää ja ennallistaa ne mahdollisuuksien mukaan. Kunnostuksen laatutaso on restauroiva. Pitkän puiston puukujanteet voidaan kokea sellaisenaan vähän monotonisiksi, joten niitä rytmitetään pensasryhmien kehys-tämällä ja yksi- ja monivuotisten kasviryhmien koristamalla istutetuilla auki-oilla. Tavoitteena on kehittää Hämeenpuiston etelä- ja pohjoispäätyjä mai-sema-arkkitehtuurin keinoin ja kulttuurihistoriallisessa hengessä. Keskusau-kiota pyritään niin ikään jäsentämään istutettuna aukiona 1900-luvun alun henkeen sopivilla puu- pensas- ja koristeistutuksilla. Puistossa olevat lukui-set laitekaapit pyritään verhoamaan pensasryhmillä siten, etteivät ne näy yleisimmistä katselukulmista.

Maisemasuunnittelun osalta tavoitteena on ekologisesti monimuotoisempi sekä elinkaareltaan pitkäikäinen viheralue, ja kasvillisuussuunnittelussa py-ritäänkin nykyistä monilajisempaan kokonaisuuteen. Ensisijaisesti suosi-taan kasvillisuutta, joka on ollut käytössä jo 1900-luvun alussa. Puurivejä kehitetään monilajisina.

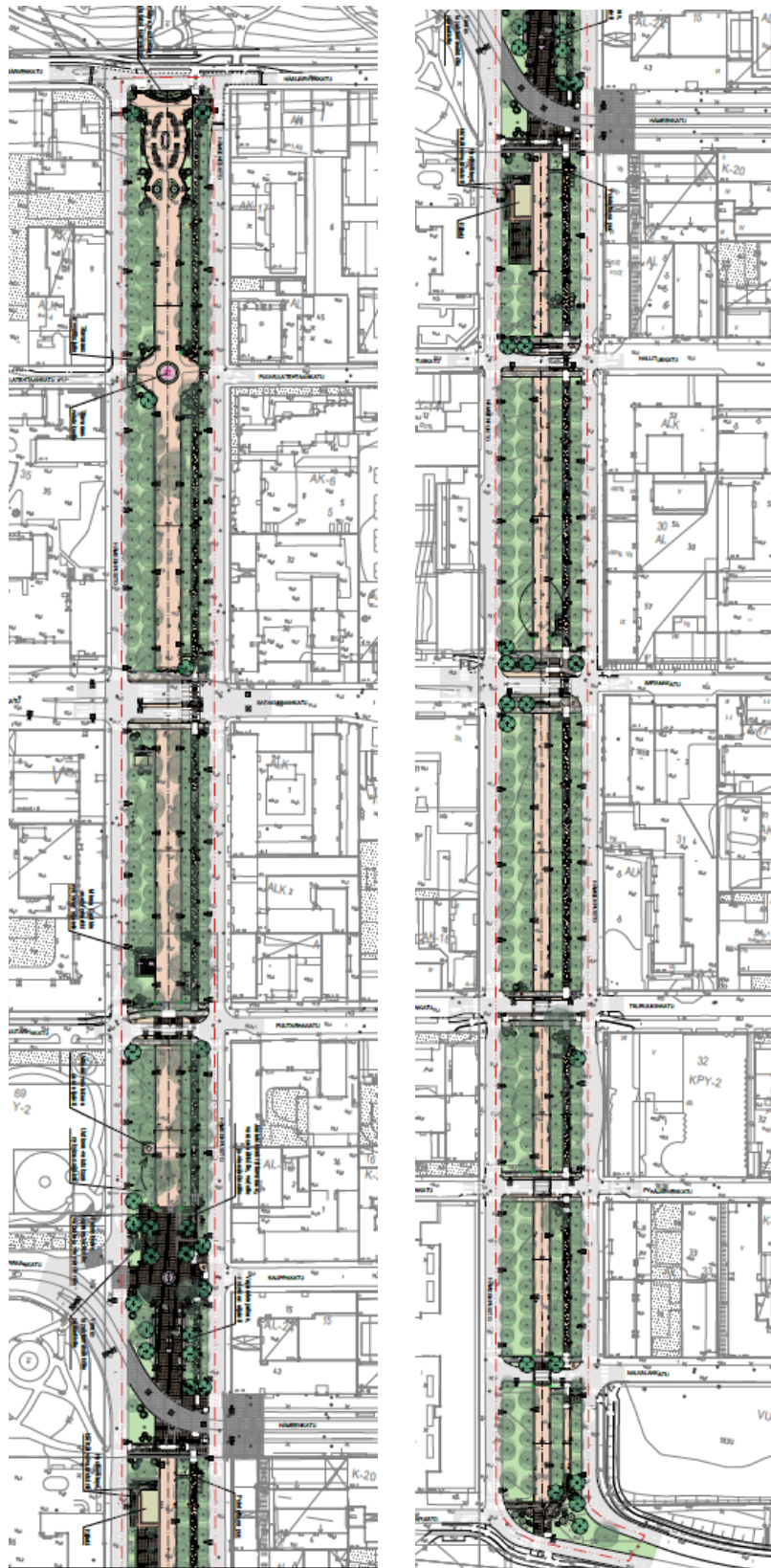
Liikennesuunnittelun osalta Hämeenpuistolle on asetettu useita tavoitteita, joista liikenteen tilankäytön ja suunnittelun reunaehtojen vuoksi määrävin on autoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen keskustan kehäka-dulla. Asetettujen liikennetavoitteiden puolesta suurin liikenteellinen puute verrattuna nykytilaan on pyöräilyn pääreitin puuttuminen Hämeen-puistosta. Keskikäytävällä on toki tilaa jalankulkijoille ja pyöräilijöille, mutta tapahtumien yhteydessä pyöräilyyn ei riitä tilaa.

Kuva 46. Hämeen puiston kaavan valmisteluvaiheen yleissuunnitelma VE A (Sitowise Oy, 2023)

Kuva 47. Hämeen puiston kaavan valmisteluvaiheen yleissuunnitelma VE B (Sitowise Oy, 2023)

Kuva 48. Hämeen puiston kaavaehdotus-vaiheen yleissuunnitelma (Sitowise Oy, 2025)

5.4 Hämeenpuiston yleissuunnitelman kustannusarvio

Kustannusarviolaskelma sisältää viheralueet ja niiden akselin sisään jäävät poikkikadut ajoratoineen ja jalkakäytävineen. Laskelman mukaan Hämeenpuiston kunnostus yleissuunnitelman mukaan tulisi maksamaan noin 7,8 miljoonaa euroa (alv 0 %).

5.5 Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys

Taajamien virkistysalueiden ohjearvojen mukaan päivämelun keskiäänitason yläraja on 55 dB. Jos jonkin tontin oleskelualueella esiintyy yli 55 dB olevia päivämelun keskiäänitasoja, saattaa lisämelusuojaus olla tarpeellinen. Selvityksen mukaan melun ohjearvot ylittyvät koko alueella voimakkaasti. Sekä nyky- että ennustetilanteessa päiväajan keskiäänitaso on yli 55 dB kaikkialla, ja puiston useimmissa osissa yli 60 dB.

Hämeenpuiston pohjoisosassa, Pirkankadun ja Hämeenkadun pohjoispuolella, on puistossa muutamia päivämelun alle 60 dB:n alueita puiston keskikäytävän lähellä: Näsijärvenkadun ja Satakunnankadun välissä merkittävä alue sekä nyky- että ennustetilanteessa, sekä Puutarhakadun ja Kauppakadun välissä pienehkö alue vain nykytilanteessa. Yöajan keskiäänitaso on koko Hämeenpuistossa yli ohjearvon 50 dB. Puiston pohjoisosassa on suurin osa puistoalueesta alle 55 dB, mutta eteläosassa yli 55 dB.

Johtopäätökset

Hämeenpuiston kaava-alueella kaupunkivirkistysalueen melutason ohjearvot ylittyvät 100 %:ssa kaava-alueesta. Päivämelun ohjearvot ylittyvät vähintään 5 dB:llä suurimmassa osassa aluetta, eteläosissa kokonaan ja pohjoisosissa osaksi. Myös yömelun ohjearvot ylittyvät vähintään 5 dB:llä, eteläosissa yleisemmin kuin pohjoisosissa. Pienimmät ohjearvojen ylitykset tapahtuvat Satakunnankadun pohjoispuolella puiston keskellä.

Tehokkaita melusuojauskeinojen löytäminen tämänkaltaiselle historialliselle alueelle on haastavaa. Hämeenpuiston ajoratojen nopeusrajoituskin on jo valmiiksi alhainen, 40 km/h, joten sen alentaminen 30 km/h:iin ei välttämättä ole suureksi hyödyksi.

Hiljaista asfalttia suositellaan käytettäväksi, koska se voi tuoda jopa 3-5 dB:n vaimennuksen. Hiljainen asfaltti tosin kuluu jonkin verran nopeammin ja on hieman kalliimpaa kuin perinteinen päällyste.

Puistoon rakennettavat lisärakennukset, kuten kioskit, eivät pieninä rakennuksina pysty suojaamaan puiston keskiosaa melulta.

Suositellaan jatkotutkimuksia koskien hiljaisen asfaltin ja 30 km/h nopeusrajoituksen käyttöä.

Myös autokannan sähköistyminen voi hiljentää liikennemelua merkittävästikin.

Kuva 49. Tie- ja raitiovaunumelu, Päivämelun keskiäänitaso, tilanne 2040, pohjoisosaa (Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys, FCG, 2023)

Kuva 50. Tie- ja raitiovaunumelu, Päivämelun keskiäänitaso, tilanne 2040, eteläosa (Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys, FCG, 2023)

5.6 Hämeenpuiston asemakaavan ilmanlaatuselvitys

Hämeenpuiston asemakaavan ilmanlaatuselvitys, FCG 15.9.2023

Tulosten perusteella mallinnuksen suurimmat pitoisuudet esiintyvät Hämeenpuiston eteläpäässä ja risteysalueilla.

Mallinnusten mukaan kansalliset raja- tai ohjearvot eivät ylitä kohteessa, joten suunnittelukohde täyttää ilmanlaadulle asetetut vaatimukset.

WHO-vuosiohjearvot ylittyivät nyky- ja tulevaisuustilanteessa joka skenaariorissa. Suomessa WHO ohjearvot ylittyivät usein jo taustapitoisuuden osalta, joten ohjearvoja ei voi pitää kuin ohjeellisina suunnittelun kannalta.

Liikenteen sähköistyminen huomioitiin mallinnuksessa vuoden 2040 osalta, mikä laski typpidioksidin päästöä merkittävästi. Sähköautojen vaikutus liikenteen hiukkaspäästöihin on pieni, sillä selvästi suurin osuus päästöistä on kadun pinnasta nousevaa pölyä sekä nastarengaspölyä, ei pakokaasuista.

6 KAAVA ALUETTA KOSKEVAT SUUNNITTELMAT JA PÄÄTÖKSET

Asemakaava on voimassa olevan maakuntakaavan sekä keskustan strategisen osayleiskaavan mukainen.

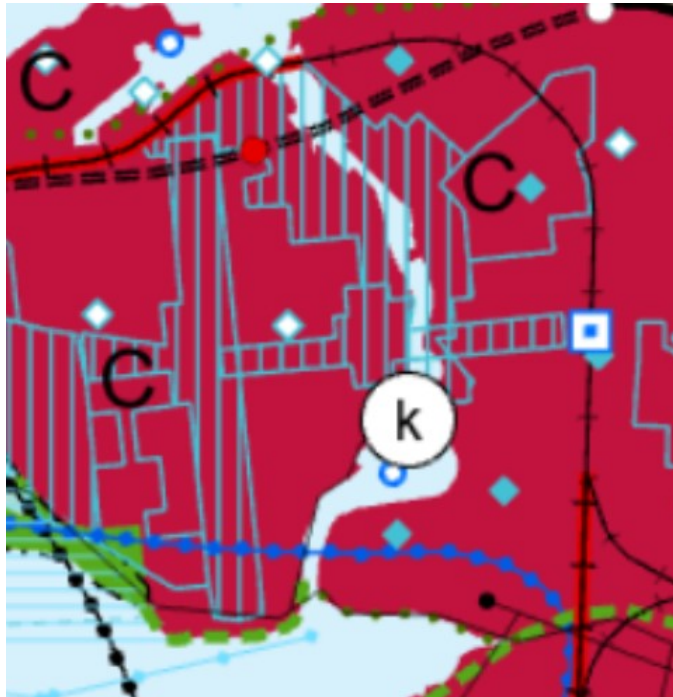
6.1 Maakuntakaavassa alue on keskustatoimintojen aluetta

Alueen maakuntakaavatilanne muodostuu Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040 ja Elonkirjo ja energia -teemaisesta Pirkanmaan vaihemaakuntakaavasta, joka on hyväksytty maakuntavaltuustossa 7.4.2025 ja maakuntakaava astunut voimaan 16.6.2025 maakuntahallituksen erillisellä päätöksellä. Vaihemaakuntakaavassa on täydennetty Keskustatoimintojen aluetta koskevaa kaavamääräystä mm. lähivirkistyksen, luontoarvojen, kaupunkiluonnon monimuotoisuuden sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta.

Linkit vaihemaakuntakaavojen nettisivuille:

Maakuntakaava 2040: <https://tieto.pirkanmaa.fi/> ja Pirkanmaan vaihemaakuntakaava (elonkirjo ja energia): <https://kaava.pirkanmaa.fi/>

Maakuntakaavassa 2040 suunnittelualaue on osoitettu keskustatoimintojen alueeksi (C). Alue kuuluu kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhykkeeseen (kk-1). Lisäksi Hämeenpuisto on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Suunnittelualan eteläosa ulottuu Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhykkeen alueelle.

Kuva 51. Ote Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040. (Pirkanmaan liitto, 2025)

6.2 Keskustan strategisessa yleiskaavassa alue on viher- tai virkistysaluetta

Tampereen kantakaupungin alueella on voimassa useita eri yleiskaavoja: www.tampere.fi/kantakaupunginyleiskaavayhdistelma. Keskustan alueella on voimassa kaksi yleiskaavaa, Keskustan strateginen osayleiskaava, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 18.1.2016 ja sai lainvoiman 16.1.2019 sekä Tampereen valtuustokauden 2021–2025 vaiheyleiskaava, joka hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 19.5.2025 (§62) ja kaava on tullut voimaan 8.7.2025. Kantakaupungin vaiheyleiskaava koskee kantakaupunkia ja ydinkeskustaa.

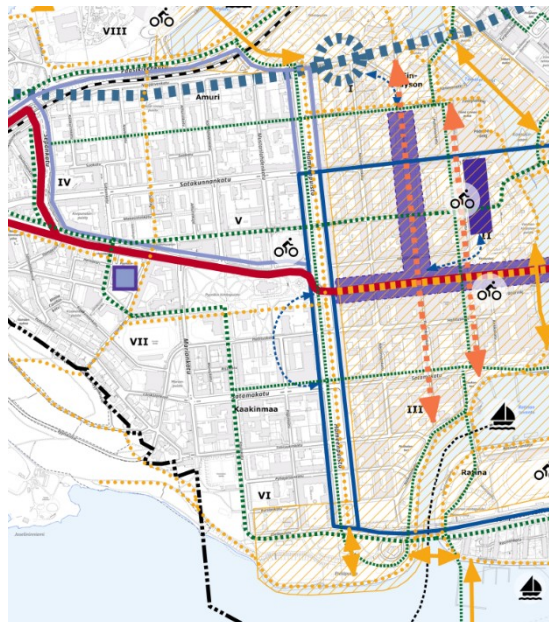
Vaiheyleiskaavan koko kantakaupungin kaava-alueella viitoittaa kaksi teemaa: Ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä Viherympäristö ja vapaa-ajan palvelut. Yleiskaavaan on tehty päivityksiä, jotka liittyvät muun muassa kaupunkistrategian kasvun ja elinvoiman vyöhykkeeseen, joukkoliikenteen laatukäytäviin ja kaupan ohjaamiseen. Lisäksi neljälle osa-alueelle on esitetty voimassa olevaa yleispiirteistä yleiskaavaa tarkempia kehittämisspe-riaatteita. Keskusta on yksi tarkemman suunnittelun osa-alue

Alue kuuluu keskustan strategisen osayleiskaavan alueeseen, joka on kuulutettu voimaan 16.1.2019. Yleiskaavassa kyseinen alue on osoitettu viher- tai virkistysalueeksi ja kehitettäväksi viher- ja virkistysvyöhykkeeksi. Lisäksi yleiskaavassa on aluetta koskeva valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön merkintä.

Kuva 52. Ote Keskustan strategisesta osayleiskaavasta, maankäyttö (Tampereen kaupunki, 2016)

Hämeenpuisto kuuluu osana keskustan kehän liikennejärjestelmää ja sen kautta kulkee useita pyöräilyn pääreittejä, tärkeitä jalankulun reittejä sekä joukkoliikenteen laatukäytävä. Yleiskaavaan on myös merkitty yhteystarve maanalaiseen pysäköintiin sekä jalankulun yhteystarpeita etelän ja pohjoisen suuntaan.

Kuva 53. Ote Keskustan strategisesta osayleiskaavasta, liikenne (Tampereen kaupunki, 2016)

6.3 Asemakaavassa alue on katu- ja puistoaluetta

Suunnittelualueella on voimassa seuraavia asemakaavoja vuosilta 1897-2021: -162 (2.12.1897), 353 (25.11.1952), 658 (25.6.1956), 816 (28.7.1956), 1769 (10.2.1962), 2445 (26.2.1968), 5243 (14.9.1978) 6301 (19.6.1985), 7464 (16.6.1998) ja 8045 (8.11.2005).

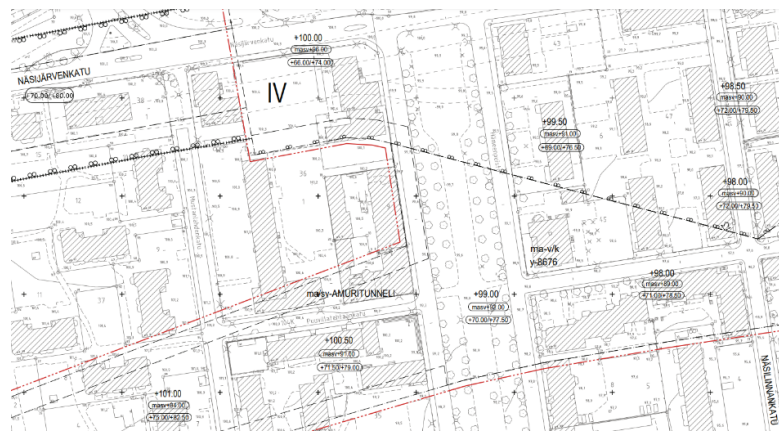
Voimassa olevissa kaavoissa kaava-alue on osoitettu katu- ja puistoalueena.

6.4 Kaava-alueella on voimassa maanalainen asemakaava

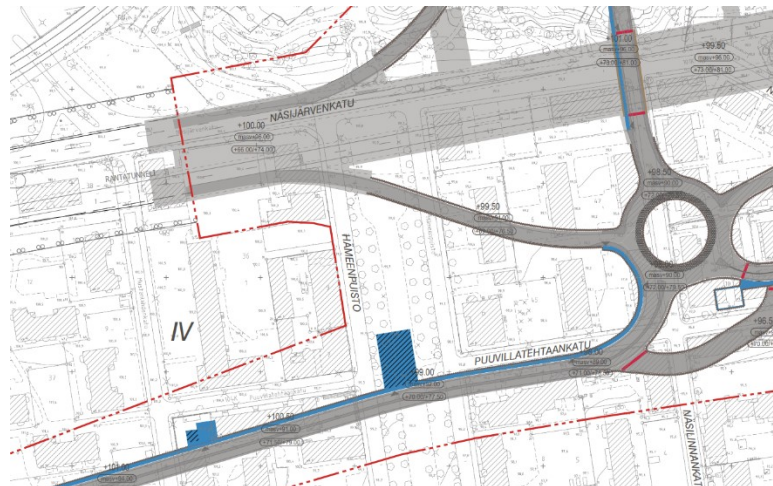
Suunnittelualueella on voimassa maanalainen asemakaava 8676 (14.6.2021). Kaavalla mahdollistetaan nk. Amurin tunnelin rakentaminen. Alustavassa suunnitelmassa kaavalla varaudutaan sijoittamaan Hämeenpuistoon teknisen tilan rakennus.

ma-LT-2 - Kallion sisään sijoittuva maantien tunneli

ma/sv-AMURITUNNELI - Kallion sisään sijoittuva maanalainen katu suoja-
vyöhykkeineen.

Kuva 54. Ote maanalaisesta kaavan 8676 kaavakartasta. Kaavakartta on päivätty 29.3.2021.

Kuva 55. Ote maanalaisen kaavan kaavaehdotuksen havainnekuvasta.

6.5 Kaupungin strategiat

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040 ja MAL-aiesopimus

Tampereen kaupunkistrategia ja keskustan kehittämisohjelma

Kestävä Tampere 2030- ohjelma ja hiilineutraali Tampere 2030- tiekartta

Viiden tähden keskusta -kehittämisohjelma 2018–2030

Kehittämisohjelma on kokonaisnäkemys kaupunkiympäristön kehittämistavoitteista ja kehittämistoimista tuleville vuosikymmenille. Jos kaikki suunniteltu toteutuu, on Tampereen keskustassa vuoteen 2030 mennessä valmius vastaanottaa noin 15 000 uutta asukasta ja noin 15 000 uutta työpaikkaa. Ohjelman kanssa samanaikaisesti valmisteltu ja kaupunginhallituksen vuonna 2016 hyväksymä Tampereen keskustan strateginen osayleiskaava osoittaa tähän liittyvät maankäyttö- ja liikennetarkaisut.

Kehittäminen kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävänä puistokatuna ja tapahtumapaikkana. Huomioon raitiotie, joukkoliikenne, Keskustakehä, Eteläpuiston asemakaava ja muut lähialueen hankkeet. Eri-tyyppisiä Pyhäjärven puoleisen päätteen kaupunkikuvaan ja järvimaiseman avautumiseen.

Tampereen kansallinen kaupunkipuisto

Kaava-alue kuuluu Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueelle. Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 7.12.2020 (§ 514) hakemuksen jättämisestä ympäristöministeriölle Tampereen kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi. Hakemus on toimitettu ympäristöministeriöön 28.1.2021.

Kansallinen kaupunkipuisto on rakennettua kulttuuriympäristöä ja kaupunkiluontoa yhdistävä laaja aluekokonaisuus. Sen tavoitteena on turvata arvokkaiden kaupunkiympäristöjen säilyminen ja kehittäminen viihtyisänä kaupunkilaisten olohuoneena kestäväällä tavalla.

Hämeenpuisto on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa, joka toimii esplanadityyppisenä yhteytenä Tampereen kaupungin kannaksen halki Näsijärveltä Pyhäjärvelle. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset rakennukset ja asuinkerrostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan. Keskustan historialliset puistot muodostavat tärkeän osan keskustan ja Tampereen kansallisen kaupunkipuiston viherverkon runkoa.

Kehitetään Hämeenpuistoa puistona ja vahvistetaan sen kulttuurihistoriallisia arvoja. Yhteensovitetään kulttuurihistorialliset arvot, kasvillisuus, tekniset rakenteet ja liikenne niin, että alueelle syntyy uusia monipuolisia käyttömahdollisuuksia.

 Tammerkosken kansallismaisema
(Ympäristöministeriön kansallismaisematyöryhmä 1992)

 Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)

 Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

 Suojeltu rakennus Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010)

 Suojeltu rakennus Kirkkolaki (1054/1993)

 Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/suojelualue

 Luontopolku

 Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/suojelualue

 Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostaselvitys 2014)

 Maisemarakenteellisesti merkittävä viher-/suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostaselvitys 2014)

 Merkittävä tori tai aukio
(Tampereen vihreä keskusta 2014)

 Merkittävä puistokatu (Tampereen vihreä keskusta 2014)

 Vesialue

 Kiinteä muinaisjäännös, alue (Museovirasto)

 Kiinteä muinaisjäännös, kohde (Museovirasto)

 Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)

 Rakennus- ja rakennekohtainen suojelu
(Tampereen kaupungin asemakaavat)

 Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojelu
(Tampereen kaupungin asemakaavat)

 Vesialue

Kuva 56. Tampereen kansallinen kaupunkipuisto. Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö. Luontoarvot, luonnonmoninaisuus. Viher- ja siniverkosto (Tampereen kaupunki, 2020)

6.6 Tonttijako

Alueella on voimassa tonttijako.

6.7 Pohjakartta

Pohjakartta on Tampereen kaupungin paikkatiedon laatima ja se on tarkistettu v. 2025.

7 ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

7.1 Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat

Asemakaavaratkaisun toteuttamista havainnollistaa alueelle laaditut puiston ja liikenteen yleissuunnitelmat.

Muita toteuttamista kuvaavia asiakirjoja ovat rakentamistapaohje. Nämä ovat asemakaavan liiteaineistona.

7.2 Toteuttaminen ja ajoitus

Kaavaa voidaan lähteä toteuttamaan heti sen saatua lainvoiman.

7.3 Toteutuksen seuranta

Asemakaavan toteuttamisen ohjaamisesta vastaa Tampereen kaupungin rakennusvalvonta.

Asemakaavan seurantalomake on selostuksen liitteenä.

8 LUETTELO SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJOISTA

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 13.01.2022, tark. 19.5.2025
2. Asemakaavakartta tark. 19.5.2025
3. Asemakaavan seurantalomake
4. Aloitusvaiheen palaute, 2022
5. Rakentamistapaohjeet 19.5.2025, tark.22.9.2025
6. Hämeenpuiston yleissuunnitelma- kaavaehdotus, Sitowise, 24.4.2025
7. 8848 Hämeenpuisto Liikennesuunnitelma Sitowise, 24.4.2025
8. 8848 Liito-oravaselvitys, Tampere, Asemakaavoitus, 28.4.2025
9. Meluselvitys, FCG 12.9.2023

10. Ilmanlaatuselvitys, FCG 15.9.2023
11. Valmisteluvaiheen palaute- ja vastineraportti 19.5.2025
12. Ehdotusvaiheen lausunnot ja muistutukset sekä kaupungin vastineet 22.9.2025

8.1 Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista

- Hämeenpuiston puistohistoriallinen selvitys, Tampereen kaupunki / Maisemasuunnittelu Hemgård, 2014
- Hämeenpuiston analyysi, Tampereen kaupunki, 2021
- Hämeenpuiston yleissuunnitelman mallivideo 25.4.2025